

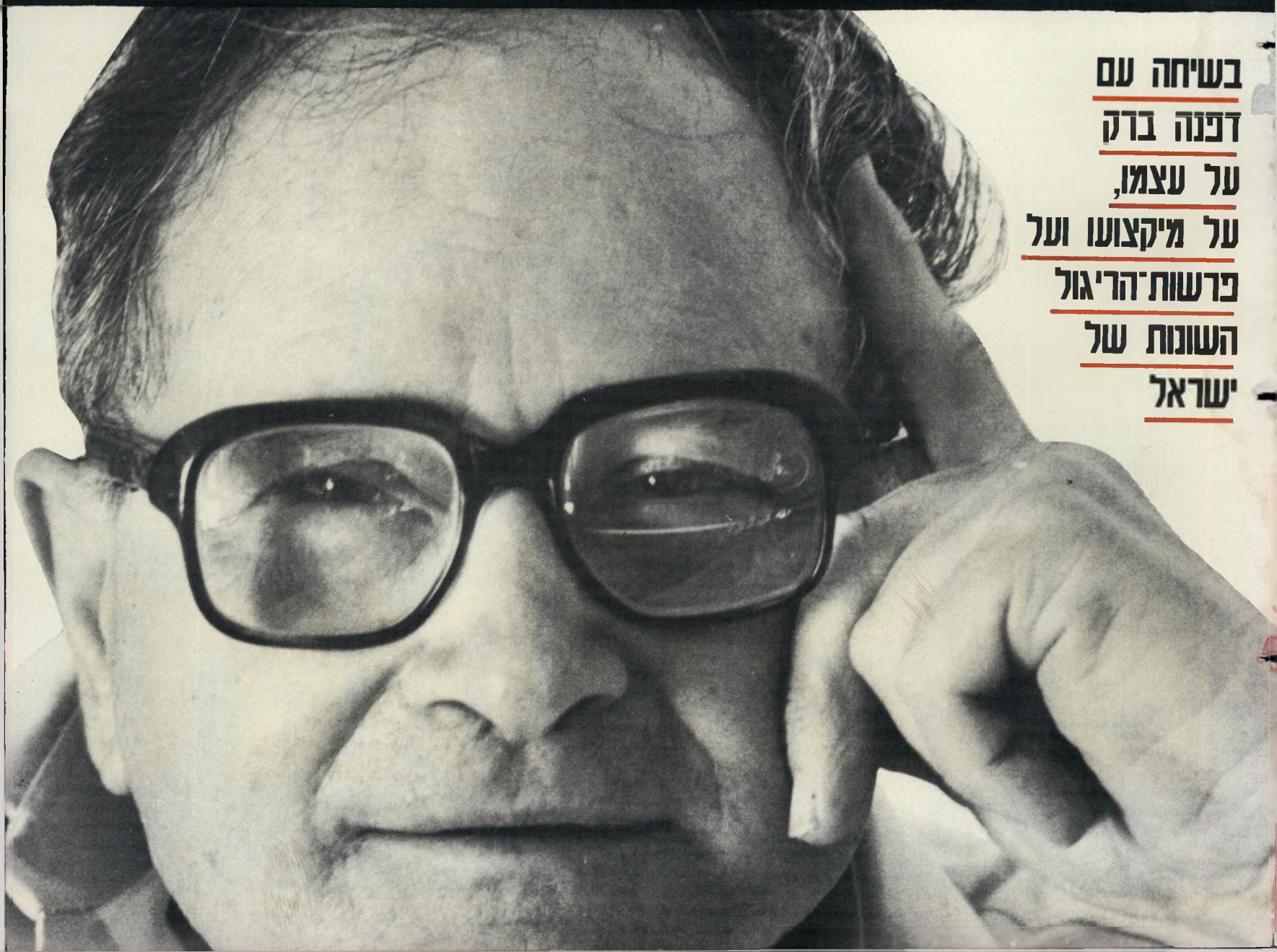
העולם

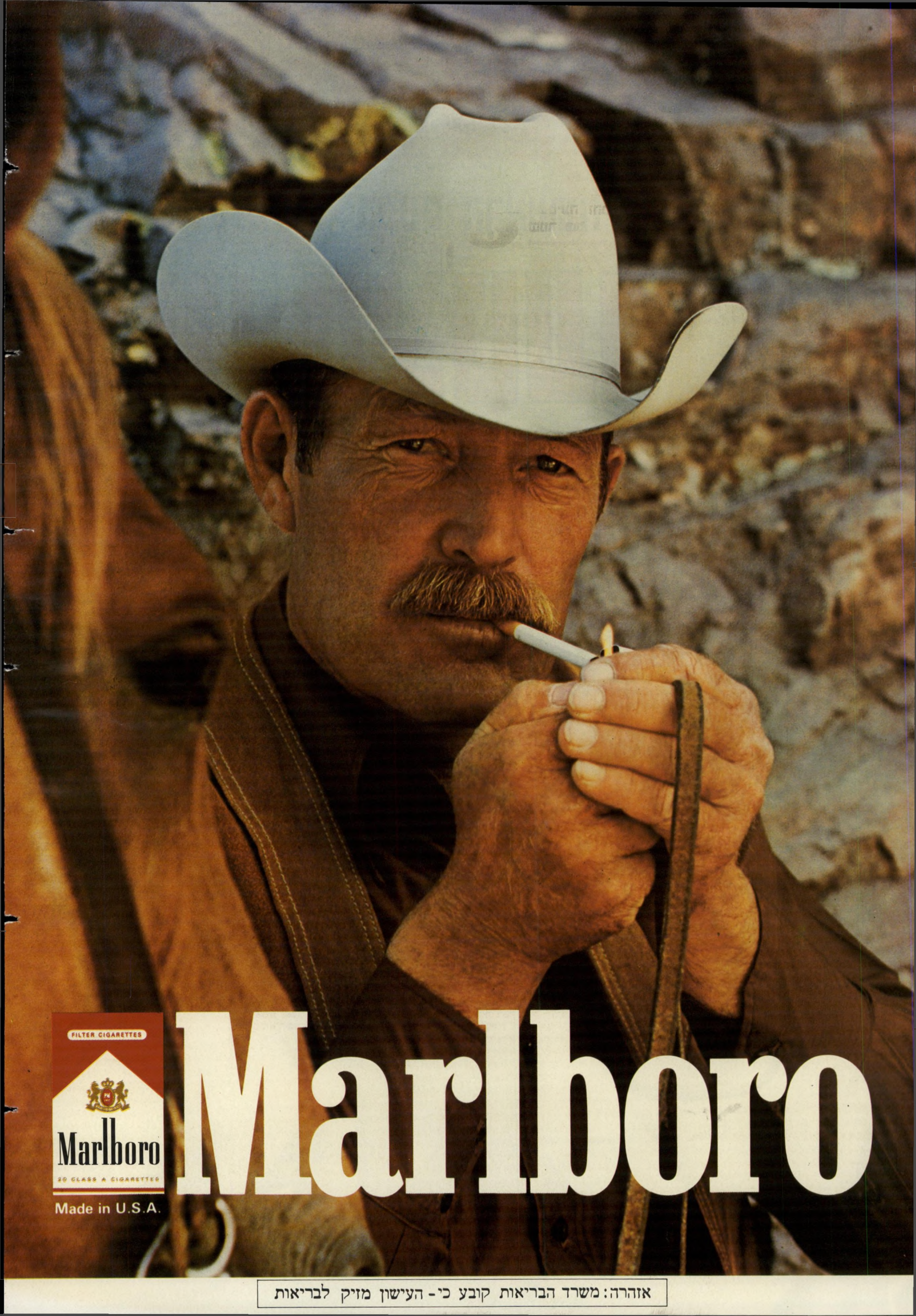
רפי איתן מדבר בפעם הראשונה

אני מצטער

על פרשת פולארד!"

בשיחה עם
דפנה בדיק
על עצמו,
על מיקצו ועל
פרשות הד"גול
השונות של
ישראל

Marlboro

אזהרה: משרד הבריאות קובע כי - העישון מזיק לבריאות

מיכחבים

אישה השנה תשמ"ז

הצעת קורא לאישה השנה תשמ"ז, שיופיע על שער העולם הזה בגיליון ראש השנה תשמ"ח. הסתכלתי על הלוח ונזכרתי: עוד מעט ראש חודש אלול! הגיעה השעה להציע את מועמדי לאישה השנה תשמ"ז. לראבובי הרב זה חייב להיות מאיר כהנא. ה' איש המטיל צל שחור על החברה הישראלית ועל עתידה, המסמל את ההקצנה ההולכת וגוברת בעם ושכוחו הולך ומתעצם מיום ליום. זה לא רק מחנה-אימונים לנוער שמי יודע מה הולך שם; זה לא רק סקרים המנבאים את גידול כוחו ככנסת הבאה במאות אחוזים; זה — חמור מכל — הלגיטימציה בה הוא זוכה; אם זאת הטפה לאחר מרעיונותיו המטורפים יותר — הטראנספר — מפי אישיות כסגן שר-הביטחון; אם זאת נכונות מצד ראש עיריית תל-אביב ל- אפשר לו להופיע בהיידראק התל-אביבי; אם זה פסקה-דין של בית-המשפט העליון, הפותח בפ' ניו את שעריו הטלויזיה לרווחה. חנן רוזנבאום, תל-אביב

גם ביד וגם ברגל

על פעילות מסיבה-הכנסה כלמי מכבי חיפה (חור ברשת). העולם הזה 12.8.87. מה זה המילים האלה, ובינתיים ממשיכים אנ' שי מסיבה-הכנסה לחגוג בחיפה... עצרים עסקנים, מעקלים מכוניות, תופסים חשבונות בנקים... ומפריעים לסדר התקין של הקבוצה. האם קרה משהו חדש? האם נקבע שינוי בחוק? האם התקינו תקנות המשחררות כדורגלנים וק' כוצותיהם מלשם מסיאמת? או, אולי, רק אני צריך לשלם מסיאמת? מפני שאני כדוריד?

שעת ההכרעה

על האחריות לפאשלה הראשונה במיפץ הפרטי (אל תוך המלכודת). העולם הזה 12.8.87. בתור איש חיל-הים (מיל), מלח מן השורה, אני מבקש למחות על ההכללה בפרשת אונייט-המיל- חמה האמריקאית שנפגעה מטיל עיראקי. זה לא קרה. בגלל חוסר מיומנות משועש של הצוות. זה קרה מפני שלקפטן של האונייה היה, ברגע המכריע, תסלחו לי על הביטוי, שילשול, והוא רץ לבית-השימוש, ושעה שעשה שם מה שעשה נשארה האונייה ללא פיקוד, וקרה מה שקרה. יוסף אלמקייאס, אשדוד

פסוק לי את פסוקך

עוד על השימוש בשם-עט מסויים (המיכחב שהקפץ את פרס). הער' לס' הזה 5.8.87 והלאה. מכיוון שאלפיו התימני דיבר די הרבה, אפשר למצוא בדבריו פסוק לכל דורש, כפי שאכן עשה הקורא הגלילי, בבקשו לנגח את העיתונאי ה' וותיק חיים שר-אבי (שהשתמש בזמנו בשם-העט אליפיו התימני) על שחשף את רעונו האמיתי של דוד בן-גוריון על שמעון פרס. אבל האמת היא, שעם כל הכבוד שתמיד ר' חשתי לשראבי, לי, לפחות, הוא לא חידש מאומה. אני כבר מזמן עמדותי על טיבו של שמעון פרס ולכן, כדרכי אליפיו התימני במקום אחר (איוב, פרק ט"ז), אני יכול רק לומר לשראבי: "מה ידעת, ולא נדע תבין, ולא עימנו הוא?" ראובן בריאון, רמת-גן

צ'קים בלי חשבון

על נגיעים אפשריים לעבירות של שגריר (תמרוקים). העולם הזה 12.8.87. רוואנדה: ממלכה אפריקאית עתיקה שהפכה, בראשית המאה, לחלק מן המאוז הגרמני באפריקה, במיסגרת אפריקה-המזר' רחית הגרמנית ולאחר מכן היתה למושבה בלגית, תחת השם רוואנדה-אורונדי, עד שקיבלה את עצמאותה בשנת 1962. עובדות אלה, אותן ניתן למצוא בכל אנ' ציקלופדיה, אינן מסבירות את הרקע למעשיו של השגריר האמריקאי ששרח ופיזר צ'קים ללא כיסוי. אבל אם נדמה לעצמנו לרגע את מקום מושב השגריר הזה (איש-עסקים לשעבר ובעל קשרים לצמרת כושינגטון) אולי נכין את העניין, בכל (המשך בעמוד 4)

יצר השכיה

ושמועה על מוות

שייקה אוסיר יצר שפה חדשה בארץ. והעשיר את עולמו של כל מי שנתקל בה. בעת, אחרי שנפטר, גם מתר לספר: לפני הריבה שנים נפוצו שמעונות כאילו הוא מת, ומאז הוא לא האמין עוד לבשורות על מותם של אחרים. 6

עלובי החיים העליזים

גם מחזמר ישראלי יכול להיות ברמה בינ' לאומית. לכן יצא צוות של העולם הזה לחוות כמה שמתרחש מאחורי הקלעים של עלובי החיים. במקום להתכונן לתפקיד, צופים בשר שלת, תיקי דיין מתרפקת על חוזה החשוף של שחקן רתי, ואלברט כהן מרכיץ לשלומית דור — אבל בעצם הוא רוצה דווקא לנשק אותה. 36

ירושלים האבודה

אני חושב שירושלים אבודה: מכריז אלעזר שטורם, רתי שהפך לחילוני, אבל אורב לפרשן את היהדות. פעיל נגד הכפיה הדתית שיש לו חברים דתיים, אבל רק חובשי כיסה סרוגה. 17

הדולר אתה והשקל

ימשיך ליפול

מומחה אמריקאי קובע, כי מחירו של הדולר האמריקאי ימשיך לרדת ולרדת, עוד חמש שנים • השקל יצחק ברמן מסביר מדוע אין הוא מוכן לקבל תכנית משום קבוצה בדיקטטוריות של חברת דובק, שבראשו הוא עומד • אריה סימנוסון מ' בנק הפועלים עובר למתחרים. 38

רובים ודמוקרטיה

לרב מאיר כהנא מותר לרבר, קבע בית-הדין שט העליון, אבל הוא אינו מסתפק בכך, ור' צה לירות. ביריוני מתאמנים בנשק חם. על מי הוא יתח באש? האם הוא מבין מלחמת-אזרחי דר' שיה בין רובים ודמוקרטיה. 14

המדורים הקבועים:

מיכחבים — באיו קומה הקבר? 3
איגרת העורך — הפעמון בקיבוץ 4
תשקף — הרמטכ"ל והרב 5
במדינה — נתנזון לקח 6
הנדרן — המוביל הארצי 7
אנשים — אלעזר קיבל עציץ 12
יומן אישי — בחור מאוס-אליפחם 17
ראיון השבוע — עם אלעזר שטורם 18
זה וגם זה — שוחד המילים 21
לילות ישראל — אזו ונטילטור 22

כתבת השער הקידמי:

מדבר על הכל

רפי איתן. רבי-המרגלים הישראלי המפור- סם ביותר. מדבר על הכל • מצטער על פרשת פולארד • על רומאן עם פסלת • על הצעתו של אייכמן • על מכשיר השמיעה והמיעקפים • על שגור של סיגריות • ועל ה' וויטאמינים שהוא לוקח מדי יום. 8

כתבת השער האחורי:

גידושי אדם

מיכל רין חיה עם חיים כהן במשך שנה. התחתנה איתו. ואז — חודשיים אחרי התחנה הם התגרשו. בינתיים הגרוש האלמוני הפך להיות אליל נוער מרטיט לבבות, ואימץ לעצמו שם חדש — אדם. מדוע נפרדו? מיכל אינה רוצה לומר. 24 אדם מגיב באמצעות אמרגנו.

המוביל הלאומי

אריק שרון — האם הוא הוביל את כל הממשלה, האופוזיציה והמדינה באף? האם הוא ניהל בלבנון מלחמה פרטית? ואולי התעוררו כולם להטיל עליו לבד את האחריות האיר' מה רק אחרי שהמלחמה הפסי- קה להיות מתוקה ופופולארית? 7

נשים

לחרות

נולדו

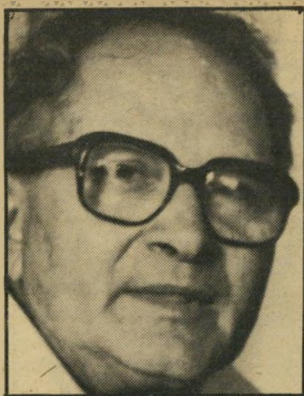

תמיד היה קיים במצור דתי-אב רוב נשי — טלפוניסטיות. מזכר רות. פקדונות. חיות מגלות הנשים בתנועת החרות כי הן מוכשרות גם לפוליטיקה, כמו הגברים. לימור ליבנת (בתצלום) אוחות במרים גלזרית-עסה, האחות ברחל קרמרמן. מי מהן תגיע לכנסת? במי יסגנו ההשמצות ומי תשלח את מי להיות גננת? 39

דף חדש

הפועל העברי

תל-אביב "רצחה" את הפועל העברי ביותר מהוראה אחת של המושג. ראו מה עלה בגורלה של האנדרטה היפה ביותר של תל-אביב הישנה או הקטנה. האם תלך בדרכה של גימנסיה הרצליה? אורי ליפשיץ, לעומת זאת, עדיין מאמין ב-כבוד האבוד של העבודה. שלמה שבא נסע למוסאון תפן שבגליל לראות אם הדבר הקרוב ביותר לבלתי-אפשרי — אפשרי. 26

אדם חזק,

אלי אכרתי

האם אלי אכרתי, עסקן המועל תל-אביב, באמת קשור לשפע הכספות בלונדון, שזכה באליפות השדר הבינלאומית? אשתו, אירית, אומרת שהוא אדם חזק, לא יישר, חבריו מעוררים אותה, ומבטיחים לעמוד לצידה. גם אם תהיה טעות מישפטיה והוא יצטרך לשבת בכלא. 41

הפאטליסט

יתכן שמה שאירע השבוע לחסן כחיל מחזק את אמונתו בגורל. השבוע נורה בביטנו, נפצע קשה, אך חייו ניצלו. כעבר נהג להטמין פצצות במכוניות חונות ביפו, מבלי לדעת מי ייהרג. אלוהים לוקח את מי שהוא רוצה! היה אומר, מכון את מנגנון הפצצה ומסתלק לדרכו. 42

זוועה

במנה

עוליהרגל שישבו מ' מכה, ראו שם את המהומות. הרבה דם ומזות. אבל מזתו של איש אחד, מסויים, שמת על פי ההלכה, נשאר חרוט בזיכרונם. הצאה לחרג ברחבת המיסגר הגדול, תליין גבוה, מכת חרב, רופא שמאחה הראש לגוויה. 31

דחל המרחלת מזווחח:

עמליה ארבל כבר סבתא — לבתה, מלי, נולדה תינוקת. בינתיים החליטה סבתא עמליה לחזור להתגורר אצל הוריה • עדי אוסיר, בנם של שייקה אוסיר ואחלה הלוי, בא לארץ לבקר את אביו החולה. היכן הוא ישן בלילות? • משה ביטר, אחיה של ברמלה זילברמן, סופיסוף שמח בהריון אשתו — באריכות שרות בתיהסור • חתונה ב' מישפחת אינה רייכמן בחדרה. 34

מיכתבים

ובתחילה-בתחילה היתה צעירה בוליכית אחת, בתו של איל-מיכרות, ממנה נתאלמן גולדסמית, כאשר היא נפטרה בלידת בתם הבכורה. דן קדיש, תל-אביב

קפא"פ של נאבוטים

עוד על ראשייתיות משנות ה-40 (שייקה). העולם הזה 5.8.87 והל-אה.

הקורא קפלו החזיר אותי יותר מ-40 שנה אחורה. גם אני, כמו כל תלמיד גימנסיה באותן שנים, חויבתי בשיעורי התג"ם (החינוך הגופני המורחב), שבמיקרה שלי הובילו הישר לגנ"ע (גרודייהנוער של אירגון ההגנה), בהם התרכזו אימונינו הצבאיים (ואו האם היו אלה אימונים טרנס-צבאיים?) באינסוף שעות קפא"פ, שהם אומנם ראשייתיות של קרב פנים-אל-פנים, אבל למעשה היו שעות של חכמות הרדיות בלתי-פוסקות בנאבוטים, תוך נסיון נואש להימנע מלחטוף את החכמות האלה. אריה לוריא, רמת-השרון

לא זה הדרך

עוד על עיצוב אופנה בהשראה סיפ-רותית (ספרות ביונית). העולם הזה 5.8.87

זאב ב.הארין
1980

זה פשוט לא יפה מה שהקורא פלדמן עשתה לאופנאיות הצעירות משנקר. לכתוב שמזל שעמוס עוז לא היה נוכח בתצוגה, כי אילו היה שם, היה אולי שם את כל הרגמים שעיצבו בקופסה שחורה, זה כמו להחזיר את אחר-העם מן המתים ולכתוב שלא הוא היה נוכח באותה תצוגה היה מודיע: לא זה הדרך! יסיה נתנזון, תל-אביב

הקורא נתנזון רומזת לאחת המסות הידועות של הוגה-הדיעות אשר צבי גינצ-בורג (אחד-העם). שהופיעה תחת השם לא זה הדרך.

מקום בגורד-השחקים

עוד על ההיתר לקבורה בקומות (מיכתבים). העולם הזה 12.8.87.

שימחה רבה באה בלבי למיקרא ההודעה החיובית של האדריכלים פונגר ושגיב (שגיב, ולא שגיב, כפי שהעולם הזה פירסם, כנראה בשגגה) על כך שמועצת הרבנות הראשית החליטה פה אחד לאשר קבורה בקומות.

האם אני צריך להזמין מקום בקומה הראשונה על עמודים, או הרבנות תרשה לי, בסיוע הויכוח במרומים, להמתין עד שנגיע לקומה העשרים? אסף בן-אהרן, חיפה

מיכתבים למערכת

העולם הזה שומר לעצמו את הזכות לערוך מיכתבי קוראים מסיבות לשוניות. מישפטיים או טכניות.

(המשך מעמוד 3)

זאת. הוא ישב באחת הבירות העלובות והגידחות ביותר של אפריקה, קיגאלי, שהיא יותר עיירת-בוקרים שכוחת-אל (עם כ-8,000 תושבים) מאשר עיר הבירה וכל הזמן עלה באפו ריח הבקר שי-פשוט את עורו לייצור השלחים, שהוא אחד העיסוקים העיקריים של הקיגאליים. אז מה היה לו לעשות שם, חוץ מלכתוב צ'קים ללא כיסוי?

כל אחד והגדה שלו

על פירושים שונים לבעיה גיאוגרפית (הבעיה הדמוגרפית). העולם הזה 5.8.87.

שיר ב.סולם
1949

אבשלום ב.העולם הזה
1987

בעיקבות הקריקטורה של אבשלום, נזכרת בשתי קריקטורות דומות. הראשונה פורסמה במאי 1949 בירחון סולם (בעריכתו של הר"ר ישראל אלדד) עלידי "שיר" (שעבר אחר-כך להעולם הזה ונקרא "דוש") והשניה פורסמה במאי 1980 ביומון הארץ.

ישראל מירד, שילה

ארבע הנשים בחייו

על נשותיו של המיליונר ג'יימס גולדסמית (תמרוקים). העולם הזה 12.8.87.

המתחיל במיצוה, אומרים לו: גמור! נכון שהאשה האחרונה בחייו של גולדסמית, היושב מאז השבוע האחרון על 1,500 מיליון פרני-קים צרפתיים (במזומן), היא צעירה צרפתייה חיה בנייריוק, אך קרמו לה אשתו החוקית — לונרנית אחת, לה הוא עדיין נשוי רשמית; ולפני כן היתה פאריסית אחת, ממנה כן הספיק להתגרש

בלי משוא פנים.

העולם הזה, שבועון החדשות הישראלי ♦ המערכת והמינהלה: תל-אביב, רחוב גורדון 3, טל. 03-232262/3/4. תאריך: 136 ♦ העורך הראשי: אורי אכנרי ♦ עורך-מישנה: דוב איתן ♦ עורך תכנית: יוסי שגון ♦ רכזת מערכת: ענת סרגוסטי ♦ עורך כיתוב: גיורא נוימן ♦ מחלקת המדע: ברמית טל ♦ עורך רפוס: יפתח שביט ♦ ראש המינהלה: אברהם סימון ♦ המזל: העולם הזה בע"מ ♦ הדפסה: הדפוס החדש בע"מ, תל-אביב ♦ הפצה: גר בע"מ, תל-אביב.

קיא יני.

וסיפרה על ביקורה בירדן, לקראת הופעת הכת-בה שלה על הביקור בצהרון חדשות.

העולם הזה הגדיר כ"חוצפה" את יומרתה של הצעירה להיות העיתונאית האמיתית הראשונה מישראל שביקרה בירדן, תוך פטירת שני קור-מיה (אמנון קפליוק ואני) כאנשים שהופיעו שם "תחת המיטריה של אש"ף. מה גם שלפי הכתבה שלה בעיתון שהתה בירדן רק 48 שעות, וכמשך רוב הזמן היתה כלואה במלון, מאחר שהירדנים אסרו עליה את היציאה עד שגירשה.

מאז ביקשה אותי עליזה אסולין לצפות מחדש בקלטת של התוכנית בטלוויזיה, כדי להיווכח שהדברים לא נאמרו עלידה כך. היא גם סיפרה שהיו כמה שיבושים בכתבה שלה בחדשות, ש-עוררו רושם מוטעה.

מן הקלטת עולה כי הפקידים הירדנים הם שטענו, לרבניה, שאחד מאיתנו ביקר בירדן, "ב-חסות אש"ף. כוונתם היתה, כנראה, לאמנון קפליוק, שביקרו הראשון בירדן נערך לשם סיקור המועצה הלאומית הפלסטינית, שהתכנסה אז בעמאן. לריבירי אסולין, הם גם אמרו שהביקור שלי בעמאן היה "קצר", כך ביקשו לתרץ, באדיבות אופיינית, את החלטת השלטון הירדני שלא להניח לאסולין לשהות בעמאן.

האמת היא שאמנון קפליוק ביקר בירדן פע-מיים, ושהה בה במשך כמה ימים. הביקור שלי נערך על פי הזמנתה של אישיות ירדנית בכירה, ואני שהיתי שם שבוע, לא רק בעמאן אלא גם בעקבה ובפטר, על כך דיווחתי בפרוטרוט.

אסולין, כך מסתבר, היתה בירדן חמישה ימים, ואם כי היתה מוגבלת לבית-המלון, שוחחה עם כמה פקידים דירבכרים, וכיניהם הד"ר מוסה כיילאני, שעל אישיותו, מישפחתו ושיחותיי אי-תו דיווחתי בשעתו.

אחרי עיון בדברים נראה לי כי עליזה אסולין לא התכוונה להטעות או לאחו עיניים, והרושם הזה נוצר שלא באשמתה. עצם העובדה שהגיעה לעמאן (בעזרת רכונן גרמני חוקי, שניתן לה בשל מוצא מישפחתה, והסדר עם עיתון גרמני) יש בו הישג, בבחינת הרפתקה עיתונאית. לא בה האשם שלא ניתן לה לסקר את ירדן באופן חופשי.

מדוע הוגבלה למלון והתבקשה לצאת מן המ-דינה, אחרי שזיהתה את עצמה כישראלית? אין ספק שהפקידים הירדנים פעלו על פי הור-אתיקבע של המלך חוסיין, שרק המלך עצמו יכול לשנות אותה.

במצב הנוכחי, לאור עדינות מצבו וקשריו עם עיראק וסוריה, אין חוסין יכול לחשוף את עצמו לסענה שהוא מאפשר לישראלים להיכנס לאר-צו. נקודה זו התבררה כבר בעת הביקור שלי, כאשר הסתבר כי המלך נקלע למצב בלתי-נעים.

ביקורה של עליזה אסולין הבהיר זאת מחדש. אסולין, אשתו של עורך-ידד הפעיל במפלגה הליכודית, אם לשניים, ניסתה את מזלה. אולי היתה קצת נאיבית. אולי היה מוטב לה, לפני צאתה לירדן, להתייעץ עם שני העיתונאים ש-קרמו לה שם. אבל השתכנעתי שהניפוח התיק-שורתי של ביקורה לא בא באשמתה, ושהיא עצי-מה לא התיימרה שעשתה יותר מכפי שהיא עשתה.

נרמה לי שיהיה זה מן ההגינות לקבוע עובדות אלה.

לעולם אין לדעת איך משפיעה כתבה הד מתפרסמת בעיתון, יש והיא נקלטת כזרע בתר-רעה של אחד הקוראים, ונוכסת כעבור שנים בצורה בלתי-צפויה. בעיתון כמו העולם הזה, המחפש לא אחת מימדי סיפורי למאורעות היום, אולי יש סבירות גבוהה יותר שזה יקרה.

הנה עומד להופיע ספר בשם איש הסגור ממת אמנון ו'קונט. גיבורו הוא איש "המוסר", המגיע במהלך המלחמה האחרונה לעיירה לבי-נונית נידחת. שם הוא פוגש בכומר מארנוני מפלי-טי בירעם. זה מספר לו כיצד היו עקורי בירעם

עיתונאית אסולין
הרפתקה עיתונאית

יושבים מדי ערב על גיבעה שבכפר ג'יש, מול חורבות בירעם, ומאיינים לצילצול החרישי של הפעמון שנשאר בכנסיית כפרם הנטוש. הם האמינו, שהפעמון מופעל על-ידי קדוש, שירד מן השמיים כדי לשמור על זכר כפרם.

הכומר מספר לאישה-מוסר כי התעלומה נפי-תרה כאשר הסתבר כי חברי קיבוץ ברעם, היושב על אדמות בירעם, העבירו את הפעמון העתיק אל פתח חדרהאכול שלהם, וקראו בו מדי ערב לארוחה.

סיפור זה זכור לי היטב. פירסמנו אותו בשנות ה-50, בכתבה הראשונה על הטראגדיה של ביר-עם. שמענו אותו אז מפי עקורי בירעם בג'יש ו'קונט, שהיה אז ילד, קרא את הרברים בהער-לם הזה ושמר אותם במשך הרבה שנים בזיכרו-נו, וכך הגיעו לסיפור החדש.

אנשי קיבוץ ברעם הכחישו את הדברים כבר אז, ואמרו שזהו אגדה, אך לפעמים יש גם לא-גדה כוח משלה, בייחוד כשהיא מבטאת אמת עמוקה יותר.

הסקופ
שלא היה

לפני שבועיים מתח העולם הזה (5.8.87) ביקורת על עיתונאית צעירה בשם עליזה אסר-לין, שהופיעה בתוכנית-טלוויזיה של רם עברון

השלישיה אצל לנדוי

יצחק שמיר מסר השבוע את עדותו לפני ועדת-לנדוי. החוקרת את דרכי הפעולה של השב"כ. הבאים בתור לעדות, בשבוע הקרוב: שימרון פרס ויצחק רבין.

קבורה מכובדת לרפורמה של שחל

שרהאנרגיה משה שחל עומד לחזור בו מתוכנית הרפורמה במשק חלק. הצורה המכובדת לנסיגה זו תהיה פניה לרשות הלאומית לאנרגיה, שתשקול את כל העניין ותגבש הצעות רציניות. פירושו המעשי של שיקול זה הוא, קבורת העניין במשך חודשים רבים. עד השנה הבאה, או, כשהכחירות הבאות ייראו כאופק, איש כבר לא יעז להפר את שביתת-הגשק בחזית-הדלק.

פקחי שרון התנפלו על ניסים

„ניסים, אל תשכח בזכות מי אתה שר-אוצר!“ זעקו 15 גברים אלימים, כולם חברי מרכז תנועת החרות, שהתפרצו השבוע לשיבת הנהלת המיסלוגה הליברלית בתל-אביב. כל המתפרץ עם מתפרנסים בפקחים במישרד-התעשייה-המיסוח, וקיבלו את עבודתם בזכות תמיכתם במחנה של אריאל שרון. הסיבה המידית להסגנה המוזרה היתה סירובו של משה ניסים להמשיך לתקצב את חוליות הפיקוח. התקציב הזה אושר לראשונה ב-1984, בימי עסקת החבילה הראשונה, כדי לפקח על המחירים המוקפאים. בינתיים שוחררו מהקפאה כמעט שני-שלישים מהמחירים במשק, וניסים דורש לצמצם את המחלקה בהתאם. אך התפרצויות הפקחים מבטאת לא רק את דאגתם הפרטית לפרנסתם, אלא גם אי-נחת כללי יותר בחירות מהתנהגותו הבלתי-חברתית של ניסים. נגד השר מצטברות תלונות על כי אין הוא שוקע לתחנוני-סרטיפיקציה, ואינו מאשר מינוי חרותניקים בחברות ממשלתיות או כנספחים כלכליים בנציגויות ישראל בחו"ל. במישרד-האוצר עצמו צפויים בקרוב מינויים חשובים — של המנכ"ל ושל ראש-אגף-התקציבים — וגם בשני מיקרים חשובים אלה מסרב ניסים לתכתיב בים מיסלגתיים.

מישלחת המזכ"לים לדרך

מישלחת-המזכ"לים תצא למסקורה ביום השני הקרוב, ותחזור אחרי 10 ימים. מבין שיבעת הנוסעים, רק שלושה נושאים כתואר „מזכ"ל“: עוזי ברעם, אלעזר גרנות ומאיר וילנר. בר"ץ חשבו לשלוח את המזכ"ל, דדי צוקר, אך הסובייטים הכהירו שכרונם לראות את הבוס, שולמית אלוני. לכן אלוני היא שתייצג את מיפלגתה. עוד בנוסעים: הח"כים אורה נמיר וחיים רמון. בינתיים, איש מששת הציונים במישלחת אינו יודע מה צפוי לו במסקורה, כי אצל רבקה — השושבינה והמתווכת — לא היה עם מי לדבר השבוע. וילנר בילה במיזרח גרמניה ותוסיק טובי היה עסוק עם אמו החולה. כרגיל בכל עניין שבו קשורה רק"ה הוחרמה הרשימה המתקרמת לשלום.

הכרעה בעניין אלבין

פרקליטו של ח"כ גרעין גדות הוזמן להופיע השבוע לשימרון אצל היועץ המישפטי לממשלה, בעניין פרשת-אלבין. ח"כ מיכה רייסר זכה לשימוע כבר לפני חודש.

עוד עיתונאי במישטרה

העיתונאי מנחם שיף זומן ביום השישי לחקירה במישטרה, בקשר לכתבה על שופטת-השלום חיה חפץ. שיף סירב להשיב לשאלות שני סגני-הניצבים שהקירו אותו, ברומט והרותה הראל. השוטרים הודיעו לעיתונאי כי הוא חשוד בעבירות על חוקי הסוביוריצה, שיבוש הליכי-מישפט וחילול כית המישפט. באותה פרשה נחקר גם, לפני שבועיים, העיתונאי משה רונן, שמסר למישטרה גירסה מפורטת. המישטרה נכנסה לפעולה בעיקבות תלונתם של עורכי-הדין אשר יצגו את האנשים שנחשדו בסוגרם הגיעני ברמת-עמידר. חפץ סירבה לבקשת המישטרה לעצור את החשודים, ואו ניתחו שיף ורונן כמה החלטות שלה — ניתוח שהוכיח כי היא ליברלית מאוד ביחס ליהודים, אך ליברלית פחות ביחס לערבים.

שהרמטכ"ל ילמד מהרב!

בישיבת הממשלה האחרונה, שהחליטה-שלא-להחליט בעניין ה-„לבוא“, תקף אריאל שרון את הרמטכ"ל, דן שומרון: „תקשיב לרב פרץ ותלמד ממנו איך מדברים נגד הפרויקט. הנאום שלו הרבה יותר משכנע מההוצאה שלך!“

ח'ורי נקבר בעמאן

ראש מישרד אש"ף בהולנד, עאזי חזרי, יליד בית-לחם, נקבר בעמאן לפי החלטת מישפחתו. שביקשה כי „יקבר בקרבה רבה ככל האפשר למולדתו“. את הטבח ניהל הבישוף האנגליקני אליאס חזרי, חבר הוועד-הסועל של אש"ף. לפני-כן התקיים טכס בהולנד, בנוכחות נציג רישמי של מישרד-החוץ ההולנדי, ואורחים מכל העולם. חזרי, שמת ממחלת-לב, היה עוזרו של עיצאס אל-סרסאוי המנוח, ומילא תפקיד חשוב במגעי-שלום בין אישים ישראלים ואנשי-אש"ף.

העורך רוצה לדעת

כל העיתונאים בצהרון „חדשות“ נדרשים לדעת לעיתונם על עיסוקיהם הנספים בשכר, כדי למנוע חשש לניגוד אינטרסים. הדרישה מופיעה בחזר, החתום על-ידי העורך רינו צור, ומופנית לכל הכתבים והעורכים — ללא הבדל אם הם עובדים במישרה מלאה, מישרה חלקית או כפרי-לאנסרים.

כעס על שמיר השני

במחנה-ארנס כועסים על שמיר — הכוונה לפתחיה (שמייר הגדול) שמיר, שמונה על-ידי משה ארנס, יו"ר הנהלת חרות, לשמש כמנכ"ל התנועה. שמיר, המסרב לתפקיד באיש-של-מחנות, הרגיו את חבריו בעמדותיו העצמאיות בעניין הסיכסוך בסניפי התנועה בתל-אביב.

בריוסף יודע לבקש

רעואל בריוסף, לשעבר פקיד-שומה גושרן, שפנה באחרונה ליועץ המישפטי לממשלה בבקשה לעיכוב הליכים בתק שבו הוא מואשם בקבלת שוחד מנישומים — כבר מכיר היטב את ההליך. גם לפני שש שנים הוגש נגד בריוסף כתב אישום דומה, על קבלת שוחד מחברת-הביטוח „רכסים“, שששטה את הרגל. פרקליטו דאז, משה דרוקר, ביקש לעכב את ההליכים, ונענה בחיוב. הפקיד המשיך את הקריירה שלו עד הסתבכותו האחרונה, שבגללה פרש. היום הוא מיוצג על-ידי עורך-דין אורי סלונים. דובר מישרד-המישפטים אומר, כי הבקשה הנכבחת הועברה לתגובת פרקליט המחוז. אין הגבלה על מיספר הפעמים שהיועץ המישפטי יכול להודות על עיכוב הליכים לגבי אותו הנאשם, וכל מיקרה נידון לגופו. הוסיף הדובר.

מיקלטי-הסרטים נסגר

מסד-הכנסה מסרב להכיר בהוצאותיהם של כמה עורכי-דין מסורסמים, שהשתמשו בהשקעות בסרטים כבמיקלטי-מס. הבניה הבערת כעת היא בסרטים שבהם קשור המפיק יעקב קוצקי.

את השניים מייצג עורך-הדין אמנון גולדנברג, כעת, אומרים במישרד-המישפטים, לא יוכל עוד יוסף הריש להתחמק מהעניין. יהיה חיוב להכריע בקרוב, אם להגיש נגד השניים כתבי אישום, בחשד שקיבלו טובות-הנאה, בקשר לתק „קרן נשואה“, שהיתה בבעלות מיקי אלבין.

מוסררה נגד החרדים

סעילר-שכונות בירושלים, שהתארגנו באחרונה למאבק בכפייה הרתית, החליטו לקיים ביום השישי הקרוב הפגנה על גבול מוסררה-מאהר שערים. המישטרה סירבה להעניק להם רשיון, והפעילים עומדים לסגות לבג"ץ. בהתארגנות לוקחים חלק תנועת האוהלים, אירגון פנתרים-איחוד וקבוצת המיזרח אל השלום. בין השמות הבולטים: סעדיה מרציאנו וימן סויסה.

הגג של אדרי ללא תמוכות

המיוזג בין חברות הבניה ההסתדרותיות, „סולל-בונה“ ו„שיכון-עובדים“ אינו נראה באופק. פורמאלי, אומנם נבחר השכוע הדיקטטוריון של חברת הגג, בראשות ח"כ רפי אדרי, אולם בשתי החברות לא מורגשים כל צעדים מעשיים לקראת מיוזג — לא ברור מתי הוא יתבצע, איך, וכיצד תפעל החברה המאוחדת, אם בכלל.

רן כהן היה בלבנון לפני המילחמה

במהלך הרצאתו על מילחמת-הלבנון השמיע אריאל שרון הערה סתומה כנגד ח"כ רן כהן, שתקף אותו. ההערה לא היתה מובנת לנוכחים. חסירי שרון, שהתרגזו על כהן, סיפרו לאחר מכן למה היתה הכוונה: לפני המילחמה נלקחו כמה ממפקדי צה"ל לאיזור

הנוצרי בלבנון, כדי שישקיפו מקרוב על הגזרות שבהם היו אמורים לפעול בזמן המילחמה. רן כהן, אז חבר הנהלת שלי, היה אחד המפקדים האלה ונלקח ללבנון כדי ללמוד את הגיזרה שבה היה אמור לפעול. כמפקד אגד של תנועת-הנחם. אחרי המילחמה התפרקה שלי בעיקבות האשמתו של אלוף (מיל') מתי פלד נגד סגן-אלוף (מיל') רן כהן, שהשתתף בהפגזת העיר ביירות, שאותה הגדיר פלד כ„פשע-מילחמה“. הנהלת שלי פירסמה ביום פתיחת המילחמה הודעה חריפה בגנות המילחמה.

חטפו למודעי את הצ'קים

הפיקת-החצר אירעה השבוע ב.המירדשה הליברלית, בשאנשי מחנה שפ"ן (שרירסת-ניסים) הצליחו להטות את המוסד המיפלגתי מדי מחנה-מודעי. אנשי שפ"ן השיגו רוב כהנהלה ונסלו מהיר, עורך-דין יצחק נגר, שהוא תומכו של מודעי, את סמכויותיו. הצעד הראשון של המנצחים היה ביטול זכותם של נגר ומודעי לחתום על צ'קים. המירדשה, למרות שמה החינוכי, אינה אלא צינור חשוב לחלוקת כספים בתוך המיסלוגה הליברלית.

העם
סמל של דור

אין כמעט אדם בישראל ששייקה אופיר לא העשיר את עולמו. הוא יצר שפה

לגבי דור שלם של ישראלים, שייקה אופיר הוא חלק מן הנוף הרוחני והפיסי של הארץ. הוא היה התגלמות ההומור של דור שלם, ואולי יותר מזה. הוא לא היה רק שחקן שגילם תפיסות קידים, הוא היה ארכיטיפוס בעצמו. כמה מן הקטעים שיצר בעשרות שנים של עשייה בלתי-נלאית נחרטו בזיכרון, כמו הקטעים של הגשש החיוור לאחר-מכן. הוא יצר שפה. הוא יצר שפת-גוף. הוא ביטא השקפת-עולם. הוא עיצב דמויות. הומור הוא חלק מתרבות. שייקה

שייקה אופיר

שייקה
מיי פוט מת?

אופיר היה, מבחינה זו, אחד הביטויים של התרבות הארצישראלית, ולאחר מכן הישראלית, שצמחה בארץ מימי המלח"ח והלאה. פנה כמה שבועות ידעו כל חבריו כי שייקה גוסס. נעשה נסיון לארגן ערב לכבוד שייקה, הן כדי להצדיע לאיש, הן כדי לאסוף כסף לטיפול הרפואי בו. אולם שייקה מת לפני שיוזמה זו נשאה פרי.

לפני שבועיים פירסם העולם הזה (5.8.87) כמחווה לאמן הגוסס, את האוטוביוגרפיה של שייקה, כפי שכתב אותה בהעולם הזה לפני 11 שנים. אומנם נאמר כי הסיפור מתפרסם במלואו, אך המערכת ראתה לנכון להשמיט מתוכו קטע אחד, מפאת הניסיונות.

הנה הקטע, כפי שנכתב על ידי שייקה ב-1976:

באחרונה נפוצו שמעות כאילו נפטרתי. מישהו צילצל לאשתי, ושאל בי רגה נוראית: "זה נכון?" היא שאלה: "מה נכון?" והוא אמר: "שייקה מת!" באותה עת הייתי לידה במיטה. השמועה התפשטה, בעיקר בקרב אנשי המיקצו. ניסיתי לברר את מקורה. הגעתי עד למקור מסוים, שאין לי כל קשר איתו, וכאן נעצרתי. למחרת הלכתי למועדון של פרדריק, וכל החברה התנפלו עליי. אני שם התחילו לנשק אותי ואמרו: "הרג אתה אותנו!" השמועה הגיעה לכפר של רפי נלסון באילת, הוא הפסיק את המרסיקה והחבר שטפו את הצעור בוויסקי.

במשך כל הקריירה שלי נפוצו שמעות שונות ומשונות על כל מיני מחלות, שכביכול פקדו אותי: סרטן, התיקפילב ומה לא. האמת היא שלאחרונה עברתי ניתוח קל. באותה תקופה נפטר אבי, ואני הפי

הממשלה

טיורף מערכות

ה"לביא" הופך בהדרגה למטוסי-הקרב של חלם. איאפשר להחליט

הפרוייקט הלאומי של ישראל — מטוסי-הקרב לביא — נועד לשמש כסמל לקידמה הטכנולוגית ולחוסנה הביטחוני של המדינה. תחת זאת הוא הופך בהדרגה לסמל של תכונות שונות לגמרי. סמל של בטלנות, רשלנות ואי-היכולת להחליט.

זהו מטוסי-הקרב של חלם. עד כה היה מקובל להניח כי אי-יכולתה של ממשלת-ישראל להחליט על עניינים רבים נובע מהרכבה המיוחדת, בעידן של "אחדות לאומית", שתי המפלגות בה הן שוות-כוח, וכל מחלוקת ביניהן הופכת בהכרח לקריאה ממשלתית.

אולם סיבה זו אינה אלא אמתלה. ולראיה: לגבי פרוייקט ה"לביא" אין חלוקה על פני קווים מילוניים. בראש מחיבי המטוס עומדים יצחק שמיר ושימיעון פרס, ראשי שני הגושים בראש השוללים עומדים יצחק רבין, מתחרות בנייה הופכת בהכרח לקריאה ממשלתית. האיש החזק החדש של הליברלים בליכוד.

אך גם כאשר הקווים משתבשים והחלוקה שונה מן המקובלת, נשארה אי-ההחלטה כעובדת-קבע. לא טיורף המפלגות מונע את ההחלטה, אלא טיורף-המערכות.

מדוע לממן מתחרה? איש אינו טוען על קל להחליט על ה"לביא". יש נימוקים נכבדים לטובתו ולרעתו. משני עברי המיתרס מתייצבים גורמים עתירי-כוח, שאינם רק כובצות-לחץ חזקות אלא גם בעלי סמכות מוסרית ומעשית.

אולם ממשלת-ישראל קיימת כדי להכריע גם במקרים כאלה, אחרי קבלת כל הנתונים. דווקא לכך אין הממשלה מסוגלת.

הבעיה התחילה עוד לפני לידת הפרוייקט. ומלואה אותו מאז. היה ברור כי הפרוייקט יעלה כביעות חמורות מאוד לגבי ארצות-הברית.

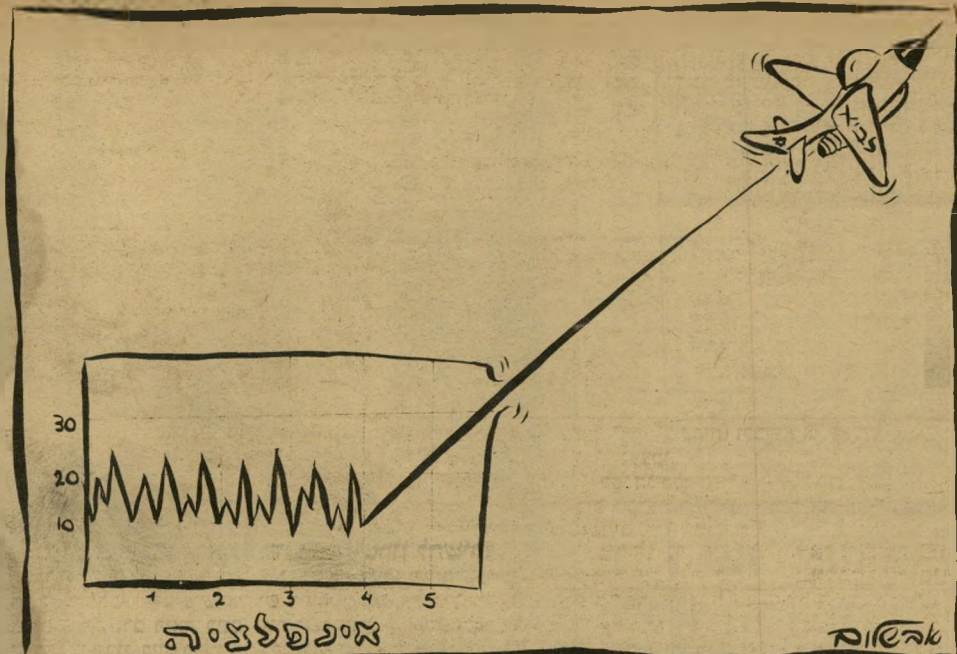
חלק חשוב מהתעשייה האווירית האמריקאית, שהיא גורם אדיר-השפעה בוושינגטון, ראה בפרוייקט אויב. חלק אחר של התעשייה האווירית תמך בו, מפני שניתן לו לספק ל"לביא" חלקים חשובים.

מתכנן נבון היה לוקח מראש בחשבון כי קרב זה ימשך, ויטיל את צילו על ישראל. הוא גם היה בקומה שבה היא לוחמת קשה על קיומה התעשייתי. איזה עניין יכול להיות לממשלת ארצות-הברית לקדם בכספה מטוס זה, שיתחרה במוצר האמריקאי? אומנם, ממשלת ארצות-הברית נכנעה שוב ושוב, וסיפקה כסף ל"לביא". השדולה הישראלית הוכיחה את כוחה. אך ניתן היה להינבא כי ניצחונות אלה הם מנינים, וכי בסופו של דבר יגבר האינטרס הכלכלי האמריקאי במצב רצון הפוליטיקאים להתחנף לישראל וליריבים.

עכשיו זה קרה.

עשברה שהיא פקודה. כרגע שהתברר כי ארצות-הברית מתנגדת בתוקף לייצור ה"לביא", נהדף גורלו. בישראל של 1987, התלויה בארצות-הברית בכל רמ"ח אבריה, אין לחלום על מרד של ממש.

כדי לסלק כל ספק, נקטה השגת רירות האמריקאית בתליאבי אמצעים שהם בלתי-מקובלים ביחסים בין עמים נורמליים, אך שהם טיבעיים במצב המיוחד שבין שתי המדינות. שליחי

וכך קרה השבוע מה שמוכר לקרות במצב כזה: ההחלטה נדחתה. היא תמשיך להידחות כל עוד אפשרי. הדבר לפוליטיקאים, במחיר האפסי של 1.2 מיליון דולר ליום של דחיה.

מישפט

גיבה למען המחחרת

הבן היה מנאשמי-המחחרת. האב נאשם כי גנב מאולפנה דתית כדי לממן את הגנת אנשי המחחרת.

בלילה שבין ה-1 וה-2 ביוני, 1980, עסק נתן נתנון, 30, יחד עם שני חברים, בהצמדת מיטען-חבלה

איש-מחחרת נתנון
נתנון לקח. נתנון נתן

למכוניתו של ראש עיריית-שכם דאז, בסאם שכעה. עם התנעת המכונית בבוקר, התפוצץ המיטען. שקעה נפצע קשה ושתי רגליו נכרתו.

עברו כמעט ארבע שנים עד שנת פסה המחחרת היהודית, ונתן נתנון נדעזר יחד עם שאר חבריה. הוא עמד לדין בירושלים והורשע. מישפטם היה קר התמשך זמן רב.

באותה התקופה עבד אביו של נתן, זון, שימיעון, כמנהל אדמיניסטרטיבי באולפנה צפירה שליד בית-דגון. ה"אולפנה" היא מוסד תורני לבנות. במיסגר רשת ישיבות בני-עקיבא.

באולפנה לומדות בנות רתיות מהאיזור, וגם בנות המתגוררות מעבר לקו הירוק. מאחר שזהו מוסד חינוכי המוכר על-ידי משרד-החינוך, הרי שנוהגים בו לפי כל הכללים של חינוך-חובה, וה"אולפנה" המתגוררות במרחק מסויים מה"אולפנה", זכאיות להסעות-חינם לבית הספר.

במסגרת תפקידו היה נתנון ממונה על העניינים המינהליים והכספיים של האולפנה. הוא היה ממונה על כל עני

יינה-הכספים, לרבות הדיווח על מיספר התלמידים, על הסעת התלמידים, ועל משכורות המורים במוסד.

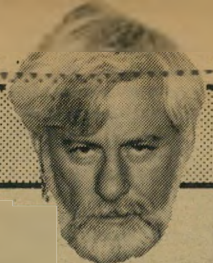
בשר לפקיד. במשך השנים שבהן עסק בנו של נתנון בענייני המחחרת, הצליח האב, לפי כתבי-האישום, לגנוב כמעט שני מיליון ש"ח מכספי האולפנה ומישרד-החינוך. הוא עשה זאת על-ידי ניצול פרוצדורות בנהלי מישרד-החינוך, ובעיקר באגף-ביקורת-התקציב. המעשים היו מעשים שיטתיים ומתוחכמים, שלא פסחו על כל חלק מעבודת המנהל האדמיניסטרטיבי. התובע, גבריאל בנעמי, מספר בכ"תביאה-אישום, המשתרע על פני 11 עמודים, על כל הגניבות המתוחכמות הללו.

השיטה הראשונה, שבה הצליח נתן, זון להוציא כספים במימרה ממישרד-החינוך, היתה דרך חוזים פיקטיביים, שעשה ית הברות-הסעה שאינן קיימות. נתנון המציא חברת-הסעה בשם מטיילי הור. עם חברה זו חתם על חוזים להסעות תלמידי חינוך-חובה, ו"השיטה" השנייה והחשובה ביותר היתה למישרד-החינוך. הוא הצליח לקבל במימרה סכומים העולים בעשרות אחוזים על תקציבי-ההסעות האמיתיים. השיטה השנייה להוצאת כספים במימרה היתה על-ידי דיווח כוזב על מיספר התלמידים באולפנה. השלישית היתה על-ידי דיווח כוזב על שעות-הלימוד שלימדו המורים.

כדי שיוכה ביחס אוהד במיוחד מישרד-החינוך וכדי שכל דיווחיו יהיו כוזבים יתקבלו כאמיתיים, שיחד נתן זון את משה דורון, מנהל מחלקת-האספקה-השרותים במישרד-החינוך במחצית-השנים 1980-1981. נתן נתנון לפקיד מישרד-החינוך מוצריה-שונים בשווי של עשרות אלף אולפנה. הפקיד לא שילם מאומה עבור מוצריה-הבשר הללו, ונתנון ציפה כי הפקיד ישא לו פנים לאישור תקציב-ההסעות הכוזב של אולפנת צפירה.

הנסיבות. כתבי-האישום הוגש רק לפני שבועיים, אבל למרות שהמישפט טרם התחיל, נדהה לחורש אוקטובר, הוגשה כבר בקשה להעביר הליכים ליועץ המישפטי. חלק מאסירי המחחרת היהודית כבר זכו בחנינה מינשיא-המדינה ואולי לכן חושב נתנון כי "כספי" להניח שבנסיבות מיקרה זה יזכה בעיכו-הליכים.

נתנון אינו מפרט בבקשתו מהן הן סיבות שבגללן הוא סבור כי הוא זכאי לעיכו-ההליכים. אבל מקריאת כתב-האישום מתברר שאת הכסף שנגב חילק נתנון והעבירו כגמילות-חסדים לחבריו ולמקורביו, ולמקורביו ישיבות בני-עקיבא. סכום נכבד של 700 אלף שקל נתן האב בשנת 1984 לעזרת עצורי המחחרת היהודית, ולמימון הוצאות מישפטם. אם חלק מאסירים נכבדים אלה זכו כבר בחנינה, מדוע ייגרע חלקו של האב, אשר רק טרח להשיג עבורם את הכסף?

הנדון:

האם הוביל אריאל שרון את כל הממשלה. האופוזיציה והמדינה באף?

ההוביל הארצי

לביצוע נחרץ של מדיניותו. הוא לא סגר לשרון, ואמר עליו רברים קשים מאוד זמן רב לפני המלחמה. בגין רצה במלחמה זו, השתוקק אליה והיה הכוח הדוחף לקראתה ובה. כל מי שטוען אחרת, אינו חוטא רק כלפי האמת, אלא גם כלפי בגין עצמו.

■ ■ ■

ב תיאור כל חברי הממשלה דאז כמטומטמים, שאינם יודים עים לקרוא מפה ולהבין מהלכים, הוא קאריקטורה מגוחכת. אנשים כמו אלעזר שוסטק ויוסף בורג, יצחק מודעי ויצחק שמיר, רחוקים מאוד מלהיות תמימים ו/או טיפשים. הם פוליטיקאים משופשים. בורג ישב בממשלה יותר משנות-דור, וראה מלחמות קודמות. שוסטק הוא אחד הפוליטיקאים הוותיקים ביותר, אדם בעל שכל ישר ופיקחות רבה. שימחה ארליך היה איש ערמומי ומפוכח. וכן הלאה.

אבסורד הוא להניח שכל אלה נגררו בעל-כורחם, שלא הבינו מה דיברו אליהם, שלא תפסו את ההש"כות של מהלכים מדיניים וצבאיים.

כולם הכירו את אריאל שרון היטב. כולם ידעו את מגמותיו. אם הצביעו בעד המלחמה ומהלכיה לאורך כל הדרך, חרף

בממשלה הנוכחית) ולכלוא או לאשפו אותם, כפי שעשה מנחם בגין לעצמו.

לפי הגירסה השניה, אישרו חבריה-הממשלה ראו את כל המהלכים לקראת המלחמה ובמהלכה, אחרי הסברה ודיון. אם כן, הם אשמים בכל מה שקרה.

כך או כך, הממשלה דאז נושאת באחריות המלאה עבור כל מה שקרה במלחמת-הלבנון, החל בשנה שקדמה לה וכלה בסופה המר (אם יש לה בכלל סוף).

עד כמה שזכור לי לא קם אף אחד מן השרים דאז (להוציא, אולי, את מרדכי ציפורי) וטען בפה מלא ששרון הוליך את הממשלה שולל. הדברים נאמרים על-ידי "מקורבים" חמקניים. הם מופיעים בספרים שאינם מצטטים מקורות, או מובאים על-ידי אנשים בשוליים, כמו בנימין בגין ואריה נאור (שהתפטר מתפקידו כמזכיר-הממשלה חודשים לפני המלחמה).

אם כן, איזו משתי הגירסות נכונה?

■ ■ ■

אני נוטה לקבל את גרסתו של שרון: הממשלה ידעה והחליטה.

ואיך יכולה שלא לדעת?

תישענה חודשים לפני המלחמה גילה, העולם הד זה, באחת הכתבות החשובות ביותר של תולדותיו,

וב העלה אריאל שרון את המראות, את הריחות: את הבתים המופצצים של ביירות, את ריח הגוויות, את מיפי-לצות-הפלדה המופיעות מתוך ענני-האבק, את הגורים שהאירו בלילות את העיר הנצורה באור-הפנים.

מדוע הוא עשה זאת? מה רוצה שרון להשיג?

בוודאי לא יכול היה לקוות כי ישנה את דעתו של מישהו על המלחמה. לכל אדם בישראל יש דיעה נחרצת על מלחמה זו. מחנה עצום ורב רואה כיום במלחמה ההיא הרפתקה ארוורה ואומללה. (נכון, ביום פרוץ המלחמה היינו אנחנו, שוללי המילי-חמה, מחנה זעיר, וקולנו נכלע בשאגות-ההידר של ההמון המ-שולב ומנהיגיו, אך בשבועות ובחודשים שלאחר מכן הצטרפו אלינו רבים וטובים.) מחנה גדול אחר ממשיך לראות בה מלחמת-ישועה.

שרון ידע שלא ישנה את דעתו של איש מכל אלה. אני מניח שלא זאת היתה המטרה.

שרון הוא אדם מתכנן. כאישה-צבא הוא רגיל לקבוע בכל מיבצע את צירי-המאמץ-העיקרי שלו, ולהגדיר יעדים ברורים. אז מה הוא רוצה?

■ ■ ■

אני מנחש כי יעדיו של שרון, בקומו לשאת את הרצאתו באלום שטוף-הזיעה של אוניברסיטת תל-אביב, היו כלהלן: ראשית, לטהר את עצמו מן האשמה כי הוליד שר-לל (או "הוביל באף") את הממשלה, לפני המלחמה ובמהלכה.

שנית, לגנות את התנהגות המערך במהלך המילי-חמה.

בסדר הוה. היעד הראשון מכונן נגד חבריו בליכוד. שהרי הממשלה ההיא היתה על טהרת הליכוד וגרוריו.

היעד השני מכונן נגד המערך, האופוזיציה דאז.

■ ■ ■

אני מוכרח להודות שהיעד הראשון מעניין אותי כקליפת-השום.

הוא חשוב לאריאל שרון אישית. אין הוא חשוב לעם-ישראל.

שרון אינו בא לנער מעל עצמו את האחריות למלחמה. הרי זו משימה בלתי-אפשרית. הוא דבק בטענתו כי היתה זאת מילי-חמה מוצלחת, מזהירה, שהשיגה את כל יעדיה, מילחמת גאולה והצלה וישועה.

אבל חשוב לו להוכיח כי לא פעל מאחורי גבה של הממשלה החוקית, שלא פעל על דעת עצמו, שלא רימה את עמיתיו.

זה חשוב לו, כדי להכשיר את עצמו לקראת המשך דרכו במפלגתו ובממשלה.

הכתם של "הולכת שולל", שדבק בו, מקשה עליו להשתלט על תנועת-החרות ועל הליכוד, ולהתקדם לקראת היעד העליון: ראשות-הממשלה.

לכן נגר שרון במשך שבועות ארוכים בארכיונים הסודיים של הממשלה וצה"ל (רק השר עצמו רשאי לעיין בפרוטוקולים של ישיבות-הממשלה), קרא אלפי עמודים של רישומים, שלה מתוכם מאות ציטוטים.

כל זה כדי להוכיח את טענתו: שממשלת-בגין אישרה מראש כל צעד שנעשה במלחמה זו ולקי-ראתה, כל צעד גדול, קטן ואף קטן מאוד. לכל דבר יש אישור בכתובים, אחרי דיון ממצה.

רק החלטות מעטות (למשל: לצמק את העיר הנצורה על-ידי כיבוש חלקי-שכונות פה ושם) התקבלו על-ידי מנחם בגין עצמו, מבלי לכנס את מליאת-הממשלה. על כך הודיע בגין עצמו כדי עבר בישיבות-הממשלה.

משמע, כל ההליך קבלת-ההחלטות היה כחוק וכדין: הממשלה החליטה רשמית, שריהביטחון העביר את ההוראה למטכ"ל בציר רוף הנחיות לביצוע. הרמטכ"ל תירגם את הדברים לשפת הפקודות, והפקודות ירדו אל היחידות.

■ ■ ■

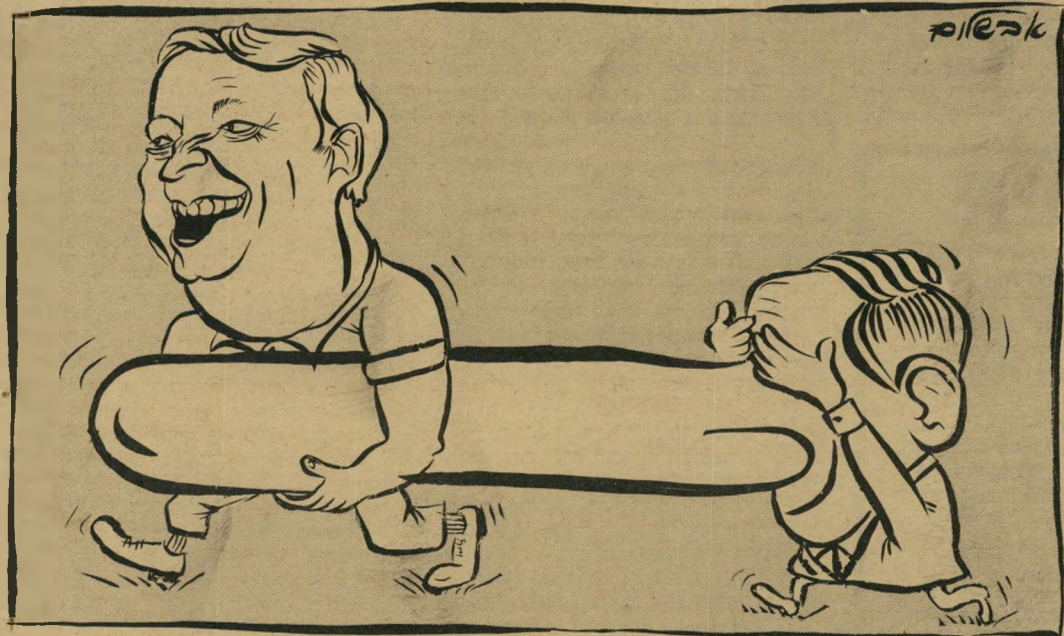
האם זה נכון?

אני מניח שכן.

יתר על כן: זה כלל אינו מעניין אותי.

שהרי אחת מן השתיים: או ש-18 שרי ממשלת-ישראל דאז, ובראשם מנחם בגין, היו חבורה של איד-יומים, או שהם ידעו היטב מה מתרחש.

לפי הגירסה הראשונה, איש אחד ויחיד קבע והחליט, שלח את חיילי ישראל אל המלחמה וקבע את גורל המדינה, וכל שאר השרים היו עדה של מטומטמים שלא ידעו בין ימינם ושמאלם, לא הבינו את המתרחש ולא תפסו מה קורה לגנר עיניהם. אם כן, יש לקחת את כל השרים האלה (ובניהם השרים שהם חברים גם

כמה הסתייגויות פה ושם (בעיקר של ציפורי), הרי זה מפני ששרון ביצע מדיניות שהיתה מוסכמת על כולם. אם יש אשמה — הם אשמים כולם. בוודאי ובר-ודאי שכולם אחראים. ואין זה מפתיע במאומה את אחריותו של שרון, היום והדוהף.

■ ■ ■

הנה גילוי קטן:

עוד בחודש הראשון של המלחמה, בשעה ששרון נעדר מיישובה מסויימת של הממשלה, אמר בה יוסף בורג לעמיתיו השרים: אתם שונאים את שרון, ואולי אתם גם מקנאים בו. מה שאתם אימרים עליו כאן עלול ללדוף החוצה. זה זיוק לכולנו!

ברוח דומה התבטא באותה ההזדמנות גם יצחק מודעי. משמע: כבר לקראת סוף החודש הראשון, כאשר החלה ההתנג-דות למלחמה גואה בקרב היחידות הקרביות בחזית (בעיקר הסורית) ובקרב הציבור בעורף, התחילו השרים, אנשי-הליכוד, להסתייג ולהטיל עליו את האחריות הבלעדית.

זה לא עוז להם אז, ולא יעזור להם כיום. איש מהם לא הולך שולל, אלא אם כן רצה שיוליכו אותו שולל. כולם אחראים, ואיש מהם לא ינוקה.

■ ■ ■

מכאן לאנשי המערך, אנשי האופוזיציה.

מלחמה זו לא היתה פורצת כלל, אלמלא הבטיח המערך מראש תמיכה מלאה בה. אין ויצאים למלח-מה ברוב של 51%.

המערך רצה להיות שותף לניצחון. כאשר הסתמן הכישלון, לא רצה המערך להיות שותף לכישלון. ככה זה בחיים הפוליטיים. ומהי האמת?

את מלוא תוכניתיו של אריאל שרון לגבי לבנון, על כל יעדיו.

אני יודע שרבים מבין חבריה-הממשלה קראו את הדברים. האמת היא שלא היתה עוד מלחמה בתולדות ישראל (ואולי העולם), שדיברו עליה כל-כך הרבה לפני שפרצה, שניתחו מראש בהרחבה כה רבה את כל הנימוקים בעדה ונגדה, כמו מלחמה זו.

שר דאז הטוען ביום שלא ידע, ש-הובל באף, פשוט מעיד על עצמו שהוא כסיל. או, גרוע יותר: שהוא פוליטיקאי חסר אחריות ומצפון.

■ ■ ■

אחרונה יצאו מחזיריהם כל מיני עכברים אקרמיים ופר-ליטיים, ומתארים את מנחם בגין כחדל-אישים, כעובר-בטל שלא ידע מעולם מה מתרחש סביבו, שהיה ככובה בידי שרון. זוהי קאריקטורה מרושעת.

נכון שמנחם בגין לוקה עתה בריכאון פסיכטי, ואינו מסוגל להשיב על שום דבר (חרף מאמצי נאמניו לפברק "תגובות", וחרף מאמצי העיתונים להציג תגובות מזוייפות אלה כ"סקופים" בלע-דיים). נכון גם שהיו לבגין התקפות כאלה בעבר, אם כי פחות חמורות. יש להניח כי היתה לו במשך כל ימיו נטיה מאנית-רפסיכית.

אבל בגין היה מנהיג בעל שיעור-קומה, בעל תפי-סות ברורות ונחישות-החלטה.

בגין לא יצא למלחמת-הלבנון מפני שאריאל שרון לחש לו משהו באוזן.

הוא יצא למלחמה מפני שהיא היתה ביטוי נאמן להשקפת-עולמו ולמדיניות שהוא עיצב אותה בי-משך עשרות-כשנים.

אם תמך בשרון, הרי זה מפני ששרון סיפק לו את האמצעים

**רפי איתן, גיבור פרשת פולארד, האיש שיצחק שמיר
הגדיר אותו כ"וירטואוז" של ריגול, מדבר בפעם
הראשונה על הפרשה, על עצמו ועל מיקצוועו:**

"היום לא הייתי מגייס את פולארד!"

הבריטים תפסו שלוש אוניות מעפילים. הראי שונה הגיעה ב-1945. הם עצרו את האוניות והכניסו את המעפילים למחנה העתלית.

הפלמ"ח פרץ בלילה לתוך המחנה, בפעולה שנחשבה אז כנועזת, הוציא את כל המעפילים העצורים והעביר אותם לקיבוצים אחרים.

השתתפתי במשימה הזאת בתור חייל מה שורה. אחרי הפעולה הוטל עלי לפרק את הד מוקשים שהנחנו במסלוליהם של הבריטים.

על החידושה

למעשה נפצתי פעמיים עליידי הרף של התפוצצות. כל אחת מן הפעמים תרמה את תרומתה לחרשותי.

הפעם הראשונה אירעה אחרי מיבצע-עתלית, בנובמבר 1945. פירקתי אז מוקשים, ששימשו אותנו לחסימת דרכם של האנגלים בעת מיבצע שיחזור המעפילים.

איש-השנה שלי

איתן הוא איש-השנה שלי. למסקנה זו הגעתי במשך שבועות של שיחות. שבהם הישוויתי אותו עם גיבורי הפרשות האחרות של השנה. איתן נולד ב-1926. את ילדותו בילה ברמת-השרון. ב-1944 התגייס לפלמ"ח. בשנים 1949, 1948 השתתף במלחמת-העצמאות. ב-1951 הצטרף לשרותים החשאיים. שבמיסגרתם הצטיין עד 1972. בין השנים 1972-1978 עסק בעסקים פרטיים שונים. ב-1978 מונה כיועץ ראש-הממשלה ללוחמה בטרור, ושימש בתפקיד זה עד ינואר 1985. במקביל כיהן גם כיועץ שר-הביטחון. מ-1983 ועד לנובמבר 1985. באפריל 1986 מונה לתפקיד יושב-ראש מועצת-המנהלים של "כימיקלים לישראל". תפקיד שהוא נושא בו מאז.

מאחורי תולדות-חיים אלה מסתתרת קריירה רבגונית ומרתקת. במשך השעות הרבות שיוחחתי עימו, הוא לא הפסיק מלהפתיע ולחשוף צדדים חדשים באישיותו. עד שהיה נדמה שלעולם לא יספיק לספר את הכל. על פרשת-פולארד – הפרשה שהפכה אותו לכוכב-תקשורת – שוחח לראשונה תוך כדי מיגבלות חמורות, עקב יחסי ישראל-ארצות-הברית. דבר אחד ברור: שתיתקו של איתן עד היום, וניסוחיו המרומזים בגיליון זה. נוחים מאוד לאי-אלה אנשים במערכת.

ב-8 בערב, באחד הימים שבשיא הפרשה, באתי לביתו של איתן באפקה. הוא הזמין אותי. היה זה אחרי שיחות טלפוניות רבות. איתן, שנמנע באותה תקופה מלשוחח עם עיתונאים אף בטלפון קיבל אותי בסבר פנים יפות. מרים אשתו – אשה עדינה, נעימה ואינטליגנטית – אמרה, מייד עם הגיעי: שנה וחצי מאז תחילת הפרשה, לא נכנס עיתונאי לביתנו. עד היום! היא סיפרה על ניסיונות להערים עליהם.

את הקשר ביני לבין רפי איתן יצר חבר משותף – גיבור פרשה אחרת. שרצה לעניין אותי באיתן בשיא פרשת-פולארד. הוא לא היה צריך להתאמץ במיוחד: הסקרנות אכלה בי כל חלקה טובה. באותו ערב מתוח, כשמרים רצה אל מכשיר-הטלוויזיה כדי לברר מהי הכותרת האחרונה בעניין בעלת, שרה סקרנות הדדית: איתן השתגע לדעת כיצד התיקשורת עובדת. מדוע איש-ציבור מסויים זוכה באהדה רבה יותר בתיקשורת מאשר איש-ציבור אחר, מהי דינמיקה של דלמות, איך מתמודדים עם מבול הכותרות והכתבות שניתך עליו. אני רציתי לדעת על פרשת-פולארד. כשיצאתי, אחרי כמה שעות – רציתי לדעת עוד ועוד על האיש. שוחחנו במשך שעות, כשמרים שומרת בעדינות שלא נעבור את הגבולות.

איתן ניסה בתחילת הערב להעמיד פנים כאילו הכתבות נגדו אינן מטרידות את מנוחתו. לאט-לאט הודה כמה קשה לו להתמודד איתן. באותה התקופה פשוט הפסיק לקרוא עיתונים. מרים קראה-בלעה הכל עבורו.

במהלך השיחה, קפצו למול עינינו, מעל מירקע-הטלוויזיה, דמויות מוכרות – מעין חיפויים לדוד בן-גוריון, משה דיין ואחרים. הגברנו את מכשיר-הטלוויזיה, וחזינו בפרק הראשון של סידרת-הריגול "חרב גידעון".

לאיתן לא חסרו הערות טכניות. לא פסקנו מלצחוק. לא כל יום מזדמן לי לחזות בסידרה העוסקת בריגול ישראלי, כשאני בחברת רב-מרגלים ישראלי, ועוד לזכות בהערות והתייחסויות כמה שקורה במציאות. איתן הביא משקה חריף, ואחרוני המעצורים בשיחה השתחררו. באחת בלילה ליווה אותי למכונית. ראשי סבב בכבדות.

למחרת בבוקר דיווחו מהדורות-החדשות והעיתונים על מה נעשה בוועדת-אבן: מי אמר אל מי, מי אמר מה, מה צפוי, מי נחקר יותר פעמים מאחרים, מי מאשים את מי. ליל-אמז' נראה רחוק-רחוק, אפוף כוסות וזדקק ומסתורין.

על מה שוחחתי? שאל אותי העורך, בעוד שבראשי הולמת חבורת-פטישיים, ונדהם מהתשובה: "תהרגו אותי אם אני זוכרת!"

אחר-כך נפגשנו שוב ושוב. במשך שבועות, ובהדרגה הצטברו הדברים המופיעים בעמודים אלה.

במקביל הכנתי את תוכנית-המיבצע. הכנתי בקפידה רבה כמה אופציות. לבסוף נבחרה אחת מהן, עם אלטרנטיבה.

יצאתי עם האנשים לארגנטינה. מיבציה-הי טיפה לא היה מורכב במיוחד, למרות שהתרחש כ-20 אלף קילומטרים מישראל.

בארץ, לפני-כן, ערכתי כמה תרגילים. בחרנו איש-שרותים, שידענו שהוא הולך כל יום לביתו בדיונגוף – עובר יומיום באותו המסלול, באותה השעה. ביום בהיר אחר חטפנו אותו מבלי שאיש הרגיש...

הוא יכול היה ללקות בהתקף-לב? בשביל זה הוא היה בשירותים!

אייכמן היה מופתע לגמרי כשהגענו אליו. מאז ביצתי מיבצעים מורכבים בהרבה ממיבצע זה. חטיפתו התנהלה ללא רעב.

הבאנו אותו לבית-מיבטחים בארגנטינה, שהי כן מבעוד מועד. שהינו איתו במשך תישעה ימים. זהו כבר סיפור בפני עצמו.

כן, היו בינינו דוברי-גרמנית. חקרנו אותו חקירה ראשונית. הוא חתם. מרצונו החופשי, על נכונותו לבוא ולהישפט בארץ.

עד שהבאנו אותו לבית-המיבטחים – לא ריברנו עימו, פרט לכמה מילים טכניות.

השאלה הראשונה ששאלנו אותו בבית-המיבטחים הייתה: "מה שמך?"

תשובתו הייתה: "ריקורדו קלמנט" (שמו וזהותו של אייכמן בארגנטינה עד שנתפס).

השאלה הבאה שלנו הייתה: "מה מיספר האס"א שלך?" באופן אוטומטי הוא זרק את המיספר, כשם שישיראלי יזרוק את מיספרו הצבאי.

"ועכשיו, תאמר מה שמך..." שאלנו אותו שנית.

"אדולף אייכמן!" לא איחרה התשובה לבוא. הוא ביקש שניתן לו כרטיס טיסה, והוא יגיע בכוחות עצמו ארצה...

הוא היה עושה זאת, זה אופייני לאדם ממושמע. אבל לא לקחנו צ'אנס. העמסנו אותו על מטוס בנמל-התעופה הארגנטיני. זה היה ב-20.5.60. הוא הגיע ארצה ב-21.5.60, ועד היום מהדהדות באוזני מילותיו של ראש-הממשלה ד"ר אהרן שרון, ב-22.5.60: "אדולף אייכמן, הצורך האחר, נתפס והובא לישראל על ידי שירותי-הביטחון, ויובא למישפט בהקדם הי אפשרי".

כל חברי-הכנסת קמו על רגליהם, ומחאו כפיים. כן, התרגשתי.

על אשתי

החברה הטובה ביותר שלי זאת מרים אשת. אחריה – בני. הם חברים טובים שלי.

את מרים היכרתי כשקימתי קורס-ספורט ב-מחנה דורה שבנתניה ב-1953. הייתי אז איש-השרותים. מרים הייתה קצינה בגדוד-נח"ל 909. אחרי-כן היא התחתנה, ואילו אני נסעתי ללמוד באנגליה. כן, דרכינו נפרדו.

נפגשנו שוב אחרי שבעלה של מרים – מי שהיה מפקד סיירת-מטכ"ל בדרום, לוחם מופלא – נהרג.

שנה מאוחר יותר, ב-1960, התחתנו.

ב-1949 הלכתי לראש-אמ"ן דאז, בנימין ג'יבלי, שאלתי אותו: "מה יהיה איתי? מה עלי לעשות?" ג'יבלי ענה: "אני מיעד אותך להיות קצין-המודיעין של פיקוד-דרום. לך תהיה סגנו של קצין-המודיעין, ואחר-כך – במקומו". אמרתי לו: "אבל בנימין, אני רוצה לעסוק בריגול בח"ל!" אז הוא שלח אותי לאיסר הקטן (איסר הראל).

את איסר הקטן היכרתי שנים קודם-לכן. אנה-נו גם קרובי-מישפחה: מישפחת אמי שמה הפ"רין, וגם שם מישפחתו של הראל הוא הפ"רין. אין בינינו קירבת-מישפחה בדרגה קרובה. מישפחתו ומישפחתי הן מברסט-ליטובסק, שגם בגין בא ממנה.

איסר גר אז בהרצליה, ואילו מישפחתי – ברמת-השרון. הוא אירגן קבוצה של קבלנים, שקנו מערכות-השקיה בפרדסים בהרצליה. הוא היה אז נער. קראו לכך: "מערכות השקיה קליי פורניות".

ב-1934 – הייתי אז בן 8 – החליט אבא שלי להקים מערכת-השקיה ברמת-השרון. הוא לקח את הקבוצה של איסר. הם עברו כשישה שבועות. רוב התקופה הזאת הם גרו בביתנו. איסר היה אז כבן 20. חברות בינינו? נו, הייתי עוד ילד.

כשג'יבלי שלח אותי אליו, הוא ידע הכל עלי. הייתה בינינו היכרות. איסר גר אז ביפו. הוא הסתכל בי ושאל אותי: "תאר לך שאתה צריך להור ציא משהו מדירה בקומה השלישית. תן לי תוכנית-פעולה".

אמרתי לו: ללא-היסוס: "דרך המרכז". "לא יתכן!" פסל איסר את ההצעה שלי. חלצתי מייד את נעלי, ותוך דקה הייתי בקומה השלישית.

כן, התקבלתי לשרות.

על לכידת אייכמן

בחודש פברואר 1960 הטיל עלי איסר הראל את האחריות למיבצע הבאתו של אדולף אייכמן ארצה.

הייתי שותף לחיפושים אחריו עוד קודם-לכן. לכן הקשתי שזה טבעי שאיסר פנה אלי. לא חשבתי אז שהיה מישוה אחר שניתן היה להטיל זאת עליו. ידעתי מהשניה הראשונה שזאת שליחות היסטורית.

התמונה הראשונה, שחזרה באותם רגעים למוחי, הייתה ביקורי הראשון בגרמניה: הגעתי לפרנקפורט ב-1951. הייתי באיזושהי מיבצע, שחיבי אותי לשאת נשק על גופי. בתחנת-הרכבת בפרנקפורט סכבו שוטרים גרמניים.

שיחורתי איך עמדת אז – יהודי יחיד, בין המון גרמנים – חגור אקדח, במהלך פעולה חשאית, במקום שרק שש שנים קודם-לכן הייתי נשלח, כיהודי, למישרפות-הגזים!

ריכותי את כל המאמץ המחשבתי שעמד לרשותי באותם הימים. בחרתי כאנשי הצוות – 11 אנשים. כל אחד מהם ראה בבחירתו כבוד בלישועה.

אני מוכרח לאמר לשיבחיו של איסר הראל שהוא נטע בנו תחושה של שליחות היסטורית. במיבצע הזה התגלה איסר בגדולתו.

אייכמן התנדב לטוס ארצה לבדו ★ ממאי 1948 אני חידש. קיומי בעולם תלוי במכשירי-שמיעה ★ במהלך פרשת-פולארד שבתי לעשן. בוועדת-אבן הייתי משנורר סיגורית מאבא אבן ★ לאורך כל פרשת-פולארד לא חרגתי מסמכותי ★ לולא הייתי מרגל, הייתי בוודאי אמן ★ כשהייתי בן 13, פגשתי פסלת ידועה, התפתח רומאן, וכך נתפס בי חידק-הפיסול

על עיסקי הדגים

בשנות ה-70, כאשר הייתי מחוץ למערכת (איתן סיים את שירותו במוסד ב-1972), הפכתי יום פריטי. עבדתי אז עם קבוצת ברנס. הקמנו מספר פרויקטים אחרים בשארם-אל-שייח' ובאילת, כמו מלונות. בין היתר, הקמנו מאחר והנושא היה מעניין, למדתי אותו בצורה שיטתית. קניתי הרבה ספרים, סכבתי בספריות. נעזרתי גם במורים, כמו הפרופסור פישלזון ודויד פרידמן. מי שיום ומנהל את המיצפה באילת, הוא החונך שלי בעניין הדגים עד עצם היום הזה. ירדתי לפרטי-פרטים. הקמתי חברה עם יהודה שגב, איש-עסקים העובד עד היום בדגים, ושרי שירת איתי בפלמ"ח ובשב"כ. עסקנו בשליית דגיינו וייצואם לאירופה וארצות-הברית וכן בדיג של דגים-מאכל. החברה הוות הפסיקה את פעולתה ב-1981. ניסיונו להמשיך זאת תחת שילטון מצרי, אבל לא הצלחנו. זה רק מראה מה יקרה אם נחזיר את יהודה ושומרון. המצרים העמיסו עלינו מיכשולים על גבי מיכשולים כלכליים, שלא יכולנו להתגבר עליהם. באותה התקופה — תקופת-הדגים — שכרתי מחסן בגודל של 100 מ"ר. בתוכו סידרתי אקווריוםים בסדר-גודל של 20 קוב מים. היינו מביאים לשם את הדגים, אורזים אותם — חיים! — ומייצאים אותם. הבעייה העיקרית היתה כיצד מחזיקים את הדגים האלה בחיים. זה חייב אותי להתמצא במחלות של דגים, בתרופות. זה נשאר לי עד היום, הירע הזה.

על הפיסל

לולא הייתי מרגל, הייתי בוודאי אמן! (מרים אינה מסכימה עם הצהרה זו. ביתם של מרים ורפי איתן באפקה עמוס ביצירותיו של רפי: החל בסידרת פסלים מברונזה, הניצבת על הכוננית בחדר-הטלוויזיה, וכלה ביצירות פחות מוגדרות, המקשטות את הגן). זה התחיל כשהייתי סטודנט באוניברסיטה בלונדון. פגשתי שם פסלת ידועה והתפתח רומן. שהייתי במחיצתה, ראיתי אותה באולפן והתחלתי לעשות ניסיונות. הייתי אז בן 30. אז נתפס אצלי החיידק. שנים אחר-כך, כשהייתי בפאריס והסתובבנו באירופה,

חיפשתי פורקן, הלכתי לסיפריית וקניתי

על הראייה שלו

מגיל 8 אני מרכיב משקפיים חזקים. אני קצר-ראי. אינני יודע אם זה השפיע או לא, אבל מילדות קראתי כמויות של ספרים. בגיבעת-השלושה, הקיבוץ שבו גדלתי, צייר משהו קאריקטורה שלי, שוכב במיטה וערימת-ספרים עוברת לה מצד לצד. בבית יש לי שלושה-ארבעה חדרים עמוסים בספרים. על כל פנים, בעין אחת היו לי 14 דיאטריות ובשניה — 16.

בביתו עם אשתו מרים

היכרתי אותה בקורס-ספורט, ודרכינן נפרדו...

תורשתי? אימי היתה קצת-רואי מאוד. נראה שקוצרה-הרואי שלי הוא שילוב של תורשה וקריאה מרובה. אדם קצר-ראי בדרגה כזאת צפוי למחלות שונות ומשונות בעיניים, וזה אכן בא. עברתי סידרה של ניתוחים. באחד מהם נוצר לי שטף-דם באחת העיניים. זה היה ביולי 1985 (כשלושה חודשים לפני פיצוץ פרשת-פולארד). כתוצאה מזה הייתי מרותק לבית-החולים — כננס, יוצא — במשך כמה חודשים. עברתי כמה ניתוחים. איך הראייה שלי עכשיו? שלא יהיה יותר גרוע: בעין אחת שבתי לראות 6:6, ובשניה — 6:12.

היום תלוי קיומי בעולם במכשירי-שמיעה. (איתן הוריד את מכשירי-השמיעה. זרקתי לעברו הערה פרובוקטיבית. הוא לא הגיב — פשוט לא שמע מילה.) אחרי הפציעה הראשונה, אני זוכר שהתעוררתי בחדר-החולים בקיבוץ יגור. התעוררתי ולא שמעתי דבר. הייתי חרש מוחלט. רק אחרי כמה שבועות הסתבר לי שלמעשה יש לי חרשות חלקיות-מתמדת. היו לי כמה שבועות של תחושה קשה. לא ריחמתי על עצמי. היררתי איך אוכל לתפקד הלאה, מה אוכל לעשות כדי להתגבר על זה. מהר מאוד למדתי להתגבר עלייך.

אם זה מגביל אותי? זה קשה. נניח שאני יושב בשיביה של מועצת-מנהלים. בחדר יושבים שלושים אנשים ומדברים. אז קשה לי לשמוע. מצד אחד אני מפסיד, מצד שני — דווקא מרוויח. זה מחייב אותי ללמוד חומר לפני הישיבות. אני מתכוון המון לקראת ישיבות, מפני שאם לא אקלוט ולוא כמה שברירי דיון — אפסיד ולא אהיה בעניינים. קורה גם שאני מדבר שלא לעניין, פשוט מפני שלא שמעתי משהו. אבל כל הקרובים והי מקורבים לי הסתגלו לכך. בגלל החרשות זכיתי לכינוי „חפרפרת“: אני מופיע מתי שאני רוצה, ואני יכול להוריד את מכשירי-השמיעה ולהתחפר לי מתי שרק אחפץ.

הייתי חבלן בפלמ"ח. יותר מאוחר התמנית כמרריך. רפול היה חניך שלי. לפתע אירעה התפוצצות גדולה. זה קרה במרץ חק של שמונים סנטימטרים מגופי. כמעט מתתי. כל גופי מלא צלקות עד עצם היום הזה. (איתן פותח שני כפתורים בחולצתו וחושף חזה מקושט בצלקות ובחתכים). חוץ מזה, נקרע לי גם עורי התוף כשתי האוזניים. הפעם השניה היתה ביום הכרזת-המדינה, במאי 1948, בקרב על מלכיה, בגבול לבנון-ישראל. אז התפוצץ פגז-מרגמה כמטר וחצי ממני. עד היום אני מכין איך נשארתי חי. פגעו בי חמישה רסיסים. עור-התוף של אוזני, שהתאחה בינתיים — שבתי לשמוע מאז הפגיעה הראשונה, רק חלש יותר — נקרע בפעם נוספת. ממאי 1948 יש לי חורים בעור-התוף. מאז זה לא התאחה. כעבור שנים ניתחו אותי כדי לאחות את עור-

איתן בשנות ה-50
הייתי חבלן בפלמ"ח...

התוף, וריפאו את החלק הפנימי של האוזן התיכונה, שגם הוא נפגע. את השמיעה לא השיבו לי. ממאי 1948 אני חרש. אחוזי חרשות? לא ניתן לעשות זאת באחוזים. מאז אני משתמש במכשירי-שמיעה. בלי מכשיר שמעתי קצת ב-10 השנים הראשונות. אחר כך גם זה ירד.

(המשך מעמוד 9)

ספרים.

ובזמן הפנוי התרועעתי וקניתי מוזיאון קות.

התחלתי לפסל בחימר, לפי ספרילימוד. משם עברתי לבונזה, ברזל ושעווה. המשכתי לפסל במשך שנים, אבל אף פעם זה לא היה הובי קבוע. מאז פרשת פולארד שבתי לפסל. בעיקר בברזל. אני מתכוון לפסל בברונזה בקרוב.

איך זה התחיל? לפני ארבע שנים, כשהייתי בסביבות הגיל 56, חשתי ירידה בכמה פונקציות פיזיות: היתה אצלי, למשל, ירידה בזיכרון, ולי תמיד היה זיכרון מאוד טוב. זהו מכשיר שאני משתמש בו מדי יום. נוצרה גם ירידה בכוח הפיסי שלי. אני לא איש שעושה התעמלות יומיומית. אני עובד בגינה, מפסל — לא יותר. פיתאום התקשיתי לעלות במדרגות, היו לי חריקות בפרקים.

הוויטמינים השיבו לי את הזיכרון והתיפקוד הגופני, שהיו לי בשנות השלושים... אני לוקח 41 חומרים ליום ★ מרגלים הופכים למרגלים ממאה ואחת סיבות שונות

בצוואר, בברכיים, נוצרה אצלי ירידה בתיפקוד המיני. לקחתי את עצמי בידיים וחשבתי: "מה אני עושה?"

באותה תקופה — עוד לפני מלחמת הלבנון — ביקרתי בארצות הברית. ערב אחד, בלוס אנג'לס, נפלתי על שיחה חברתית, שעסקה בשחקנים קשישים. השיחה התגלגלה למיליונר ארמנד האמר.

כבר אז הוא היה בן 80 פלוס. סיפרו שהאיש מחזיק מעמד ונראה נהדר, מכיוון שהוא עובר טיפול מיוחד של ויטמינים ותרופות.

הלכתי לטיפריות וקניתי ספרים. רופאים? כל רופא שפגשתי אמר לי: "יש די ויטמינים בחסה שאתה אוכל וכל זה..."

במשך שנתיים אספתי ספרים. אפילו גיליתי אגודה המייצעת לאנשים בעניין זה ועובדת איתם כשפנינסיין לצורך מחקר.

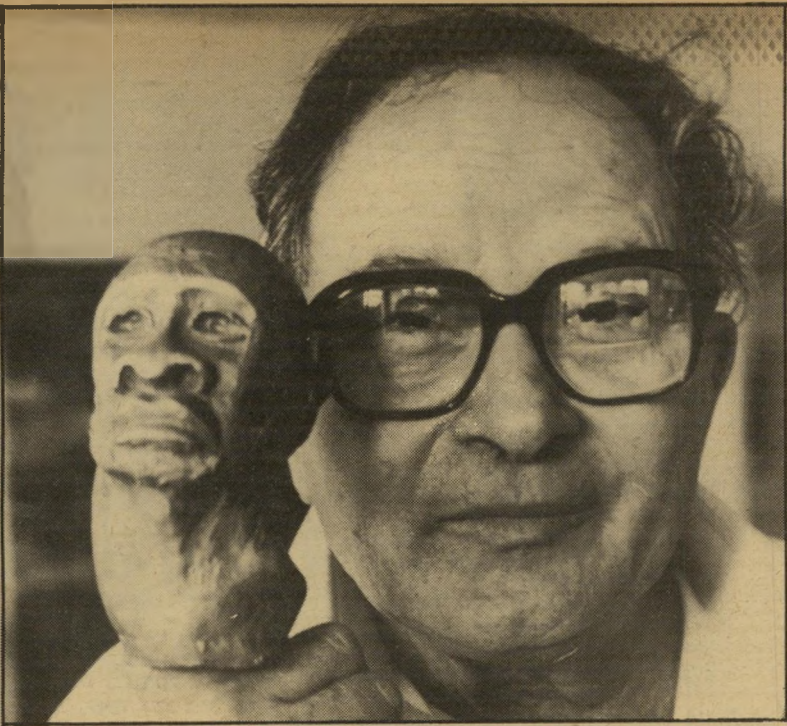
קוסמת לי העבודה הפיסית בידיים. חסרה לי פעילות ספורטיבית, והצורך לפורקן חזק. אסור לי לשחות בגלל האזניים, יש לי חורים בעור התוף. אני לא יכול לשחק טניס, בגלל העיניים. מה נשאר?

לפעמים אני עובד שעות על חתיכת ברזל, ויודע ששום דבר לא ייצא. אבל עצם העבודה — עצם היכולת לכופף ברזל כמו שאני רוצה — זה העיקר.

(מרים אתן מסתייגת בעדינות: "צריך לציין שרפי מפסל בהשראת פסלים קודמים ויצירות מוכרות.")

● על הוויטמינים

באופן מעשי אני לוקח מדי יום 41 חומרים. אני מארגן לעצמי את הכמויות והמינון.

איתן והפסל הראשון שסיכל. היה לי רומן עם פסלת...

"הרופא צעק עלי — בחתיכת גמבה אחת יש לך את כל הוויטמינים שאתה צריך בעולם..."

● על פרשת פולארד

אחרי פרשת פולארד, המערכת — בואי נא מר, שריהממשה הפקידים — לא כולם יודעים איך לאכול אותי.

כלומר: הם לא יודעים אם להזמין אותי לאי-רועים, אם זה כבוד או בושה. אצל החברים האמיתיים שלי לא חל כל שינוי ביחס אלי. להיפך — אני זוכה בתמיכה ובהערכה.

אריק שרון — זאת בושה לכתוב? אני רק יכול להתפלל שכל חיי יהיו לי חברים טובים כמוהו. הוא נתן לי תמיכה מוסרית ורגשית לכל אורך הדרך.

במה זה מתבטא? בכל, יומיום. הרעיון שאבא לכימיקלים נולד הרבה לפני פיצוץ פרשת פולארד. זמן רב קודם לכן רציתי ללכת לנושאים הכלכליים. כל הכותרות שביקשו את התפטרותי בעת הפרשה אינן צודקות. אני אחראי, אבל אני לא אשם.

על-כך הצביעו שתי הוועדות. כשאדם אחראי אך אינו אשם — אין ממצים את הדין רק עימו, ועוד בכל החומרה. קמתי והתפטרתי מהמערכת מיד. נטלתי על עצמי את האחריות. מה עוד ניתן לדרוש ממני? גם כימיקלים אינה תחנתי האחרונה. לא אסיים כך את חיי.

אני חש שבמשך שנתיים עשו לי אמצעי-התקשורת עוול, לפחות באי-אמירת האמת, אם לא יותר.

כשהוקמה ועדת דרנטשטיין-צור, הודיע ה-אריץ בגדול על תאריך הזמנתי למתן עדות. הדיווח הרשמי הבא היה על תוכן עדותי. בתאריך הדיווח המפורט בהארץ אפילו לא הוזמנתי למתן עדות. וזהו רק רוגמא אחת.

איך אני מרגיש כיום לגבי הפרשה? רגשות לא משחקים כאן. מדובר על דרך-חשיבה. פעלתי במודע, כיוונתי את העניינים במודע. איני מתחרט מאומה בפרשה. לעולם איני מתחרט. כך גם בנושא זה.

פרשת פולארד לא היוותה לגבי את התקופה הקשה ביותר בחיי, גם לא רגעים בה. בפרשת פולארד לא היו לי אף פעם רגעים של סכנה קיומית, סכנה קיומית לרפי. היו לי רגעים כאלה בעבר.

כאשר אני נמצא באיום — מכונת-השכל מגיעה למקסימום של יעילות, אז אני רק מגיע לחשיבה צלולה יותר, מפעיל קודירות. זה בדיוק ההיפך ממה שקורה לרוב האנשים.

האם אני מתחרט? ובכן, "מתחרט" אינה המילה המתאימה פה. אינני מתחרט על שעשיתי, אלא מצטער על הפרשה. במיוחד מפני שארצות הברית היא הידידה הראשונה של ישראל, ושתי המדינות קרובות זו לזו למרות הבדלי הגודל. אני חסרי מושבע של ארצות הברית. אני חושב שבכ"ל

התחלתי לקחת ויטמינים בכמויות קטנות. לאט-לאט נעלמו החריקות מהגוף. למרות שיש לי עודף-מישקל, הכושר הפיסי שלי חזר לקד-מות, הזיכרון חזר למצב שבו הייתי בשנות ה-30 שלי, וגם שאר פעולות-הגוף שהוכרתי שבו להיות כפי שהייתי בתקופת בהרותי. אני מתפקד כמו אריה.

אין לי מושג כמה זה יחזיק מעמד. בינתיים זה עובד ארבע שנים. לחרשות זה לא עוזר... (מרים איתן מנסה לרסן את ההתלהבות הכללית מ"מיבצע ויטמינים": "הוא שחל לספר שלילה אחד התעוררנו, והוא היה איום מכף-רגל ועד ראש. רצתי איתו לבית-החולים, ושם גילו שהוא לקה בהרעלה מרוב ויטמינים". רפי:

המרגל שהגיע אל החום

בתרועות-ניצחון. כל העסק הזה שנקרא מודיעין, מעיר איתן בנימה פילוסופית, רצון כישלונות. הפיזו הממוזגת נעה בתוך ענני-כיבשן, המזכירים את הגיהנום של דאנטה. "חלום חיינו" מכריז איתן מכל הלב, הוא להורים מים מתוקים לנגב!

"רותם דשנים" הוא אחד המיפעלים השייכים לקונצרט-הענק, שאיתן הועמד בראשו. אין שטיח אדום. מה השם? פולט שומר אדיש. "אליהו" אומר נהגו של איתן, ששימש גם כנהג של קודמו, ישראל סחרוב. "איהו אליהו" מתעניין ה-שומר, על דרך השיגרה. אליהו מתעצבן על שאין מזהים אותו. "אליהו סקודה", מצלי איתן את המצב. השומר מעוצבן. אז אפשר להגיד!

המיבנים קבורים בחולות. איש מהעובדים אינו יוצא מגדרו למראה האיש הממושקף. נמוך-הקומה, העומד עתה בראש הפירמידה של הקונצרט. איתן נראה מרוצה מכך. אולי נתן להבין שזהו רצונו.

עוברים במינהרה תת-קרקעית, הרחבה אולי בסנטימטרים מעטים מרחב המכונית.

מחוץ למכונית הממוזגת, כיבשן לוחט. מיפלצות בצורת דחפורים מערימות תילי-עפר. "המכונית האלה", מתפאר איתן כילד המתנאה בצעצועי החדישים, "שוות שמונה מיליון דולר!" המכונית הענקית האלה נוסעות לעברנו. מפחיד. מכונית פזז נמנעת לפני כמה שבועות בהיסח-הדעת תוך כדי נהיגה שיגרתי של הדחפור. איתן דווקא מתקדם לעבר הדחפור. הגלגל האמיתי נעצר סמוך אליו. איתן מחזיק חיוך מנצחים. גם בחברת הכימיקלים אפשר לספק את יצר ההר-מתקות.

איתן אוכל ארוחת-צהריים ביחד עם העובדים. נוכחותו אינה מטרידה את הסועדים. המארחים משתלבים בטבעיות ברכילות ובבדיחות שלו. אילו היה אחד העובדים הסועדים שומע את השיחה המתנהלת בשולחן המנהלים הבכירים — היה מסמיך.

פריקלאס — פינה ירקרקת בשממה האינסופית. איתן מקבל הודעות: משה שחל מחפש אותו. ישראל כץ (עוזרו של אריק שרון) מחפש אותו. לך תחזיר טלפונים מסוף-העולם! איתן מדווה לניסים. מנהל המיפעל, כיצד הוא מטפל בבעיה שהתעוררה. על פי מערכת-היחסים ביניהם, המתבונן מהצד עלול לטעות בניחוש מי הבכיר ביניהם.

בכניסה לחדר-האוכל של אחד המיפעלים התמרמר אחד הפועלים. שביקור הפמליה לא היה לרוחו. מי אלה? מאיפה נחתו?

איתן לא יודע מי זה? שאלתי והצבעתי על איתן. שמנהלי המיפעל כירכרו סביבו. "אני? מה איכפת לי?" ענה הפועל הרוגז. "זה יושב-ראש מועצת-המנהלים שלך?". בחיידק! בהה הפועל. כשאיתן שמע סיפור זה, התגלגל מצחוק.

נמרץ ועליו. בג'ינס חדישים ובנעלי-התעמלות. בדרך דרומה אינו מוסק מלדבר.

ורדה" היא יותר מוסד של החברה בכימיקלים מאשר מיסעדה. שם נפגשים בדרך ל, בדרך מ, מבררים מי מת, היכן יושבים שבעה, זוללים "פומאים" — חביתות ענק בעגה הכימיקלית. מדרמים.

כאן כמעט עליתי על מוקש! פולט איתן בנימה מעשית, ליד חירבת-מאחא'. זה היה באוגוסט 1948 (אחרי פציעות הקשה בחודש מאי 1948). נסענו בג'יפ — אברהם שלום (ביני לבנינו יש מערכת-יחסים ארוכה ומיוחדת), דובל'ה גוטסמן, שהוא כיום מיליונר רציני, ואני. 15 סנטימטרים מהמוקש עצרתי את הג'יפ. נס מאלוהים! כך ניצלנו שלושתנו, וכל אחד מאיתנו עשה אחר-כך קאריירה..."

הקאריירה של אברהם שלום כראש השב"כ לא הסתיימה

איתן כופר, "בימקלים" סקס זה לא הכל

על להקאה, פרל הארבור, התיזמורת האדומה, מילחמת יוסי כיפור, אלי כהן, סקס וסינדי שאלון למרגל

אחת ויחידה, שבגללה אדם הופך מרגל. צריך לקחת בחשבון את האופי של האיש, המוטיבציה שלו. צריך ללמוד אותו היטב — כל סוכן וסוכן באופן אינדיבידואלי.

● **האם לומדים זאת לפני גיוסו של הסוכן או אחרי כן?**

בעסק הזה — בריגול — אין חוקים. הכל נעשה במקביל. על פי חושיהרה, על-פי נסיון. זהו תורה שלומדים אותה בבתי-ספר. ועם כל הלימודים, לא ניתן למנוע כישלונות.

● **באחרונה שבה ועלתה דמותה של "סינדי", הבלונדית הסקסית שפיתתה עליפי הסיפור, את מורכבי וענניו לזרועות אנשי-המוסד. האם נהוג להשתמש בסקס בעסקי-הריגול, או שזוהי המצאה של עולם הקולנוע והספרות?**

סקס — זה אחד מאלף ואחד המכשירים שקיימים בריגול. ברור שבסרטים, תפקידו מוגזם מעל ומעבר. במציאות? זה קיים כאחד מאלף ואחת שיטות.

הסיפור הקלאסי שמלמדים בבתי-ספר לריגול הוא על הנספח הצבאי הצרפתי במוסקבה. הדו"סים סיכמו אותו עם אשה וצילמו אותו מכל הצדדים — לפני, בזמן ואחרי. זה קרה לפני מלחמת העולם השנייה. אחד ממפקדי הכולשת הזמן את הנספח לשיחה ידידותית והציג לפניו את התמונות שחשפו את ערוותו. הנספח עיין בהם ושאל: "אתה מוכן לתת לי שני עותקים מכל תמונה? עותק אחד לי ועותק שני לאשתי..."

● **מכיוון שאתה נמנע מלדבר חופשי על פרשת פולארד, הבה נתייחס אל פרשה מהעבר — פרשת אלי כהן. האם מכינים למרגל אפשרויות-מילוט למיכרה שיתגלה, או שסוחרים מלחזקו באוזניו אפשרות כזו, ומתנהגים כאילו הוא בטוח?**

על מה את מדברת? מהם האמצעים שניתן לנפק למילוט? ואם מדברים על אלי כהן — עוד מדובר על ארץ-אויב (סוריה)! אלה אמצעים מוגבלים מראש!

האפשרות הפשוטה ביותר היא הרכבת זהות: שונה: שינוי פרצוף, תעודות חדשות, אמצעים כמו כסף ומכונית. נאמר שבתיאוריה זה עובד. בפועל, ברוב המקרים, המכה נוחתת על הסוכן כמפתיע. שרותי-הביטחון, המתכוונים לכווד סוכן-אויב או סוכן זר, אינם מאפשרים לו להתכוון לרגע לכידתו. על המיקרים המעטים שבהם סוכנים הצליחו להימלט אין קוראים בעיתון. איש לא יודע עליהם.

יצחק שמיר — ראש-הממשלה ומרגל רב מעללים בזכות עצמו — הגדיר את רסי איתן, בקשר לפרשת-פולארד, כ"ריטואל של ריגול". הפניתי לאיתן כמה שאלות, כדי להאיר את ערסל-הקרב והזוהר האופסיים את המקצוע ששמו "ריגול".

● **האם אתה קורא סיפרי-ריגול?**

אני קורא ספרים רבים. לא כמו שימרון פרס... אבל קורא. לומר שאני חסיד מושבע של סיפרי-ריגול — נו, מילא... אני קונה סיפרי ריגול ומתח. בעיקר לקראת טיסות ארוכות.

● **מה דעתך על ספריו של ג'ון להקאה?**

ג'ון להקאה ישב במישרי, כשהייתי יועץ ראש-הממשלה לענייני טרור. לפני שכתב את המתופפת הקטנה. עורנו לו כפרטי-פרטים, בסיפורים צינעוניים. הוא כותב "פיקשן", הוא כותב על פי הרגשתו. בישראל הוא מצא עם פורח, איתן, ואילו בצד הפלסטיני את עלובי-החיים. ברור שרגשותיו האנושיים נטו לעברם. להקאה הוא גוי. הוא אינו ציוני. אין ספק, שכך רואים אנשים רבים את הדברים.

● **מהו מיבצע-הריגול הקלאסי בתולדות הריגול הבינלאומי?**

"התזמורת האדומה" — זה היה ריגול סובייטי ביפן במלחמת-העולם השנייה. זוהי רוגמה לחרייה מסועפת לתוך המערכת היפאנית, עם מסירת ידיעות בזמן אמיתי, לאורך זמן ממושך. הידיעות גרמו לסטאלין להחליט את ההחלטות הגורליות במלחמתו נגד היפאנים.

● **מהי פרשת-הריגול הישראלית המוצלחת ביותר?**

לא הייתי רוצה להצביע על מיבצע אחד ויחיד, אלא על מערכת ההתמודדות המודיעינית לפני מלחמת ששת-הימים. גם אני, באופן אישי, לקחתי חלק בכך.

● **מה התועלת בריגול לשם איסוף מידע, אם אין מנצלים נכונה את המידע שנאסף כמו שאירע בפרל-הרבור או במלחמת יוסי-כיפור?**

הרבה זמן. יש המון תקלות, טעויות וכישלונות. אני מכנה זאת "תאונות-עבודה". בעולם הזה כולם מרגלים אצל כולם. גם אצל מדינות ידידותיות. היפאנים אצל האמריקאים, וההיפך. מרגלים הופכים למרגלים ממאה ואחת סיבות שונות. אין סיבה

מה נושאים היא חייבת להנהיג את העולם. מה פירוש המלים "אני אחראי אך איני אשם"? פירושן שלקחתי על עצמי את כל האחריות לנושא פולארד. אולי לקחתי זאת על עצמי מתוך

איתן כופר, "ריתם רשנים" בנגב. אתה יודע מי זה? — "מה איכפת לי?"

ג'נטלמניות, ולאידווקא כמתחייב מהעובדות? אין תגובה: כן, אני יודע שגם "אין תגובה" היא תגובה בעלת-משמעות.

כיום, במבט לאחור — אחרי כל מה שאני יודע — אולי לא הייתי מגייס את פולארד.

האם התוצרת שפולארד הביא היתה שווה את המבוכה שהוא גרם לישראל? אני לא יכול להשיב על כך. אולי זאת היתה תאונת-עבודה שלא היתה שווה את הסיכון? אולי, במאזן הסופי, העסקתו של ג'ונתן פולארד לא השתלמה? לא, כהחלט אי-אפשר לטעון כך. זה לא יהיה חכם להסיק מסקנה כזאת!

דבר אחד צריך להיות ברור: לאורך כל פרשת פולארד — מתחילתה ועד סופה — לא חרגתי מסמכותי.

לפני כמה שנים חרלתי לעשן. עד פרשת פולארד לא עישנתי סיגריה אחת. מאז שנמלתי. במהלך הפרשה חזרתי לעשן. בעת ישיבותיה של ועדת-אכן הייתי משונרר סיגריות. בעיקר שני רתי מאבא אבן, אבל גם אליו בראלישר דאג

על תנדי

יש לי הרבה-הרבה חברים. חברים-חברים? כאלה שאני יכול לטלפן אליהם ב-3 בבוקר ולבקש עזרה?

בנימין ג'יבלי — אני מכיר אותו מהגדנ"ע, מגיל 14. הוא היה אז בטח בן 21, 20.

אלי לנדא הוא חבר אמיץ שלי, על אף העובדה שהוא צעיר ממני בהרבה.

הפרופסור דני גור ואחותו, הפסלת אילנה גור, חיים טופול, יוסי ריגר. אני חושש לנקוב בשמות נוספים, שמא ייעלבו חברים שלא הוזכרו. כאמת יש לי חברים. לא אלמן ישראל.

כן, אריק שרון חבר טוב שלי. הכי טוב? לא. זאת מרים. אצל אנשים כמוני ההגדרות האלה, "החבר הכי טוב" לא עובדות.

אריק ואני מכירים הרבה עשרות שנים. דרכינו הצטלבו אמנם במערכת-הביטחון, אבל אנחנו מכירים מהילדות. מהשרון: אריק גדל בכפר-מל"ל, ואילו אני — ברמת-השרון. אז נסעו ברמת-השרון לתל-אביב, ררך תחת-הקוה, כפר-מל"ל. לא היתה גישה אחרת. בין כתי-הספר של רמת-השרון וכפר-מל"ל היו יחסים, אירועים משותפים. אריק צעיר ממני בשנה וחצי.

מבין מדוע נוצרה לי תרמית לא אימנה? בא מת אינני יודע. כמשך היכרותנו הממושכת, אריק לא אמר לי דבר-שקר אחד ומעולם לא נתקלתי בדבר-שקר מצידו. כמי שעבר אי-אליק ועדות-חקירה, אני יודע כמה קשה שלא לרייק בהן. כשם שוועדות-פולארד הצביעו על כמה שקרנים, אך לא עלי, ועדות-כהן הצביעו על כמה שקרנים, אך לא על שרון. אמרו עליו שם הרבה דברים, אך לא אמרו שהוא שיקר, והוא הראה עשרות מיסמכים.

אני? מעולם לא שיקרתי את ממשלתי. לקחתי על עצמי אחריות. בעצם, היו לה שני תפים נוספים. האם זהו סוג מסויים של שקר? לכן אמרתי: אני מעולם לא שיקרתי את הממשלה שלי!

האם שיקרתי בתיאום עם הממשלה? מתוך ג'נטלמניות? אין תגובה.

מעבר לזאת, כמה שבועות אחרי פירסום המסקנות של ועדות-פולארד, יומתי גנישה עם ראש-הממשלה, יצחק שמיר. הוא חבר שלי. היתה בינינו שיחה כנה. הצעתי לו שאם יבוא במבוכה כלשהי, הקשורה בי בפרשה — שיאמר לי.

אגב, מה רוצים בכלל מאריק שרון? שר-התעשייה והמיסחר אינו יכול לפטר אותי מהגדל הלת הכימיקלים לישראל! רק מועצת-המנהל לים יכולה לעשות זאת עליפי החוק, ולא בגלל נושאים שאינם קשורים לכימיקלים כמו פולארד. הדרך היחידה להעביר אותי מהכימיקל לים, בגלל פרשת-פולארד, היא שאחליט זאת מרצוני, או ששמיר יבקש ממני להחליט כך, ובכן, הוא לא ביקש.

אין אדם במדינה שיכול לאמר שכאשר צריכים לקחת אחריות ממלכתית — והיו גם מיקרים, לפני פרשת פולארד — איני עושה זאת. ומייד.

האם יצאתי נפסד מכך שלקחתי על עצמי את האחריות בנושא פולארד? איני מורד זאת כמו נחים של הפסד ורווח. האם הנוגעים בדבר מעריי כים את העובדה שלקחתי על עצמי את האחריות? נהגתי אחרי לכידתו של פולארד כפי שהי בנתי שצריך לנהוג, מבלי לחפש הערכה כתמוררה.

כן, אני זוכר היטב את הרגע שבו הודיעו לי על לכידתו של פולארד. איני רוצה לתאר זאת. מה שמרתח אותי הוא שאלו היו הוועדות ממליצות לפטר אותי, אותם עיתונאים ופרשנים, שזנא-השרון, לא היו מניחים לי אפילו לארזות את מברשת-השיניים שלי, בטרם אסתלק.

דרשו להקם ועדות. הוועדות החליטו את אשר החליטו. עכשיו, מי שרשד את הקמת הוועדות, מתעלם ממסקנותיהן?

אני בכלל לא מבין איך שרון נדחף לתוך פרשת-פולארד. מייד אחרי לכידתו של פולארד, התכנס "פורום ראש-הממשלה" (יצחק שמיר, יצחק רבין ושימרון פרס). השלושה האלה טיפלו בפרשה מתחילתה. עד היום, כשיש לי בעיה הק שורה בפרשה, אני פונה, דרך המנגנון, לשלושה אלה בלבד.

לי... לא. לא עישנתי כשהייתי לברי במשך התקופה הזאת.

יחסי עם שר-הביטחון יצחק רבין? הוא היה מפקדי הראשון בפלמ"ח. יחסיו היו תמיד דו-קיים. לא חשוב מה אומרים עליו באחרונה, הוא אחד המנהיגים והמפקדים הגדולים שהצמיחה ישראל. פרשת-פולארד לא העכירה את היחסים בינינו, ולא שינתה מאומה בינינו.

מרגיו אותי שיש כמה עיתונאים ופרשנים ש"שינאת אריק שרון מעוררת את עיניהם, והם מ"סלפים את העובדות כדי לקשור את אריק לפר"שה.

אינני בטוח שהם לא עושים זאת במודע. יש מי שטוען שעצם הישארותי בתפקיד יושב-ראש מועצת-המנהלים של כימיקלים לישראל פוגעת ביחסי ארצות-הברית-ישראל, שמפחדים לה"ז אותי ממקומי מפני שאני מקורב אל אריק, וכך קושרים את אריק לפשרה. נכתב גם כאילו אריק נהנה מהמצב. זה כל-יך מרגיו אותי, שאני חייב לענות על כך.

ישובו שתי ועדות — ועדת רוטנשטרייך-צור וועדת-אכן ובדקו את הפרשה. ועדת רוטנשטרייך-צור, שמסקנותיה אומצו על-ידי ממשל-תי-ישראל, המליצה במפורש להשאיר אותי בתפקידי. הוועדה השנייה פשוט לא סיימה את עבודתה. לא, איני מעדיף את עבודתה של ועדת רוטנשטרייך-צור על-פני עבודתה של ועדת אכן. זה פשוט לא נכון.

את צבי צור אני מכיר שנים רבות, אך הוא אינו חבר קרוב שלי. את יהושע רוטנשטרייך פגשתי לראשונה בעת ריגול-הוועדה. אלה שני אנשים שאין להם שום חשבונות פוליטיים בעד או נגד שרון.

עובדה, — הם פסקו במפורש שעלי להישאר בתפקידי בכימיקלים. אחרי שבדקו לאורך ולרוחב את פרשת-פולארד.

לא הופתעתי מהפסיקה הזאת. גם לא דרשתי מהם אמירה כזאת. מה פיתאום? הם פסקו מה שפסקו אחרי שהתייחסו בכובד-ראש — ואני מרבר מדיעה: — להשלכות הנושא על יחסי ארצות-הברית-ישראל. אינני אכזבה-גוף ביחסים אלה!

■ ביום ג' ב-11 בלילה ביקר שו במערכת הארץ מהכתב אילן שחורי לתפוס את מנחם בגין כדי שיגיב על דבריו של אריאל שרון. שחורי טילפן לביתו, ושם ענתה לו בתו של בגין ומאור כעסה עליו על כי טילפן בשעה כל כך מאוחרת. היא טרקה לו את הטלפון. הוא ניסה שוב למחרת, ומנחם בגין

ה-63, ואילו הצינצנת — מתנת ירידה טובה. ■ מפיקהטלוויזיה חיים מלובן חיכה במשך חודשים לחופשתו השנתית, ובנה עליה תלייתילים של תוכניות. כל אלה התנפצו כשהוטל עליו להחזיר את התוכנית ממני למיר קע הטלוויזיה בעוד שבועיים. מלובן ויתר על חלקים ניכרים

חד לא אירע. גם שאר השותפים הצליחו להסתיר את מה שהתחולל מאחורי הקלעים — חקיר תו של אמיר עליידי שילטונות מסהכנסה, בהאשמה שהעלים מיסים. ■ אישהעסקים יעקב נימרודי קופץ ארצה באחרונה לימים ספורים בלבד. נימרודי מוגדר כ"משוכחח". על כן

דיין, כשצפה במהדורתהחד שות ששודרה בטלוויזיה, ובה הראו את נזקי סופתהטורנדו שפגעה בעיר אדמונטון שבקנדה. אשתו הצעירה, רות אדלר דיין, ובתם שלי שהו באותה עת בעיר, ודיין ניסה ליצור עימם קשר ולא הצליח. לפנות בוקר התקשרה איתו אשתו וסיפרה לו שבעת הסופה שהתה עם בתם כמקלט ציבורי, שהוכן מראש, דבר שמנע ממנה להתקשר עם ביתה בישראל.

■ במסיבה שערכה האופי נאית בילי היימן, בתו של המלחין נחום היימן, נכח גם איש עסקים ממושקף, אנגלי במוצאו, כשם מוריס היימן. איש זה מייצג קבוצתמשקיעים אנגליים, שהשקיעה כספים בבית האופנה של בילי היימן. אך אני שים רבים, שנכחו במסיבה, ושאינם מכירים את הביוגרפיה האישית של האופנאית היפה, היו בטוחים שמוריס היימן הוא בעל הנוכחי של בילי, ואף פנו אליו בתואר זה. אישהעסקים והאופנאית היו עסוקים בהסברת קשריהם, ואת העובדה שזהות השמות היא מקרית לחלוטין.

■ ההצגה אשתי המשוחר

חדשה, שתאפשר לו לייצר את הבושם של בית האופנה הצרפתי בלאנסייגה. נוסף על כך הוא התבשר שהוא זכה להיות הזר הראשון הבונה מפעל לקוסמי טיקה בסין. כרי לנוח מההצלחה המבשמת, הוא נופש כחווילתו שבקיסריה.

■ הגהלהטלוויזיה החליטה לבטל את שידור ששועות היוזיגים, שהופק עליידי חברת גלובס-גולן בארץ. איציק קרל, נציג החברה בארץ, ועם על ההחלטה, בעיקר מפני שאנשי הטלוויזיה קיבלו את כל המידע הדרוש לגבי מהות התוכנית. קול נאלץ לשלוח מכתבהתנצלות לזוכים, שהיו אמורים לטוס לאמריקה בעוד חודש, ובו הוא כותב: "שלום רב, אני מצטער לכתוב לכם שאנשיהטלוויזיה החליטו שלא לשר את השע שועות. הסיבה היא שהטלוויזיה לא רוצה שיגידו עליה שהיא מארגנת שידורים, ובעיקר שהזוגות יכלו יחד במלון אחר. בקיצור, זוהי הטלוויזיה שיש לנו, חבל בכרחה איציק קרל."

■ הרוגמנית ומלכתהמים יהודית נגר נעדרה באחרונה מחייהלילה בתל-אביב, הן ככלי

גאולה כהן נכחה בהצגת המחזה הזמן הצהוב של דויד גרוסמן, העוסק בחשבון נוקב עם התנחלויות נושאמונים והיחסים בין יהודים וערבים בשטחים הכבושים. כשנשאלה כהן אם היא תמליץ על המחזה, ענתה: "מה היא האמת של הסופר לעומת האמת ההיסטורית? זה כמו רעל! לנוער אסור לראות את זה. כי הם על בטן ריקה והם עלולים לספוג את הכל. אני כבר מחוסנת! כשפגשה בחקנית חנה אזולאי (בתצלום, מימין) המופיעה במחזה בתפקיד הערביה, החמיאה לה כהן.

מחופשתו, וקפץ לעבודה במקור מו של יוסף משולם, מפיק התוכנית שהתפטר ברעש רב לפני כמה שבועות.

■ רבים ממבקרי בתי-הקפה הבימה לא יכלו לשער לעצמם שיקראו בעיתוני סוף-השבוע על מעצרו של אחד השותפים המנהל לים את הקפה, מוטי אמיר. היות שותף מלאהמידות חיך לאורי חיו, תיפקד כאילו שום דבר מיר

בעצמו ענה לטלפון. הוא הודיע לו שהוא לא רוצה להגיב. שחורי ניסה לקבל יותר, אבל בגין אמר לו שלא לעשות לו טריקים. האם נשמע בגין כועס? בהחלט לא. הוא היה נחמד מאוד, ונפרדנו בחביבות גדולה.

■ אליעזר זורבין סבב בסוף-השבוע שעבר, כשצינצנת פרחים הרורה בידו — כולו אומר חג. החג היה יום-הולדתו

רחל אבנרי העולם הזה

יוסף בורג בא עם אשתו, ריבקה, להצגתהבכורה של המחזמר עלובי החיים. בגלל החום הכבד לא לבש מיקסורן. הוא הריגש שלא-בנוח, והתנצל: "זוהי הפעם הראשונה בחיי שאני בא לתיאטרון, ובמיוחד להצגת-בכורה — בלי עניבה!"

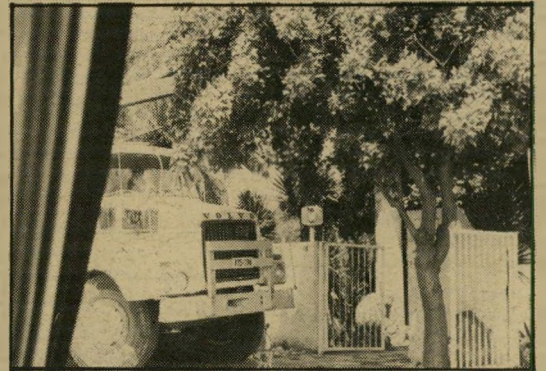
יינית והן כאמרגנת. ירידה הרבים, שדאגו לשלומה, התקשרו עם ביתה. כעלה, סם ברכה, סיפר שהיא נמצאת בבית-חולים לצורך ניתוח. כששאלו אותה, אחרי שובה לביתה, למה לא הודיעה לאיש עליכך, ענתה הרוגמנית שהיא מעדיפה שיראו אותה כמיטבה.

■ מערכתהיחסים הסכוכה בין אסי דיין לאשתורלשעבר, קרוליין לנגפורד, וכחה בת אוצה אחרי הראיונות החושפניים שהעניקו השניים לעיתונות. דיין ולנגפורד החליטו להתפייס, וכעת הם מתגוררים במלון, שם שוהה אסי לצורך צילומי סרטו.

ררת. בהפקתו של האמרגן דני סלין, ירדה מהבימה אחרי הצגת מעטות והפסד משוער של 30 אלף רולאר. כשנשאל על כך טען פלץ שהייבוא של אמנים מחו"ל פוגע קשות ברווחיות האמרגנים המקומיים. אך פלץ טוען שחיים בנאי המופיע בתפקיד הראשי, חסר סכס-אפיל, ואינו מתאים לתפקיד. והוא מתכוון למצוא שחקן מתאים יותר. ■ המיליונר הצרפתי ז'אק קונקלייה, המכונה "ואק בר גוט", רכש לפני שנה את הוויכיון העולמי לייצור הבשמים של אופנאיהעלית נד לפידוס. בימים אלה חתם על עסקה

הגן של אלי לנדאו

■ ביום השבת, בין השעות 14.30 ו-17.30, עמדה משאית ליד ביתו של ראש עיריית-הרצליה, אלי לנדאו. כמה פועלים פרקו אבני-ריחיים, עמודי-אבן ועתיקות בצורות שונות, אל תוך החצר.

לנדאו, שהופתע למראה עלמת מתושבות השכונה, ניסה להסתתר, ורק אחרי כמה דקות העז להתקרב למשאית. למחרת אמר: "קניתי את העתיקות באופן חוקי ובצורה מסודרת. יש לי קבלות ואישורים. גם את המשאית שכרתי מכספי הפרטי. תקופת התמימות נגמרה אצלי. אני לא משתמש ברכוש העיריה לצרכי הפרטיים." על העתיקות לא היה מוכן לומר דבר. ממי קנה, מאיזו תקופה האבנים, כמה עלו, על כל זה השיב: "זה ענייני הפרטי."

צילון צמיר העולם הזה

■ במוצאי השבת האחרונה, פחות מיממה לפני ישיבת הממ"ד שלה, טילפן לעיתונאי אחד ה"כים, שהוא לרוב שקט וצנוע. אני מכין לפירסום תגובה חרי"פה, למיקרה שהממשלה תחליט לבטל את פרויקט הלביא: הכי ריו הפוליטיקאי, והתחיל לקרוא את נוסח ההודעה. העיתונאי פרץ בצחוק: "הצטרפת למועדון של יוסי שריד, ואתה מנסה להגיב על משהו שטרם התרחש?" הח"כ נדהם, השתק, ואחר-כך הצטרף לצחוק. איך אפשר להתחרות בו? אמר. הוא כטח הגיב על ה"החלטה של מחר עוד לפני שהגו את המטוס!"

■ אשת יחסייה ציבור לאה גורא שלחה לעיתונאים רבים הזמנות לחתונה של זוג ישראלי, שאינו מוכר למרבית קוראייה עיתונים בארץ. הדבר עורר תמי"ה, והיה מי שהתקשר עם גורא ושאל אותה מדוע ווגה מאושרים גוקוק ליחסייה ציבור ולסקור עי"תונאי. תשובת גורא: הזמרת רי"טה (קליינשטיין) תהיה שם, כשויבנית. לשאלה "או למי את עושה יחסייה ציבור, לריטה, לזוג המתחתן או לבעליהמיס" ערה שבה תיערך מסיבת החתו"נה? ענתה גורא: "מה שחשוב הוא שריטה תהיה שם!"

■ הזמרת אילנית והחבר שלה אלי טמיר יצאו לחופשה

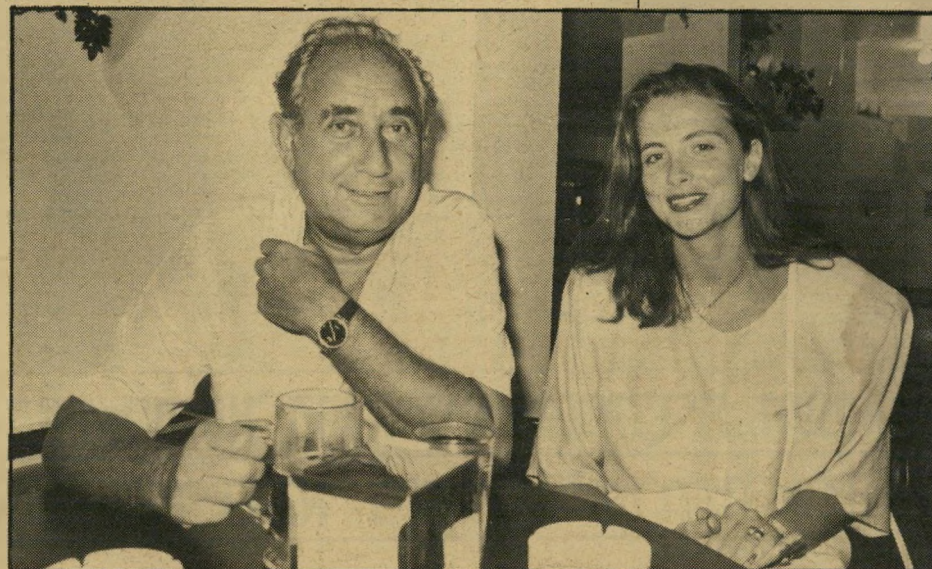
גניה אלבין אמו של מיקי, באה לאזכרה שנערכה לבנה במלאת שנתיים למותו. האשה הקשישה, שבאה על כסא-גלגלים, היתה קצת מטושטשת, ופנתה אל נכדה, שמואל, כאילו היה מיקי בילדותו. גליה אלבין, לעומת זאת, היתה בעלת שליטה עצמית טובה, וגם חזרה, לבקשת הצלמים, כמה פעמים על הנחת הפרחים על קבר בעלה. למחרת היום טסה ללוס-אנג'לס.

גריה. אתם מרגישים עכשיו טעם של גומי שרוף בפה? הורה להם, אתם נגעלים מהסיגריה, אתם לא יכולים יותר לעשן? התוצאות: ארו טל, שאינו מעשן, לא השתתף כמוכן בתרגיל. אלי ישראלי הודיע שהוא לא הרגיש בשום שינוי. יקיר אביב, שדרן רשת גימל, שהתארח באותו יום בתוכנית, הודיע גם הוא שאינו חש בשינוי, ורק המפיקה התח"ה לה להשתעל, אמרה שבפיה יש טעם של גומי שרוף. כיכבה את הסיגריה ועד להודעה חדשה היא חדרה מלעשן.

דסנה ברק, זרה אהליאב ונעמי רון

עבר בכר באותו יום על טקסט אחר. קרה גם שלפתע השתבש מסך המחשב, והופיעו עליו צורות מוזרות. דבר לא אירע כאשר המתרגם, העורך כוזמנית במק"ביל בתירגום ספר אחר, עסק ב"ספר השני."

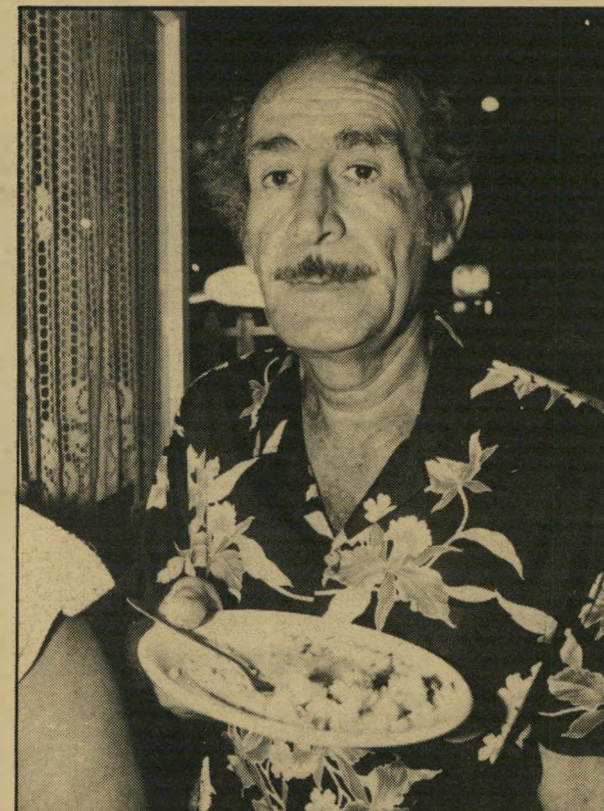
■ הקוסם פאוסט, ששמו ה"מקורי הוא משה בראנץ, הוזמן בשבוע שעבר לתוכנית יום יום דג בגליצה"ל. מגישר התוכנית, ארז טל ואלי ישראלי, החליטו, יחד עם פאוסט, לנסות תרגיל של גמילה מעישון בשירור חי. הקוסם, העוסק גם בפאראפסיכולוגיה, הורה לאני שים באולפן הנייד להצית סי-

יוסל'ה בוכמן המיליונר היהודי היה אורח הכבוד במסיבת הפתיחה של מיסעדת הגאזטרה. בקומוניקטים שחולקו לפני הפתיחה, נאמר שבוכמן יגיע במיוחד לפתיחה. ישירות מפרנקפורט. הוא אכן הגיע בחברת בת-זוגו הרוסיה (בתצלום, לצידו), וכשנשאל על-כך השיב: "הגעתי כדי להשתתף בבר-מיצווה מישפחתית. ותוך כדי כך גם באתי לפתיחת המיסעדה של בן-אחותי."

בת עשרה ימים בספרד. לפני נסיעתם הם החליטו שהחופשה תהיה הזדמנות מצויינת להפסיק לעשן. לכן לא לקחו איתם סיגריות. הם ידעו שהסיגריות הספי"ריות אינן לטעמם, וקיוו ש"עובדה זו תעזור להם להיגמל. כעבור כמה ימים הם נשכרו, קנו סיגריות מקומיות ושבו לעשן."

■ איציק בכר, זמר ומתרגם ספרים, תירגם בעבר את סיפ"רה האוטוביוגרפי של שחקנית הקולנוע השוודית ליב אולמן, וכן את הספר על חייו סראנזק סינמרה. בימים אלה הוא מתרגם ספר בשם מיפגשים. הסופר הוא אמריקאי, המתאר מיפגשים של אנשי כדור-הארץ עם יצורים מהחלל החיצון. הספר נמצא כיום ברשימת רבייהמכר בארצות-הברית. תוך כדי עבו"דת-התירגום קרו לכבר מיקרים מדהימים, שאותם אינו יכול ל"הסביר. למשל: הוא תירגם כמות מסויימת של עמודים, ולמחרת נדהם לגלות שהחומר נמחק בצור"רה מיסתורית מהמחשב, ונמחק גם מדיסקט-הביטחון שהיה מונח בארון סגור. ביום אחר, תוך כדי עבודה בספר, דילג המחשב על שורות. דילוג זה לא קרה כאשר

צילון צמיר העולם הזה

גיזף שמון הצייר האמריקאי-יהודי, שעם ידידיו נמנים הסופר הנודע הרולד רובינס והאסטרונאוט אדגר מיטשל, שאף רכשו רבים מציוריו, נחשב כלהיט החם ביותר בקרב נשות-החברה ויחסייה ציבור בתל-אביב. במסיבה שנערכה לכבוד הבימאי ההונגרי לסלו מרטון, הסתובב הצייר כשצלחת בידו. לפתע נתקל בבחורה שמשכה את תשומת-לבו. הוא ניגש אליה, הציג עצמו וניסה בעדינות לברר את מצבה האישית. העלמה סיפרה ששמה אנה בורטה, והיא חברתו של הבימאי מרטון. שמון ויתר.

גלילה רון-פדר מחברת הספרים רבייהמכר לבני הנעורים, זוכה בחיבוק אמיץ בזרועותיו של בימאיהקולנוע תמיר פאול. השניים חגגו השבוע את תחילת צילומיו של סרט ישראלי חדש. אל עצמן המבוסס על ספר באותו השם של רון-פדר. הסופרת, שבמשך שנים רבות שיכנה בביתה עשרה ילדים, כמישפחה אומנת, כתבה את הדומאן הידוע על-מי נסיונה האישית. לרגל תחילת הצילומים ערכו הסופרת, הבימאי וכל צוות-ההסרה הרמת כוסית בפאב תל-אביבי חדש.

תצלומים אלה צולמו ב־1969 במחנה אימונים של כהנא בארצות־הברית. השבוע התגלה מחנה כזה גם בארץ. האם מכין כהנא ביריונים למלחמת־אחים?

פלוגות הסער

זור ירושלים. הוא התפאר כי יקים מחנות כאלה בכל הארץ. התוכן, כמו באמריקה: אימונים בנשק חם וקר, קרב־מגע ועוד. המטרה המוצהרת: לייצר יהודים גאים וזקופ־קומה כמו הו.

המטרה הסבירה: להכין פלוגות סער למאבק הפנימי נגד אויביו: שמאלנים, בוגדים ימניים ובעיקר ערבים.

נמר רעב

כמו כל מעשיו והכרוזותיו של כהנא, גם מעשה זה עורר רילמה כציבור השפוי: האם להתעלם ממנו או להורעק נגדו? האם להילחם בו. לשם הצלת הדמוקרטיה, או להניח לו. בשם אותה דמוקרטיה?

כמו נמר רעב, המזנב אחרי עדר של איילות כדי לטרוף את המפרות, החולות והוקנות, כך מזנב כהנא אחרי המחנה הדמוקרטי הישראלי, ומחפש נקודות־חולשה כדי לחדור ולהרוס. איך צריכה הדמוקרטיה להתגונן מפניו?

השאלה התעוררה בכל חריפותה בעיקבות פסק־הדין של בית־המשפט

עכשיו הוא עושה זאת כאן. לפני 18 שנים חדר צלם העולם הזה. יגאל מן, למחנה־אימונים של מאיר כהנא במדינת ניו־יורק. היה זה העתק של מחנות־האימונים שמקיימות קבוצות־שוליים נאורפאשיסטיות בארצות־הברית.

המחנה היה נעול ושמור, ורק פעם בשבוע, בימי ראשון, מותר היה לקרר בים לבקר. החניכים לבשו מדים של צבא ארצות־הברית ונעלו נעלי־קר מנרו. הם התאמנו בנשק חם וקר, ג'ורו ועוד. המישטר היה צבאי־כביכול. לנצי רים יהודיים טובים מברוקלין, וביניהם בחורי־שיבה, ניתן לשחק בחיילים.

המטרה המוצהרת: להכין את יהודי ארצות־הברית לקראת השואה המתרגשת ובאה עליהם, כאשר תתמוטט הדמוקרטיה האמריקאית, ונחשולים של כושים, שמאלנים וגזענים אנטי־שמיים יעלו עליהם (העולם הזה 19.11.69).

בינתיים הועף כהנא מארצות־הברית. סולק מן הליגה היהודית להגנה שייסד והשתקע בישראל. הוא חזר על תעלוליו כאן.

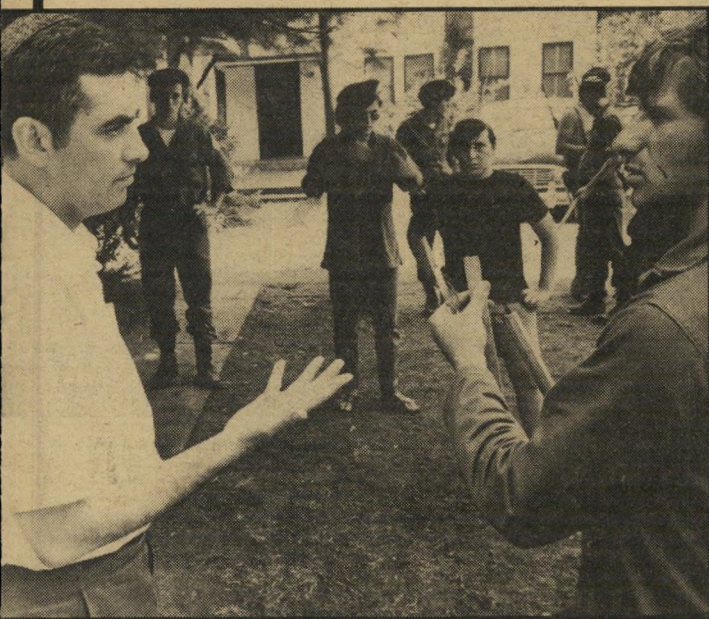
השבוע נודע כי הוא הקים כאן מחנה־אימונים לחסידיו הצעירים באי

כהנא בחייל־מילואים ברמאללה (1981) גאים וזקופ־קומה כמוהו

אימוני נשק במחנה של כהנא
גם בחור ישיבה שיחקו בחיילים

כהנא עם טירונים במחנה
בארץ: נגד שמאלנים, בוגדים ימניים וערבים

שער המחנה
האם ניתן לבלום את היטלר

יעזור. גם אלמלא ניתן להיטלר לנאום בכיכרות. היה הנאציזם מנצח בגרמניה, מפני שהרפובליקה הרמוקרטית פשטה את הרגל ולא היתה מסוגלת לפתור את בעיות המדינה. הרמוקרטיה הישראלית רחוקה מלהיות במצב כזה.

לירות במי?

יבנה זה ישן כימי הפאשיון. למן הרגע הראשון להופעת הכוחות הטוטאליטריים על הבימה הפוליטית כעת החדשה נטוש ויכוח זה. ועד היום לא הוכרע.

בישראל נוספה לוויכוח זה נימה חדשה. בזירה הפוליטית הישראלית קיים איוון בין ימין ושמאל. לאומנים וליברלים. כאשר סותמים את פיו של כוח נאצינאצי, הממוקם בקצה הימני של הזירה, מתעוררת מייד הדרשה ל"איוון" — סתימת פיו של כוח הממוקם בצד השמאלי. בדרך כלל מכוונת הדרשה זו בעיקר נגד מפלגות שיש בהן מרכיב ערבי חזק. רק"ח והרשימה המתקדמת.

כבר הוכח שכל מעשה או חוק, שכוונתו היא להוציא את כהנא אל

הגבוה לצדק, שקבע הנחיות לגבי חופשיהבטיסו. בית המישפט ציווה על רשות השירות לתת רשות דיבור לכי הנא. כמו לכל זרם פוליטי אחר בישראל. כמידה שאין בדברים פגיעה מיידית וחמורה בשלום הציבור.

החלטה זו עוררה חששות עמוקים בחוגים רחבים. הויתרונות מימי הרפובליקה הגרמנית ("הוויימאריט") צפו מייד. האם לא נהרסה הרמוקרטיה הגרמנית, מפני שהניחה לאדולף היטלר ולבריוניו להשתולל באין מפריע. בשם הרמוקרטיה? האם לא היה היטלר נבי לס, אילו הוחרם עליידי כליהתיקה שורת? האם לא היתה זאת תמימות נוראה, כאשר התייחסו אל הנאצים כי אל זרם פוליטי לגיטימי, שמותר לו להשתתף בדיון הציבורי החופשי — בעוד שהוא עצמו לא הסתיר כלל את כוונתו לשים קץ לדיון הציבורי החופשי?

כנגד תפיסה זו עומדת ההשקפה הנגדית. לדעת בעליה, אסור לשים קץ לרמוקרטיה כדי להגן על הרמוקרטיה. סתימת פיו הנאצים היא עצמה ניצחון של הנאצים. הוראה של הרמוקרטיה בחולשתה.

יתר על כן, כאשר מתחילים לסתום פיות, היכן הגבול? אם משתיקים את המאוס ביותר, מי השני והשלישי בתור? האם לא ישתק הרוב כל מיעוט רעיוני? לפי אותה ההשקפה, זה אף לא

אימוני קריימנץ במחנה כהנא
באמריקה: נגד כושים, שמאלנים ואנטי-שמנים

מחוץ למחנה, גורר אחריו מיד מעשה או חוק המוציא אל מחוץ לחוק גם כוחות ערביים או שמאלנים. בלי שום סיבה נראית לעין. החוק האידיוטי "למניעת הסתה גזענית", שערכו כקליפת השום, נקשר בחוק לאיסור מיפגשי שלום עם אש"ף. החלטתה של ועדת הבחירות לאסור את רשימתו של כהנא היתה קשורה בהחלטה למנוע את הופעת הרשימה המתקדמת.

נוהג נפסד זה ממשיך להתקיים. נציג של מפלגת העבודה בעיריית תל-אביב, שאסר באחרונה את הזמנת כהנא למיפגשי הייד-פארק בתל-אביב, אסר באותה הנשימה גם את הזמנת רק"ח והרשימה המתקדמת. למה? ככה. יחי האיזון.

ברור שאילו שלל בית המישפט הגבוה לצדק את זכותו של כהנא להופיע בכלייהתיקשורת הממלכתיים, היתה החלטה זו משמשת מייד גם אמתלה להחרמת גופים מן הצד השני של הבימה.

לכן צדק בית המישפט העליון. אולם מי שמקבל החלטה אמיצה כזאת צריך לדעת שהוא מקבל על עצמו סכנה חמורה. עליו לעמוד על המישמר בערנות כפולה ומכופלת. גילוי המחנה של כהנא לאימון פלוגות סער ישראליות חייב להרליק נורות אדומות בכל רחבי המערכת. אנשי-כהנא לומדים לירות. במי?

מבצע הנחה 15% על מרצפות ואריחי קיר משיש ומגרניט

הנשיע

שאת רוצה

והמחיר

בגובה

הרצפה

החל מ-\$12 למ"ר

המבצע לתקופה מוגבלת

חידושי שיש וגרניט בעובי 1 ס"מ בלבד

עכשיו את יכולה לכסות את הרצפה בשיש ובגרניט במחיר שלא חלמת עליו. אחים בולוס, מפעלי השיש והגרניט מהגדולים בעולם, מציעים לך את כל סוגי השיש והגרניט מרצפות ואריחי קיר באיכות מעולה ובמחירים החל מ-\$12 למ"ר בלבד. לבחירתך, שיש וגרניט טבעיים בשלל סוגים, צבעים ומידות. שיש וגרניט מיובאים מאיטליה, פורטוגל, ספרד, טורקיה, שבדיה, ברזיל ועוד, ומתוצרת הארץ.

פרסום ייעודי

מפעלי ייצור יצוא ויבוא
שיש וגרניט טבעיים,
מהמובילים בעולם.

אחים בולוס

מפעל ומשרד מכירות ראשי: כרמיאל אזור תעשייה טל. 985759, 988895, 04-989742

תל-אביב - אבן גבירול 8 טל. 259817, 03-253870 **פתח תקוה** - אזור התעשייה סגולה אלכסנדר ינאי 19 טל. 03-909476 **חיפה** - ירד השיש רח' הרצליה 15 (פינת גדעון 2) טל. 04-511489 **נצרת** - מרמרה רח' ראשי נמסאוי טל. 59062, 065-70246 **שכם** - רח' רפידה ארמון השיש טל. 053-78831 **באר שבע** - שיש ב"ש 1980 אזור תעשייה זעירה טל. 057-74940 **עזה** - נשאר רח' סלאח אלדין טל. 051-865431 **בית לחם** - סוהיל וסאחב דרך בית-לחם-חברון טל. 02-742407

בקשה של מנוח-לעתידי

מוכה בסיציליה, מעבר למיצרניהם הנקרא על שמה. חלק מן השירים היו איטלקיים, חלקם ערביים. כלומר: רוק קשה, בעל מיקצב אמריקאי מובהק, אך בשפה ערבית-עממית. המבצעים היו חלקם איטלקים, חלקם פלסטינים, כולם סטודנטים. על הבימה שר, קיפץ, הציג, רקד ומהילא צעיר בעל כוחות בלתי-רגיל. הוא הקסים את הקהל, שתבע ממנו לחזור לבימה שוב ושוב.

בין ההופעות ירד אלינו והציג את עצמו לפנינו: תייסיר, מאוס-אליפחם, לומד רפואה באוניברסיטה של מסינה ועוסק בלהקת הרוק שלו בשעות-הפנאי. אחיו לומד רפואת-חיות באותה המכינה. הוא אחד מרבבות פלסטינים הלומדים עתה ברחבי העולם, ושאתה פוגש בהם בכל מקום שיש בו אוניברסיטה. תייסיר הוא איש סימפטי. הוא הריבץ את כולנו בשימחת-החיים שלו. על פוליטיקה לא דיבר. איני מומחה גדול לרוק, אך היה נדמה לי שאילו חי בארץ ולא היה ערבי, יכול היה בקלות לטפס לצמרת מיצער-הפיוזמונים. בלי עננים של עשן ציבעוני ושאר אבזרים מלאכותיים, הבאים לחפות על חוסר-כישורן. רק בזכות קיסמו הבימתי.

תומאס הנביא

תמיד הייתי מעריצו של תומאס ג'פרסון, מחבר מגילת-העצמאות האמריקאית. אך לא ידעתי שהיה נביא, עד שהקורא י"ב קולר, מהעיר צ'ארלסטון שבמרדינת וירג'יניה המערבית, שלה לי קטע מעיתון.

לרגל יום-העצמאות ה-211 של ארצות-הברית, ניזכר העיתון בפרטים בלתי-ידועים על ג'פרסון, הנשיא השלישי של ארצות-הברית. הם כלולים במכתב ששלח ב-1816 למנהיג יהודי, ושנמסר באחרונה לארכיון ישיבה יוניברסיטי.

מרדכי נוח, דיפלומט ועיתונאי, הוזמן על-ידי קהילת שארית ישראל בניו-יורק לנאום בטקס חנוכת בית-הכנסת שלה. הוא עמד על חשיבות ההשכלה כת"רופה נגד האנטי-שמיות. העתק מן הנאום שלח לג'פרסון. זה ענה לו במכתב שבו הרחיב את הדיוור על האנטי-שמיות ועל הדת ככלל.

כתב ג'פרסון: "הכת שלך משמשת הוכחה מאלפת לקיום הרוח הכל-עולמית של חוסר-סובלנות דתית, הטמונה בכל כת. כל הכותות מתכחשות לה כשהן חלישות, וכולן נוהגות על פיה כשהן בשליטון."

בחקים שלנו יש התרופה היחידה למידה מגונה זו. הם מגינים על זכויותינו הדתיות, כשהם מגינים על זכויותינו האזרחיות, על-ידי ציצית שוויון בין כל הדתות.

"אך יש עוד הרבה מה לעשות. כי למרות שאנחנו חופשיים על פי החוק, איננו כך למעשה. דעת-הקהל הופכת את עצמה לאי-קוויוציה, ודי בקנאות שלה כדי להצית את להבות המוקד." ג'פרסון לא יכול היה להינבא לפני 169 שנים כי תקום אי-פעם מדינת-ישראל. אך קביעתו, שכל הדתות (וממילא גם הדת היהודית) מתכחשות לאי-הסובלנות הדתית כשהן חלשות, אך נוהגות על-פיה כשהן בשליטון, יכולה להיכתב על-ידי אדם המכיר מקרוב את הרבנים יצחק פרץ, מאיר כהנא, עובדיה יוסף ומשה לווינגר.

אני מתבייש

תוך צפייה בטלוויזיה במשך ערב אחד ספרתי שבע פעמים שבהן אמר משהו "יש לי את..." בין הדוברים היה שר אחד, שני חברי-כנסת, שני אנשי-טלוויזיה, פרופסור אחד ואורח אחד שש-כחתי מידה.

כמה פעמים אמרו אנשים אלה ואחרים, "נראה לי", נראה באלף קמוצה. כלומר: נראה בעבר, כשהכוונה היתה שנראה לי עכשיו, בהווה.

לא נעים להעיר לאדם על בורותו. הבורות היא ככל מוס אחד, ואין לחזוק ממנה.

אדם שנולד בארץ, שהעברית היא שפת-אמו, ושאינו שולט היטב בכל שפה אחרת, ראוי רק לרחמים אם אינו שולט בשפתו שלו. בוודאי לא יעלה על הדעת ששר, חבר-פרלמנט, קרייזטל-ווזיה או פרופסור ידבר בשפה משובשת בטלוויזיה הברטית או הצרפתית.

לא הבורות מרגיזה. מרגיז חוסר-הבושה. לעיתים נדמה כי הדבורים גאים ממש בבורותם, ואף מסבירים כי "ככה מדברים עכ"שיו".

אין סכנה חמורה מחוסר-הבושה. מי שרוצה לעצור את הירידה מהארץ, צריך להחזיר את יסוד-הבושה ליורדים הפוטנציאליים. הוא הדין לגבי הירידה מן השפה העברית.

העברית החדשה היא הנכס התרבותי העיקרי שיצרנו. אין לי הישג זה אח ורע בהיסטוריה העולמית. זהו פלא, שהכל מתפעלים ממנו. עכשיו הוא נזרק כבון.

מותר לטעות. בייחוד בארץ שבה רבים מתושביה לא ספגו את השפה העברית עם חלב אדם. גם אני טועה. אך כאשר אני טועה, ומעירים לי על כך, אני מתבייש, ומשתרל שלא לחזור על הטעות. נדמה שגשגה זו נעלמת והולכת. ככל שהעברית שגויה יותר, כן היא אופנתית יותר. מי שרוצה להיות IN, להיות אחד מהחברה, מוטב שידבר בלשון "יש לי את...", "אין לי את...", "בגלל ש..." כך, על כל פנים. נראה לי. נראה באלף סגולה.

אורי אבנרי

יונה אישי

ותירגמתי יחד איתה. היא היתה מהירה ממני, ולא אחת גם רייקנית ממני.

לעשות זאת שעות על גבי שעות מדי יום, כפי שהיא עושה — הרי זה מאמץ רב מאוד. כל הכבוד.

פה ושם היו לה פאשלות. זה בלתי-נמנע. למשל, כאשר דיברה העדה האמריקאית על U.S. REPRESENTATIVE FROM OHIO, תירגמה פרוסט: "נציג ממשלת ארצות-הברית באוהיו". התירגום הנכון הוא: "חבר בית-הנבחרים של ארצות-הברית מטעם (מחוז במדינת) אוהיו".

זה יכול לקרות לכל אחד. אף אחד אינו יכול לדעת את הכל. במיוחד משעשע אותי מינהגה של בתיה פרוסט לבטא בקולה, באופן לא-מודע, את רגשותיהם של העדים והפרקליטים. זה בלט במיוחד כאשר העידה העדה האמריקאית עדנה רוברטסון, שדיברה כל העת בקול דוגני וטוהו. בתיה פרוסט הכניסה לתירגום את הרגשות של העדה, שהעדה עצמה ניסתה לעצור בתוכה. כשהעדה התמרמרה במילים, פרוסט התמרמרה גם בקול.

כאשר העדה הצטרפה במילים, פרוסט הצטרפה גם בקול. פעם העיר לה על כך השופט רב לוין, הפרקליט האמריקאי, ג'ון גיל, התמרמר על החלטה מסויימת של השופט. פרוסט תירגמה: "השופט העיר: 'אני מבין שמר גיל וועם. אבל מדוע וועם'".

לרבים מאיתנו, המישפט הופך להתמכרות. מה נעשה כשביתא המישפט ייצא לחופשה? מה נעשה בלי קולה של בתיה פרוסט?

בחור מאוס-אליפחם

שמו תייסיר. שכחתי את שם-המישפחה. פגשתי בו בסוף העולם. כלומר, בסוף היבשה האיטלקית, רג'ור-רייקלבריה, בפסטיבל שכבר סיפרתי עליו.

בערב. אחרי כל הנאומים. נערך פסטיבל של להקות-רוק. לא באו ראשי מיצער-הפיוזמונים של איטליה, אלא להקות מן הסביבה.

המעניינת ביותר היתה להקה חסרת-יומרות, שקראה לעצמה אתנור-רוק. כלומר: רוק אתני (עממי) לאומי? שיבטי? לך תדע איך לתרגם.

להקה, כך נאמר לנו, היא של סטודנטים במסינה. העיר הסי-

תייסיר על הבימה ברג'ור-דייקלבריה

הנה צוואה (חלקית בהחלט), לעמיתי בכלי-התיקשורת. כאשר אמות, נא לא לקבור אותי תחת גל של הספרים מתוקים. אל תמצאו לי אורי אבנרי אחר, נחמד לחיובי וחסר-פרצוף, שיהיה דומה לכל האנשים שתקברו לפני ואחריי.

מי ששנא אותי בחיי, שימשיך לשנוא אותי גם אחרי מותי. מי שחשב שאני אדם איום ונורא, שימשיך לחשוב כך. מי שמתח עליי ביקורת בחיי, שימתח עליי ביקורת גם במותי.

אני שונא את המינהג הזה, ההופך, ביום המוות, שחור ללבן, שנוא לאהוב. רשע לחסיד-אומות-העולם.

אין פירוש הדבר שצריכים לכתוב על המת כמו שכותבים על החי. אפשר לכתוב בלי ועם וטינה, להעריך את האיש במלואו, על כל צדדיו החיוביים והשליליים, לצייר תמונה שלמה, ולנסח את הדברים בלשון חיובית. אבל לא לזייף, לא להמציא אדם אחר, לא לשקר, לא להחניק את המנוח בהשתוללות של צביעות מתחסרת. כי זהו חטא כלפי האמת, וגם כלפי המנוח עצמו.

אני גם שונא את הפיכת המוות ל"אירוע תיקשורתי". תופעה זו הופכת תכופה וגורמה יותר ויותר. פלוגי מת. בגלל התחרות הגוברת בין כלי-התיקשורת, ובעיקר בין הצהרונים (שהפכו מזמן לבוקרונים), נערך בין הכותבים מירוץ אל הסופרלטיבים. עסקן בינוני הופך למדינאי בצהרון א', למדינאי רגול בצהרון ב', למדינאי היסטורי בצהרון ג', סופר בינוני-עדייטוב הופך בעיתון א' לגאון, בצהרון ב' לגאון-כריזמטי, בצהרון ג' לגאון-כל הדרות.

מכיוון שכל העיתונים כותבים על אותם הדברים בדיוק, וגם בצורה דומה פחות או יותר, נערך מעין פסטיבל-מוות למנוח. מי שמתמל מזלו והוא שובב חיים בעונת-המלפפונים, כשאין כמה למלא את ערימות-הנייר, וזוכה במוותו בפסטיבל-רדתי, משהו בין הקרסי-אירוויזיון והמימונה.

העיתונאים, העוברים כנחיל-דבורים מאירוע תיקשורתי אחד לשני, "מכסים" את המנוח הדגול-לפתע. בעיניי, אין זה מראה מלבב.

ובכן, נא לחסוך זאת ממני, בבוא היום. תודה.

הי, איזו מילחמה נחמדה!

רגע מוזעז. הברטים קוברים את חיילי-האוייב בשוך הקרב על איי-פוקלנדר.

בין הגוויות מוטל קצין ארגנטיני גוסס, ביטנו מרוטשת, מעיו שפוכות החוצה, והוא אומר לקצין הברטי באנגלית: "מדוע היינו צריכים להילחם זה כזה? כעבור כמה רגעים מת גם הוא."

זה לא קרה בסרט פאציפטיק. זה קרה במציאות. הקצין הברטי מסר על כך, כעבור חמש שנים, מבקש להפסיק לרגע את הצילום. הוא בוכה.

כל חייל יכול להילחם רק מפני שהואוייב הוא אלמוני. אין לו פנים. כאשר הוא פונה אליך פתאום בשפתך, ואתה רואה שהוא

אדם כמך, מתמוטט כל המיתוס הנבוב שעליו מבוססת המילחמה. נשאת המציאות הנוראה של רצח המוני, סבל ושכול.

כל זה נאמר בדקות מעטות, בסרט הברטי המצויין על מילחמת איי-פוקלנדר, שהוקרן ביטלוויזיה שלנו (מבט שני) בשני המשכים. סרט תעודי מעולה שבמעולה, מיסמך מוזעז נגד המילחמה.

חייל ברטי אחד מספר שבי שובו לברטיניה לא היה לו חשק לרדת מן האוניה. על החוף המי-תניו הממונים המריעים. המצי-

למה הנציחה את הטימטום המוני השפוף על פניהם העליות, פני האורחים שלעולם לא יבינו את חווית החייל הקרבי החור מן הטבח.

ובראש כולם, המפילצת הקטנה, מרגארט תאצ'ר, הפוליטיקאית ששלחה את הבחורים האלה להישרף חיים, לאבר יריים ורגליים (וראית שהעור שלי יורד מהיד כמו כפפה...) כדי לזכות בעוד 14% של פופולאריות. אשה בעלת כובע לבן מצועצע, הקוראת מן הנייר מילים-מילים-מילים, גאוזה-לאומית, זקיפת-קומה, אנתרופוגיאס-ככם, כלה-בלה-בלה. והחייל רואה לפניו את האוייב בעל הכתם המרוטשת. "מדוע היינו צריכים להילחם זה כזה?"

מול המפילצת הברטית הקרחונית — הרודנים הארגנטיניים המושחתים, רבייה-בחים ורבייה-ענויים, שששו אל המילחמה כדי להבטיח את שילטונם המתנדר.

כאשר החיילים הברטיים והארגנטיניים מדברים בסרט, הם מתבטאים תוך כבוד הדדי וכבוד להרגים משני הצדדים. אין מנוס מן המסקנה: הם אוהבים זה את זה יותר מכפי שהם אוהבים את הפוליטיקאים משני הצדדים, ששלחו אותם למילחמה.

האם אך מיקרה הוא שבאותו הערב עצמו, שבו הוקרן הסרט הברטי הזה, נשא אריאל שרון את נאמו על מילחמת-הלבנון?

קולה של המתרגמת

גם לי נכנס הג'וק של מישפט דמיאניוק, ואני מכלה שעות לפני מכשיר-הטלוויזיה. תוך כדי כך למרתי להעריץ את המתרגמת, בתיה פרוסט.

לאיחת התנודתית בכל מיני כינוסים לתרגם משפה לשפה — בדרך כלל מעברית לאנגלית או לגרמנית, או להיפך. אני יודע עד כמה קשה לעשות זאת ברייקנות ובמהירות, במשך זמן ממושך. ממילא ערכתי לעצמי תחרות פרטית עם בתיה פרוסט.

אלעזר שטורם, דתי קיצוני שהפך לחילוני, מפעילי המאבק נגד הכפייה הדתית בירושלים, מסביר את המניעים של ההפגנות החרדיות בעיד, מציע פיתרונות אפשריים ומספר על דרכו מן המחנה החרדי לצד החילוני

„אני לא מוכן לחאר את החלליים שבתיקבוחיהם נעשיתי חילוני. אלה תהליכי נפש אינטימיים”

„אני בז לחוזרים בחשונה, המספרים ברישגלי עליך שגילו את האור”

„הור, יקים במוצאם, שעלו לארץ, הלכו והקצינו במשך השנים”

„תוך כדי הוראה במיסגרת הצבא, הלכתי ונעשיתי חילוני”

„החברה החרדית היא חברה איזמה ונוראה. פרזיטית, הממשיכה בגטו האירופי כאן”

„בחזית הישיבות מעולם לא נפל אף חייל אחד, לא נפלה שורה משעורות ראשו, אפילו שן לא נפלה”

ראיינה ענת סרגוסטי

„אני חושב שירושלים

אבודה!!”

היום השישי בערב. תושבי ירושלים, רובם יושבים בבתייהם. רוב המיסגרות ובתייהם האוכל והבילוי האחרים זרוקים, בבגדים זרוקים, בשנדלים, פגיון שיער שעיניהם נוצצות בחושך, זורמים אל המקום. הם באים בברידים, בזוגות, בחבורות קטנות. במשך שעה ארוכה ממשיכים להגיע, מי ברגל מי ברכב. הם מתערבבים בעשרות שוטרים במדים הממלאים גם הם את הרחבה ואת המידרכה הצרה שמעל לבניין החדש של הסינמטק.

זה שבועות אחדים שבירושלים יש מאבקי לעיתים אלימים, בין החרדים ממאבקי הרחבה ליד הסינמטק, בכביש היורד אל תוך גיא-בן הינום, רוחשת פעילות. עשרות צעירים ולא כל-כך צעירים, בבגדים זרוקים, בשנדלים, פגיון שיער שעיניהם נוצצות בחושך, זורמים אל המקום. הם באים בברידים, בזוגות, בחבורות קטנות. במשך שעה ארוכה ממשיכים להגיע, מי ברגל מי ברכב. הם מתערבבים בעשרות שוטרים במדים הממלאים גם הם את הרחבה ואת המידרכה הצרה שמעל לבניין החדש של הסינמטק.

שערים ומן השכונות הסמוכות, לבין החילונים. אחר-כך הם ניסו לסגור כביש ראשי אחר, המוביל לשכונת רמות-אשכול. גם במסעירים ומזדקקים בכל פעם שבעיר קורה משהו שלדעתם שווה את התייחסותם. בכל פעם הם מעלים נושא חדש על סדר היום העירוני והלאומי. פעם היתה אופנה ללכת לכביש-רמות ולזרוק אבנים מן הגיב"ע הסמוכה על המכוניות הנוסעות בשבת על הכביש. המאבק הזה נכשל. כביש-רמות פתוח. החרדים הלכו לחפש אתה-פעולה חדשה.

אבק הזה הם נכשלו. לפני שבועות אחדים נפתחה בירושלים מיסעדת מיומי בשבתות, במרכז העיר. פתיחת המיסעדה גררה אחריה קבוצות גדולות של לובשי שחורים וחבושי שטריימלים. הם הפגינו, צעקו, הפכו עולמות, אבל המיסעדה ממשיכה לפעול וממשיכה להאכיל פיות של חילונים. עכשיו נושא המאבק הוא בתי-קולנוע ה-מקרינים סרטים בלילות-שבת וביום השבת. זה התחיל מהקולנוע בבית-אגרון. בשובע שערב הודיע האחראי על הקולנוע כי הוא מפסיק, בינתיים, את הקרנת הסרטים

בשבתות. רבים ראו בהכרזה זו משום כניעה לכפייה הדתית. כך ראתה את הדברים גם ליה ואן-ליר, מבעלי הסינמטק, ואז החליטה שבאולם-ההקרנה של הסינמטק יוקרן גם יוקרן סרט ביום השישי בערב. החרדים, מצידם, הודיעו שביום השישי האחרון אין הם מתכננים הפגנה גדולה, וכי הם דוחים את המאבק בשבוע. למרות זאת התאספו עשרות מתושבי העיר המתנגדים לכפייה הדתית והגיעו אל פאתי הסינמטק כדי לקדם את פני החרדים, אם אלה יחליטו בכל זאת לבוא ולהפגין. החרדים לא באו

והחילוניים התפזרו בחצות הלילה. אחר-כך שמעו שהחרדים התפרעו בעיר בשעות ה"קטנות של הלילה ומולם עמדו רק השוטרים.

עשרות שוטרים התקבצו גם בכניסה לשכונת מאה-שערים, סמוך מאוד לכיכר-השבת. כדי לעצור את החרדים שילכו להפגין. כיכר זו ראתה בעבר, לפני שנים רבות, הפגנות סוערות ורבות משתתפים.

אלה היו הימים שבהם הוכרע, למעשה, גורלה של העיר. שבהם נעשו הוויתורים הראשונים לטובת הדתיים, כשפרנסי ירושלים נכנעו לחץ החרדי והחליטו לסגור כמה רחובות בשבת. מאז מחמיר המצב משנה לשנה, והמצב כיום הוא ששכונות שלמות בבירה סגורות ומסוגרות בשבת. חילוני ש"טועה ונכנס למקומות אלה מסכן, פשוטו כמשמעו, את חייו.

גם בכיכר-השבת, ביום השישי בלילה, היו רק כמה עשרות חרדים. גברים ונשים, אלו בקאפוטות ובשטיימלים ואלה בשמלות ארוכות ובשביסים לראשיהן, עמדו במצע הרחוב הסגור לתנועה, מול השוטרים, וצעקו בקול גדול "שאבעס! לעבר כל מכור נית תועה שהעזה לעבור סמוך לשכונה. אלעזר שטורם - שפרוש שמו בגרמנית: "סערה" - גבר בסוף שנות ה-30 לחייו, היה שם. מזה יותר מ-15 שנה הוא בעולם אחר. הוא נולד בבית חרדי, למד בחדר, בישיבה עד שהפך, לאט לאט, לחילוני.

מזה חודשים אחדים מגיש שטורם, ביחד עם אברהם (אברום) בורג, בנו של השר לשעבר יוסף בורג, את התוכנית שבת-שלום בסלווזיה. התוכנית משודרת בליל-השבת לפני היום. בתוכנית מסבירים השניים, תוך כדי שיחה ביניהם, את פרשת השבוע, שטורם הוא גם ממקימי מוסד שורשים. זה מוסד העוסק ביהדות, אך אינו מוסד דתי. בין שאר עיסוקיו הוא גם מרבה להרצות בפורומים שונים בנושא היהדות ובנושא המאבק בין החרדים האנטי-ציונים לבין כל הציונים. דתיים וחילוניים, בישר אל. יש בפיו תיאוריות ברורות והסברים למה שקורה עכשיו. הוא מסביר את הדב"רם בתהליכים היסטוריים שעברו על העם היהודי בעשרות השנים האחרונות. שטורם גם פעיל במאבק נגד הכפייה הדתית בירושלים ומרבה להשתתף בהפגנות נגד החרדים בעיר.

אוריות שלו לפי סדר היסטורי-כרונולוגי, ומבסס אותן גם על סמך ידע אישי מן התקופה שבה היה בעצמו בחור-ישיבה.

עם זאת, הוא אינו מוכן לפרט מה הניע אותו לעזוב את הדת ולהפוך לחילוני קיצוני שאינו שומר מצוות, מחלל שבת ומועדים. יש לו, לדבריו, חברים דתיים רבים, כולם ציונים, שעובדת היותו חילוני מחלל-שבת אינה מפריעה להם. גם אברום בורג חבר קרוב שלו. בורג חובש-כיפה ושומר-מצוות, אך אין זה מפריע לו שחברו הקרוב בא לבקר אותו בשבתות כשהוא נוסע במכונית. שטורם צופה בתוכנית שאותה מגישים שניהם והמשודרת בליל השבת. בורג אינו בשבוע שעבר, כשהיו בירושלים הפגנות סוערות ואלימות בין חילונים לדתיים. השתתף שטורם בין המפגינים החילוניים.

● במשך חודשיים הקרינו בירר

המנהיגות החרדית נחלה את הכישלון הנורא ביותר בהיסטוריה היהודית, כעקרה, לפני מלחמת-העולם השני, ליהודים שלא לעלות לישראל

שלום סרטים בשבתות והיה שקט. מה קרה עכשיו? דברים כאלה לוקחים זמן. אבל כשפתחו את המיסעדה בשר בת המיד הפגינו? לא, לקח להם יותר מחודש, וגם אז נכשלו כישלון טוטאלי. בין החרדים יש מישחק כוחות ותחרות בין

את לא בעניינים. הם ואורי בלוי מתחרים בקבוצת הקיצונים מי ינהיג את הרחוב, וכשהם ברחוב, מאיר פורוש לא יכול להישאר בבית. מאיר פורוש הוא היום חבר מועצה-העירייה. לדעתו פועל כאן משהו יותר עמוק ויותר טראגי. אני מתכוון לתת לך עכשיו הרצאה פסאודו-היסטורית.

אבל קודם כל אני צריך להסביר שאני עושה אבחנה בין הרתיים הלאומיים-ציוניים לבין הרתיים האנטי-ציוניים.

הציונים הם אלה החובשים כיפות סרוגות?
גם. אני מתכוון לאלה ממזרחי רבתי למי-ניהם. ימינה משם, מאגודת-ישראל וימינה - כולם אנטי-ציונים.

למה אתה אומר ימינה, יש לזה איזו נגיעה לפוליטיקה?

שום משמעות פוליטית מקובלת לימין ושי-מאל, למרות שהשינאה של הרחוב החרדי לערבים היא איומה ונוראה, ואפשר לראות את זה בעיתונים שלהם.

אבל בזמנו היתה קבוצה שאמרה שהיא רוצה להצטרף לירדן.

זו היתה קבוצה קטנה של נטוריקרוא, שאמרו שהם רוצים להצטרף לירדן ולדבר עם ערפאת, אבל זה שולל.

אחד החרדים אמר לי פעם שהוא נגד המדינה, אבל המדינה חייבת להימשך. כשהיא קמה זה היה אסון. אבל משקמה, אם תחלל מלחיות זה ייגמר בשפר דם רב של יהודים ואסור שזה יקרה.

נמלטה מאירופה. הרבי מסטמאר, למשל, בן דורו ובן עירו של יאנוש קורצ'אק, הצליח להימלט ברכבת קסטנר המפורסמת, בעוד שקורצ'אק עצמו הודיע שאינו עוזב בלי הילדים.

ואו, כשהתברר גודל האסון, ברור שהמנהיגים שקראו לא לעזוב את אירופה היו צריכים ללכת הביתה, אבל הם לא הולכים. הם רדופי אשם ולא מצליחים להסתדר עם הכישלון הטוטאלי שלהם.

מדוע לא האשימו אותם וגירשו אותם?
אין לי הסבר לשאלה למה הם לא נבעטו הביתה. זו חברה פטריארכלית הבנויה לפי השטנצים הישנים של קהילה, ואם בכלל יש בה מהפכות הן מאוד איטיות.

אני טוען שמכאן ואילך המנהיגות החרדית האנטי-ציונית עושה הכל על מנת לכפר על השגיאה הנוראה של ההכרעות שלה לפני המלחמה. ארבע שנים אחר-כך קמה המדינה הציונית והיא המצבה הנוראה לכישלון הרתיים, ואז הם אמרו שהשואה באה על היהודים בגלל מעשי הציונים, בגלל החילוניים?

עונש סביבתי ועונש קיבוצי הוא הדבר הרע ביותר שיכול להיות.

זו תפיסה כל-כך פרימיטיבית, פגאנית ומאגית לומר שבגלל הרצל אחד שעשה ציונות צריך להאשים את אלה שהיו נגדו. כי באירופה נשאר אלה שלא הלכו בדרכו של הרצל.

אבל הם מאמינים בזה. זה כמו שהרב יצחק פרץ אמר שאסוף-הבונים,

דני נעמן

שטורם ואברום בורג בתוכנית-הטלוויזיה. היה לי פעם זקן יפה. חבשתי מגבעת יפה וחליפה שחורה?

שבו נהרגו ילדים בתאונת-רכבת, בגלל חילול-שבת או מזוזה פסולה. זה אותו הגיון מטומטם. אין אדם עושה חשבון של הקרוב-ברוך-הוא.

אבל הם מאמינים בזה, פרץ באמת האמין במה שהוא אמר.
אלה אנשים מנוולים, אנשים שרמת החשיבה שלהם כל-כך פרימיטיבית. לאוסקאר ויילד יש כספר תמונתו של דוריאן

אבל מאידך המדינה לא חשוכה עד כדי כך שהוא יילך לצבא.

איפה כל הדברים האלה מתחילים?

אני אחיל מסוף המאה ה-19, שאז התחילה התנועה הציונית, כשבאירופה יש ריכוז גדול של יהדות אדוקה. התנועה הציונית משאירה רישום בהיסטוריה כבר אז, והיא תנועה שלחצת על הציבור הדתי, כי היא שואבת ממנו את כוחה. ב-1912 יש ועידת יסוד אגודת-ישראל ושמ, לראשונה, התאחדו כל הכוחות החרדים שלא נפגשו עד אז סביב שולחן אחד: מתנגדים וחסידיים ביחד. והם מתאחדים לנוכח האויב הציוני ופועלים לפי שיטותיהם, שיטות הקונ' גרסים. אז הם מחרימים לגמרי את הציונות וכותבים מעין אמנה משלהם.

ב-1930 קמים יהודים ציונים, כמו זאב ז'בוירינסקי ודודי בן-גוריון, שקוראים ליהודים לעזוב את ישראל. הם מריחים סכנה וקוראים לברוח מאירופה. המנהיגות החרדית חייבת להתייחס לעניין הזה ושוללת טוטאלית את העלייה. הרבנים קראו ליהודים להישאר באירופה. אומנם גם אחרי המנהיגים הציונים לא הלכו הרבה, אבל אלה לא טעו בדאגנותם ובפרוגנותם של המצב. ואז באה השואה, וכל מי שהגיע לארץ-ישראל ניצל. ברור שאילו הרבנים היו אז קוראים ליהודים לעלות, חלקם היו עולים וניצלים מהשואה. כשנגמרה המלחמה ב-1945 וכל העולם ראה מה קרה, היה ברור שהמנהיגות החרדית נכשלה בכישלון הנורא ביותר בהיסטוריה היהודית.

אבל יש להם דרך להסביר את זה שואה.
רגע, תיכף נגיע לזה. אגב, רוב המנהיגות הוו

אם 77

דתיים בהפגנת-שבת בירושלים. אין מה לעשות בירושלים. אפשר רק לעכב!

אגודת-ישראל לבין האחרים, שהם קיצוניים יור, והקיצונים נותנים את הטון.

זאת אומרת שמה שקורה לא קי שור למעשי החילוניים?
החילוניים מספקים את העילות לתעסוקה. הם מוכרחים אקשן כל הזמן. הם לא חיים ממה שהם מייצרים. הם עסוקים בשנור וצריכים אירועים.

אירועים שייצוריקו את השנור?
לא ברור, אבל באמצעות זה הם מצדיקים את השנור. התמונות שלהם שמראות אלימות כלפי-הם שוות בווראי כמה עשרות אלפי דולרים. חוץ מזה, יש מאבקים פנימיים בלתי-פוסקים על ההג' מוניה בעולם החרדי.

מאיר פורוש, למשל, בנו של הח"כ מנחם, בונה את עצמו באופן שיטתי ועיקבי בדיוק כמו שאביו עשה לפני 30 שנה. חוץ מזה, יש גם מאבקים עם שני אברכי-המשי, הלא הם האחים משי-זהב.

מי הם?

הוא מתגורר בשולי שכונת שערי-חסד בבירה. שהיא, מעיקרה, שכונה חרדית. הש"כונה גובלת בבנייני-חולפסון המשקיפים על עמק המצלבה ועל בניין הכנסת מן הצד של ג'רסאק.

צידו האחד של הבניין שבו הוא מתגורר גובל בישיבות וברחוב שרוב תושביו יהודים חרדים. מצידו השני של הבניין יש שכונה חילונית. בינתיים לא מורגש בשכונה זו הלחץ הדתי, אך כאדם המגדיר עצמו כריאליסט, הוא ער לעובדה שתהליך כזה יכול לקרות. ואז, כך הוא אומר, לא תהיה לו ברירה והוא יאלץ לעזוב את ביתו.

אפשר לשבת איתו ימים שלמים ולדבר איתו על נושא זה. הוא מוכן להסביר את עצמו שוב ושוב. מרבה לתת דוגמות מן ה"היסטוריה ומן ההווה. הוא מסביר כל נקודה באריכות, ונראה עליו שעושה זאת לעיתים קרובות בהרצאות. הוא בונה את התי-

„אנשים האומרים שהילדים מתו בתאונת הרכבת בגלל חילול שבת, או דברים דומים, הם מנוולים”

גריי מישפט מאוד חכם: להאמין אתה יכול בכל, ובלבר שיהיה בלתי מתקבל על הדעת ביותר. אז כמו שאמרתי: הם מאמינים.

ואתה יכול לבטל את האמונה הזאת שלהם?
אני יכול הכל. המושג אמונה כפי שאני מכין אותו זה ההיענות של האדם לכוראו. לכן, לדעתי, ישעיהו לייבוויץ הוא גדול המאמינים שפגשתי בחיי.

אז איך אדם יכול להסמיק להאמין?
זו סוגיה אחרת לגמרי. יש לבני-אדם צורך

(המשך מעמוד 19)

לסדר לעצמם את העולם. הם לא מסוגלים להסתדר עם עולם שבו יש שאלות פתוחות. לכן הם מוכרחים להסביר את השואה. זו תיאוריה פסיכולוגית שאומרת שאתה חי בלהצדיק את הדרך שאתה הולך בה. לכן יש להם צורך עמוק להכפיש את הציונות ולכן הם אומרים שבגלל הציונות הקדושברוך הוא העניש את היהודים.

● וזה מה שמוכיח אותם עד היום?
טענתי היא שזה מה שמנחה אותם לכל אורך הדרך. זה הכוח המרכזי הגדול שהוא הכישלון שלהם בשואה.

„אני חושב שמועצת העיר צריכה להחליט על החלטה אמיצה על חלוקת העיר“

● אבל בינתיים התחלף הדור והתחלפו המנהיגים?
לא כל כך. יש כאלה שעדיין מנהיגים. הרי רוב הרבנים והאדמו"רים הגדולים היו גם בזמן השואה.

● אם כך, מדוע הם באו לארץ אתרי השואה?
הם ברחו מכל מקום לכל מקום. והאמת היא שלא רצו להיכנס לברית ברחו יותר מאשר לישראל. רובם הצטרפו למדינה אחרי השואה. הם פליטים כאן. הם רצו להיות שם, באירופה, ולא פה. הם מחויבים להילחם בי ולהציק לי כדי שלי לא יהיה טוב. כשלי רע להם טוב.

● מה המטרה שלהם?
להרוס את המדינה הציונית. והיום, כשזו כבר מדינה עם כוח ואינטרסים, אם הם יוכלו להשתלט

בירושלים היה מתעורר במוקדם או במאוחר. בירושלים קרה דבר מיוחד מבחינת התהליך. מרכזות כאן אוכלוסיה חרדית אנטי-ציונית המאסיבית ביותר במדינה. נרמזה לי שיותר מאשר בכניברק. חוץ מזה מרכזים פה אינטרסים פוליטיים חזקים. ודבר נוסף: פה אפשר להגיע להישגים.

● גם בחיפה הם הגיעו להישגים.
שום הישגים. הרכל עובד בשבתות ובחגים. הקולנוע גם הם עובדים בשבתות. בירושלים יש ציבור מיליטנטי שמתכתש בתוך עצמו כשתמיד מנצח הקיצוני ביותר. ירושלים היא מיקרוקוסמוס ובתוך ירושלים הרובע היהודי הוא מיקרוקוסמוס של ירושלים.

● למה דווקא הרובע היהודי?
כשהרובע היהודי הוקם היה תכנון שיהיו בו 40% דתיים והשאר חילוניים. היום אין שם בכלל חילוניים.

אז רב רב לגבי המוסדות. אבל היום פועלים שם רק שלושה מוסדות — בית הספר, יד בני צבי וסניף של אוניברסיטת בראילן — וגם הם בקושי מתפקדים. מאידך יש שם אינסוף ישיבות וכל האוכלוסיה שם חרדית.

● איך זה קרה?
עוד בית ועוד בית. ואז החילוני מרגיש לחוץ כי לא נעים לגור בשכונה רוסית שאתה מחלל שבת וצועקים עליך. הרובע היהודי הפך להיות ללא חילוניים.

● וזה קרה בעוד שכונות.
אני טוען שהעיר אבודה. הרובע היהודי קל להכנה וקל לראות את התהליך כי זו שכונה מוגדרת וסגורה. בשכונות אחרות היה תהליך וזהל והגבולות של השכונות לא ברורים.

● אתה חושב שבאופן מוחלט מיספר החרדים בעיר עלה?
בוודאי, וזה גם טבעי. גם משום שיש להם ריכוז טבעי עצום. בין הגדולים בעולם, וגם משום שהמדינה מפנקת אותם. חוץ מזה יש עלייה מאסיבית מארצות-הברית של חרדים.

● אם בשכונה שלך יתרבו החרדים אתה תעזוב?
לא תהיה לי ברירה. אתה לא יכול להסתדר עם זה.

● אז אין מה לעשות?
לדעתי מבחינת מסוימות אין מה לעשות. אפשר אולי לעכב תהליכים, אבל לא להפסיק אותם לגמרי.

● ויש פיתרון?
יש פיתרון אחד וזה החלטה אמיצה של מועצת-העיר שתחליט על חלוקת העיר, כך שיהיו שכונות חרדיות שבהן אפשר לסגור רחובות בשבת, ושכונות אחרות שבהן אף פעם לא יסגרו רחובות.

● זאת אומרת שיהיו שתי ערים?
העיר תהיה מחולקת פה חרדים ופה לא.

● אבל אם החילונים ימכרו דירות לדתיים, אז גם השכונות החילוניות תהיינה דתיות.
אבל הם יידעו שמה שלא יהיה שם לא יסגרו רחובות בשבת.

עכשיו ברור לי, למשל, שהשכונה הבאה שהי- לכת ליפול היא שכונת רמת-אשכול.

● אתה שונא אותם?
לא.

● אתה משתמש בביטויים של שינאה.
למשל?

● כשאתה מדבר על שכונה שהולכת ליפול.
בוודאי, מרובך על כוחות ציוניים מול כוחות אנטי-ציוניים. בוודאי שליבי רווח. לי, למשל, יש הרבה חברים דתיים ציוניים-לאומיים, שגרים בכל חלקי העיר, ולא איכפת להם שאבוא אליהם בשבת במכונית.

אני חושב שמלכתחילה לא היה צריך לסגור רחובות.

● אבל מאהשערים זו שכונה דתית מימים ימימה ואז היו הפגנות בכיכר השבת.
אבל אז הרחוב הראשי של מאהשערים היה פתוח, ואם לא היו מוותרים להם אז גם היום הוא היה פתוח, וכך שאר הרחובות.

בלב תל-אביב יש ריכוז גדול של חרדים ואין רחוב אחד סגור. זה מפרע להם? היו שם מהומות? אבל בירושלים הכלל הזה של סגירת רחובות כבר התקבל, לכן צריך עכשיו לקבוע קווים ברורים ביותר איפה לסגור ואיפה לפתוח.

החרדים הפסידו בשני מקומות: בכביש רמות ובכביש יסוף ברמת-אשכול. אבל על רחוב כר-אילן, למשל, שעובר בתווך בין שכונות דתיות ללא דתיות, תהיה מלחמה.

יש לי עוד פיתרון והוא נוגע לחוק השבות. אני בעיקרון בעד חוק השבות, כי אני חושב שהוא מתבקש מעצם מהותה של מדינת היהודים. ואני מדבר על מדינת-היהודים ולא על מדינה יהודית שהיא מדינה תיאוקרטית רדיקלית.

● שכמוה רוצים החרדים.
כן, ואם תהיה פה מדינה תיאוקרטית אני לא אחיה בה.

אני מדבר על מדינת היהודים שבתוכה חי מעוט שצריכות להיות לו כל הזכויות האפשריות ועל זה אני נלחם כאדם הומניסט במחשבתו.

● אבל למיעוט הערבי אין זכויות שוות.
ועל זה אני נלחם וכך אני מחנך את בתי המיצוה שמוזכרת הכי הרבה בתורה היא שלא לקפח את הגר הגר בתוככם. זה מוזכר 36 פעמים בתורה, וגם בכל התפילות. זו גם התרבות שלי כיהודי ולמרות זאת אני בעד חוק השבות.

● כשאתה אומר שאתה יהודי למה אתה מתכוון?
יהדות זו תרבות של עם. הדת היהודית היא חלק מהיהדות.

● אם כך איך אתה מגדיר את עצמך?
כיהודי שאיננו שומר מצוות. יהודי-על-שם תרבותי. האם התנ"ך הוא רק ספר דתי? האם התלמוד הוא רק ספר דתי?

● אז איפה הישראליות שלך?
זה פן נוסף וחדיש של יהדותי. אני ציוני רק משום שאני יהודי.

● ואיפה הישראליות של הערבי?
המיסגרת המדינית הפוליטית הוקמה למען היהודים. אבל בואי נחזור לחוק השבות. יש לי תוספת לחוק הזה: כל יהודי שיבוא לארץ יצטרך להצהיר שהוא מקבל על עצמו את כל החובות האזרחיות של המדינה, ובכך הוא מזדהה עם הציונות. עולה חדש שבא ומלכתחילה לא הולך לצבא זה דבר שלא יתכן.

● ומה עם אלה שבאין?
אלה שכאן הם כאן.

● הם לא חייבים ללכת לצבא?
מבחינתי הם חייבים ללכת לצבא. ואם מישוה לא ציוני, שלא יבוא לפה.

הפגנת-השבת לפני שבוע ברחוב יפו בירושלים. לא אחיה בישראל אם היא תהיה מדינה תיאוקרטית.

● לא תלחם על עקרונות?
בולשיט. תפסיקי עם השטויות.

● זה בגלל הפחד?
זה לא עניין של פחד. פה זו שכונה באופן יוצא מן הכלל מאוד סובלנית.

● למה באת לגור בשכונה דתית?
מצאתי כאן דירה יפה ונעימה ומצד אחד זו דירה חילונית.

אבל טענתי היא שהתהליך קורה בכל העיר. חוץ מזה יש בעיר 70 אלף בעלי זכות בחירה שאינם מצביעים ואלה הערבים. אם הם הולכים לבחירות ביחד עם החרדים הם לוקחים את העיר.

● אתה יודע שזה מאוד לא ריאלי.
הערבים לא ילכו לבחירות כדי לא להיכנס במדינה וגם לא החרדים.

את טועה. ברגע שטרי קולק הולך הביתה מתמוטטת הסיעה שלו. ירושלים אחת, ואז נקודת ההכרעה בעיר היא החרדים.

על הכוח של המדינה זה נפלא. לכן מטרתם היא להציק למדינה.

אחרי השואה הם עברו שני שלבים. השלב הראשון הוא שלב של אדם גמור. בשנים הראשונות עד 1967 החברה הדתית החרדית האנטי-ציונית היתה חברה ששוריה כאלם גמור ובהלם גמור. הם היו מכונסים בתוך עצמם לאור הכישלון. זו היתה חברה שהיתה מעוניינת רק בעצמה ולא פנתה החוצה.

1967 זורקת גם אותם החוצה, ומאז המילי-טנטיות גדלה והולכת כטור גיאומטרי כשמה שמניע אותם זה הרס הציונות. תראי איזו שימחה לאיד יש להם ככל פעם שיש משבר במדינה. לגביהם זה בכחינת „אמרנו לכם“.

● אז למה דווקא ירושלים?
קודם כל זה ברור שנושא בתי-הקולנוע

שהלך לצבא למה שנקרא אז ארבע שנות ספר. לקחו בחורי ישיבות וחיללו אותם, ואחריהם הם היו מעין מורים חילונים ביישובי-ספר.

● עשית טירונות?
כן, תוך כדי השירות ביישובי-ספר.

● במדינה?
השרות עצמו לא היה במדים, אבל הקורסים תוך כדי היו במדים. זה כמו שרות של מורה חילול.

● וגם למדתם?
כן, זו היתה מיסגרת די סימפטית. אז עוד לא היה ישיבות-הסדר.

● אלה היו כיפות פרוגות?
לא, רק כיפות שחורות.

● היו לך פאות עד הכתפיים?
לא, היה לי זקן יפה, מין בחור ישיבה ליטאי ללא פאות ארוכות. הייתי חובש מיגבעת שחורה, חליפה שחורה והולצה לבנה.

● למה הלכת לצבא?
אני לא מוכן לתאר את תהליכי-הנפש שהם פרטים ואישימים. אני בו לחוזרים בתשובה מספרים בריש גלי על „דרכי לתשובה“, ואיך גיליתי את האור. אני חושב שהדברים הפרטיים שלי אינם ענייניו של הכלל.

● אז מה הביורסטיה שלך?
אני בן למיפסחה יקית, יוצאי גרמניה, פליטי שואה, שהתיישבו שלא בטובתם בכניברק. הם נקלטו לעיר שהיו בה 30 מישפחות יקיות, מיעוט מול מאסה של חסידים או ליטאים. אלה נקראו באירופה אויטטי-יורה, יהודים שהיו מבוזים אצל היקים. אני, למשל, אינו יקח ממש, כי הוא בא ממיפסחה ליטאית, אז סבתי, אמא של אמי, הטילה וטו על נישואיה של אמי לאבי, משום שהיה אויטטי-יורה. אז האנשים האלה ויתרו על התרבות היקית העשירה ונטמעו ברוח שהיה בזוי בעיניהם. נוסף לזה הם הלכו והקצינו במשך השנים.

אני למדתי שנתיים בחדר כשהייתי ילד ואחר כך ביישיבה בכניברק ובירושלים. אחר-כך נישר אין ואחר-כך גירושין. אחר-כך צבא, ותוך כדי הוראה במיסגרת הצבא הלכתי ונעשיתי חילוני ואז עשיתי הרבה דברים.

● למשל?
הייתי מורה לתלמוד ולפילוסופיה יהודית, בהתחלה בבית-ספר דתי בקריית-שמונה ואחר כך בבית-ספר חילוני בצפת. אחר-כך לימדתי בחיפה ואחר-כך הקמתי עם מנחם הכהן את המרכז למורשת היהדות. פרשתי כשהמוסד הזה נעשה דוסי.

אחר-כך הקמתי את מוסד שורשים, שהוא המוסד הגדול ביותר בארץ שעוסק ביהדות בלי להיות מוסד דתי. מטרתו לימודית וכיום לומדים בו 40% דתיים ו-60% חילונים.

„תפיסת-העולם של החרדים היא פרימיטיבית, בגאנית ומאגית“

אני חושב שמי שסקרן לא יכול להישאר חרדי.

● אתה חושב שאין שם שום דבר טוב בעולם ההוא?
תגיד מה.

● למשל שהכל ברור להם. שיש להם תשובות לכל דבר.
בעיני זה הכשל האנושי הכי נורא שיש. זה האדם כרובוט. האדם ללא פחדים. האם איוב פתר את בעיותיו?

● אבל למה צריך להתמודד, הרי יותר קל כשהכל ברור?
אולי לא צריך, אבל החיים במימדים של ספקות וסקרנות הם חיים נעלים יותר. החברה החרדית היא חברה איומה ונוראה, זו חברה פרויטית, שממשיכה כאן את הגטו מאירופה. ואנשי אגודת-ישראל אינם שונים מהם, עובדה שהם לא הולכים לצבא.

● הטענה שלהם היא שהם לומדים בשבילנו ואנחנו נלחמים בשבילם.
יש רק בעיה אחת בטיעון הזה: איך נבחרו אנשים לשרת בחזית ריבונות של עולם ואחרים לשרת בחזית הרמים? מי עשה את הבחירה? הרי בחזית הישיבות מועדם לא נפל אף חייל אחד, לא נפלה שורה משערות ראשו, שן לא נפלה, סתימה לא נפלה לו. יש משהו יותר פרויט מזה?

● כל אחד עושה מה שמתאים לו.
מי קבע? הרי זו הרישעה עצמה. אין רישעה יותר גדולה מזו. אם חשבה מדינת היהודים, אז לך תעשה מעשים בגללה. כל הטיעון הזה נועד רק כדי לסגור את הפערים.

רקדנית הבטן שחבריה אוהבים אותה ★ שיר לבימאי אנגלי

חגיגת העלובים לא היתה שלומה

המסיבה שנערכה לאחר הצגת הבכורה של עלובי החיים במלון דן בתל-אביב היתה אחת המוצלחות שהיו בעיר בתקופת-היובש האחרונה. גם ה- עובדה שהמלון נערך לקבלת 200 אורחים, לפי הזמנת התיאטרון ה- קאמרי, ושלמעשה הגיעו 500 — לא הפריעה לאיש. היתה אווירה של שבת

נתקף בכאב-לסתות מהמאמץ הקשה שבשירה, והסביר לזמרת הוותיקה ריבקה רז (בתצלום לימינו) המופיעה במחזמר המלך ואני את הסיבה לכאב. פישר חובש-הכיפה ענב גם עניבה נוצצת.

דודו פישר שעלה מכמעט אלמוניות ל- דרגה של כוכב, היה מאושר ביותר מהצלחת הפרמיירה. פישר, שעומד לטוס לארצות-הברית לחגים, לסידרת הופעות-חזנות.

אחים-גם-יחד, בעיקר לנוכח העובדה שלראשונה בארץ הועלה מחזמר במיר מנות ומיקצועיות שכזאת. בניגוד ל- פרמיירות מהסוג הזה, הקהל היה לבוש בסיגנון קליל, חופשי ופשוט. יוסי גרבר היה נרגש לקראת נסיעתו לפסטיבל אדינבורו, להצגת קידוש, ושמח לפגוש את כל הקולגות מהמחזמר המלך ואני. במהלך הערב עסקו חלק מהנוכחים בספקולציות הקשורות לפרישתו של המפיק יוסי מנשה לם מתוכנית הבידור ממני מני הצרטרפותו לחברת ההפקות החדשה של יהורם גאון חמש חמש. מכל ה- סיפור הזה מרוויחה ריקי קרצ'י, שתהיה מעתה עוזרת-הפקה בשתי תוכניות-הבידור של ערבי-שבת. לחלק מהחוגגים ציפתה אכזבה מ- כך שגילה אלמגור, שמואל ברי- נים ויוסף בורג, אשר חזו במחזמר עצמו, לא הגיעו למסיבה, אך היה ברור שחלק מהצופים הסתפקו בשלוש שעות הצפייה. לקראת השעה 2 לפנות- בוקר התיישבו החוגגים על מרפדי ה- אולם הענק ופצחו בשיר, כשהם מלי- ווים את ריקי גל, שהיתה ללא ספק הכוכבת האמיתית של עלובי החיים. גל הקדישה שיר לבימאי האנגלי סטיבן סינלום, שהתרגש ביותר מהמחווה, והביע את רצונו לחזור לא- רץ. פינלופ, שהתלהב מאוד מתיקי- דיין, רוצה לביימה בגירסה מודרנית של לינדי מקבת.

ובעלה, יובל דור, היו הזוג הנשוי היחידי המופיע בהצגה. אהרון היפה נהנית מהשינוי, בעידודו של בעלה. השניים, נשואים והור- ים לילדה, מתכננים הרחבת המישפחה. להקתם, הכל עובר חביבי, עובדת על תקליט חדש.

ריבקה מיכאלי מנחת התוכנית סיבה למסיבה פגשה את עמיתה, המנחה מני פאר, שנראה קצת מוטרד מהעובדה שחלופי-הגברי בתוכנית ממני מני שבהנחייתו עלולים להזיק מעט. השניים הסתודדו במשך כמה דקות.

דן שילון בא למסיבה בחברת מירי צביון, הנמצאת בחודשי הריון מתקדמים. ואותה הוא מציג כאשתו. הזוג נראה מאושר ביחד, ושומרים על ריחוק מטרדנים למיניהם. היה מי שאמר שעם השנים נעשה שילון דומה לשחקן המנוח ג'ון ויין.

ריקי אל גם יפה וגם מוכשרת. לאחרונה היה עשתה את הקאמבק הגדול שלה. וכעת הדבר היחיד שיכול להשלים את התמונה יהיה נישואין לחב- רה לחיים (בתצלום לצידה) אפי טורקניץ. ריקי הקדישה שיר לכבוד בימאי ההצגה.

זום אורגול
הזמר התורכי המוכשר בעל ההופעה הנשית, הקדיש שני שירים לגילה פנחס, ולאחר מכן התפנה לצילומים עם מפורסמים שהגיעו. אך מכולם העדיף את הזמרת מרגלית צנעני (בתצלום איתו).

תסיל אטור אינו יבר אטור

חברים וידידים, הנמנים עם צמרת הזמר הישראלי בארץ, היו שם. הזמרת רחל גת קרתה הקדישה לה שני שירים. הזמר משה הילל רק בירך, לעומתו הברדן-חקיין אבנר דן גם בירך וגם בידר את הנוכחים. לחקיי-כרון שמוליק ספן היה חם בפנים, אז הוא יצא החוצה ובידר את אלה שעוד לא נכנסו פנימה.

גילה הסתובבה בין החוגגים כשהיא לכו שם בשימלת-ערב מוזהבת, עשויה פאייטים נוצצים, אך האורחים דרשו ממנה שתלבש את ביגדיה-העבודה שלה. מסתבר שהבריה או הכים אותה מאוד, וזאת אפשר היה להבין לפי המתנות היקרות בהן זכתה, כמו שרשרות וטבעות זהב. שירי גבריאלי, הבעלים של מועדון-הלילה אריאנה והאיש שגילה את כישוריה של גילה כרקדנית-בטן, הגיע בש עת-לילה מאוחרת וסיפר על ההתפתחויות בנושא המועדון שלו וצורה-הסגירה מהעיריה.

אם רקדנית-הבטן גילה פנחס תחליט שות הסבה מיקצועית, היא תוכל להיות ננית, כי חושיה-ומור יש לה בטונות. כש-קשר אליה אחד מירידיה לשאול אותה היא היתה רוצה לקבל כמתנת יום-ההולדת, ענתה כהומור: "ויברטור". בתה בת ה-17, שמעה אותה, אמרה לה: "אמא, אומרים וני-ביר ולא ויברטור".

בקיצור, גילה ערכה לעצמה מסיבת יום-רדת שמחה כמועדון הללויה ביפו. הרבה

גילה פנחס
שיגעה את הנוכחים בריקוד סכסי, כשמלווה אותה רקדנית-הבטן הצעירה כוכב פרי, חברתו של הברדן-חקיין שמוליק ספן. השניים עומדים להינשא בחודש הבא.

נסים סרוסי
היה האורח המפתיע ביותר. סרוסי הוציא לאח-רונה שלושה אריכי-נגן: האחד בצרפתית, השני בערבית והשלישי פיזי-חזנות בעברית. הוא גם הופיע בפני סעודים.

מועדון הפלקה בגירסה חדשה, מהודרת ומורחבת מקודמתה. אלפרון, שמאז נישואיו היה יושב-בית, שמח להצטלם בחברת ידידותיו. גילה פנחס ומרגלית צנעני.

מקב אלפרון
היה האורח הנערץ ביותר במ-סיבתה של גילה. אלפרון מתכ-עכשיו הסתערות מחודשת על חייה-הלילה, פותח את

גירושין אחרי חודשיים

במשך שנה היא היתה חברתו, אחר-כך הפכה להיות אשתו. כעבור חודשיים היא כבר היתה אשתו בנפרד, וכעבור ארבעה חודשים — גרושתו. היא — מיכל דין, בת 25, ילידת רמת-גן. שואפת להצליח כזמרת וכשחקנית, אבל עוד לא כל-כך שמעו עליה. הוא — אדם, בן 27, שהפך בחצי

לראות את אותן התנועות והפוזות הסקסיות גם שם. צילמנו שעה שלמה, לפני החתונה, על חוף הים ובגד העצמאות. לבשנו טרנינגים וחלוקי בית, החלפנו בגדים כמה פעמים, לשם גיוון. השתוללנו מול המצלמה. למרות שזה היה בחורף, נכנסנו למים עם הכי גדים. היתה לנו מוסיקת-דיסק לסרט — שירים של ריינווד בואי, האליל של חיים. את השעה הזאת עשינו כדי להראות לילדים, שלא נולדו לנו..."

היית מאושרת איתו?
"התחתנת איתו מתוך אהבה. חודש אחרי שהכרנו, עברנו לגור יחד בדירה שכורה בתל-אביב. השנה לפני הנישואין היתה מאוד מאושרת. היתה לנו חברות עמוקה מאוד. לפני שהוא היה המאהב שלי, הוא היה החבר שלי. והוא היה באמת חבר טוב."

"לא היה לנו הקטע הזה של תפקיד אשה בבית ותפקיד גבר בבית. חיים היה שותף פעיל בעבודות הבית — הוא בשלן מצוין, ואחרי הספונזה שלו אייפאשר למצוא גרגר אבק על הריצפה. היינו הולכים יחד לקניות כי שוק הכרמל, בתקופה הזו קפצנו מעד בודה לעבודה — שנינו עברנו כי בארמנים בפאבים. לחיים היתה אז

חנות, ברחוב בני-הודיה בתל-אביב, בתמונה ענקית של הוג מתחת לחופה. "ילדות בנות 12 שראו את התמונה כחלון מזהות אותי ברחוב", מספרת מיכל. "הן מבקשות ממני לפתח בש" בילן תמונה מהחתונה. לא איכפת להן שגם אני בתמונה. אני אומרת להן שי'בקשו זאת מאדם."

היא גבוהה (1.72 מטר), אנרגטית, ראש פתוח, עם הרבה הומור ושימחת חיים. בגיל 18 היא שיחקה בתפקיד מרכזי בסרטו של זאב רווח פצעני בגרות '80. את אדם היא הכירה לפני חמש שנים, במועדון ליקוויד. בשכ"י לה הוא עדיין חיים כהן — שמו המי קורי. הם לא בדיוק שומרים על קשר. מדי פעם משוחחים בטלפון. זה הכל.

תנועות סקסיות

מיכל, על פגישתם הראשונה:
"ישבתי ליד הבאר בליקוויד וחיים ישב בקצה השני של הבאר. הוא יפה, ואני אוהבת בחורים יפים. ב"י קשתי מחברה שלי, שאמרה לו לפני כן שלום, שתכיר בינינו. היא אמרה לי —

**מיכל דין נישאה לאילי-הנוער,
אדם, כשהיה עדיין אלמוני. לפני כן
הם חיו יחד במשך שנה. אולם אחרי
חודשיים של נישואין — נפרדו.
מדוע? מיכל לא רוצה להגיד**

להקה, אפילו נידל סינוס קרא-לה. והם הופיעו בהצגה — מופע הקולנוע של רוקי. אני ניהלתי את ההצגה, ראגתי ליחסי-ציבור ולמכירת ההצגה למועדונים.

"היינו ממש טקסיים לגבי יציאות בערב. חיים לא היה נותן לי לצאת מהבית אם לא הייתי לבושה טיפ-טופ. היתה לו הבנה רבה וטעם כאופנה, והוא החליט מה אלבש. הוא גם היה מאפר אותי. לא ידעתי אז איך להתאפר, והוא לימד אותי. אני מצידה הייתי בורקת איך הוא נראה. היה חשוב לנו איך אנחנו נראים כזוג. כפרט בחברה בה בילינו, חברה זוהרת וריקנית למדי, החברה שבילו קבוע בפנינויות ובי ליקוויד."

מאיפה בא השם אדם?
"יצא לנו לדבר על שמות שאנחנו אוהבים. על השמות של הילדים שיהיו לנו. חיים אמר שהוא אוהב את השם אדם. אני מתארת לעצמי שכאשר היתה לו האפשרות לבחור לעצמו שם חדש, הוא בחר בשם שהוא הכי אוהב. למה התגרשתם?
"הסיבה האמיתית בגללה עזבתי את

עובי, הוא לא בשבילך. שאלתי מה זאת אומרת. עובי, היא אמרה. חשבתי שאם היא לא רוצה, כנראה שזה לא צריך לקרות."

"שבוע לאחר מכן, שוב בליקוויד, ישבתי איתה ליד הבאר. חיים ניגש להגיד לה שלום. ושאל מי אני. אז כבר לא היתה לה ברירה, והיא עשתה הכרה בינינו. הוא לקח את ידי, נישק אותה, וזה מאוד הרשים אותי. אחר-כך הוא לימד אותי לשתות טאקילה, ובבוקר הוא לימד אותי לאכול קורנפלקס. תיארתי לעצמי שהוא יצליח כזמר? "הייתי בטוחה שכן. אני לא מופתעת ממה שקורה לו. יש לחיים המון סבלנות והתמדה, וגם כישרון."

הוא מתלבש בחיים הפרטיים כמו על הבימה?
"לא. אני חושבת שחיים שומר על פרופיל נמוך בחופעות, לא הולך עם הקו הטיפיבי שלו. הלבוש הבימתי שלו מתון וממוסד יותר מאשר בחייו הפרטיים."

מה עם התנועות הסקסיות?
"זה בדיוק הוא. מי שהיה רואה את הווידאו של החתונה שלנו, היה יכול

אר, בעל הקול הצרוד והתנועות הסקסיות, היה נשוי בעבר. בראיונותיו בעיי תונים מזוכרת אומנם המילה "גרוש", אבל מעולם לא ניתן פירוט — גרוש ממי, מתי, למה. הצלם שצילם את חתונתם של מיכל ואדם קישט את חלון-הראווה של

מיכל (מחזיקה חוברת של "ווג")
"תני לגבר לפי ערכו"

מיכל ואדם בשעת-החתונה
זוג שאהב לבלות ולשתות

אדם, כפי שהיה בשעת ההיכרות
ליד הבאר

בחור, שסיים השנה את הלימודים בבית-ספר לתיאטרון. זה אדם מאוד יקר לי. הייתי רוצה לדעת לשיר כמו שהוא יודע לשחק".

פתוח
לאהבות ★

ליל הנוער היסט אמ להגיב על כתבה זו. תחילה אמר, שהוא ידבר

דורי קותנאי

עומק ועוצמה. הוא פירגן לי, אבל לא חשב שהשיר בנוי נכון מבחינה מוסיקלית. לדעתו, היה צורך בעוד המון עבודה על השיר".

מיכל למדה במשך שנה במכינה של בית-הספר למישחק בית צבי שם גילתה שהיא מחכה לשיעורים בשירה ופיתוח-קול, והיה לה ברור שהיא רוצה מוסיקה ולא תיאטרון. לכן היא נרשמה

חיים ידועה היטב לי, לחיים ולכל האנשים הקרובים אלינו."

למה זה?

מיכל כבר הספיקה לנרוד בעולם, מעם הוריה, כיום תושבי אילת, בעלי מיסערה בשם ספינת הדיג. חלק מתקופה בית-הספר היטורי עבר עליה בערר, חלק מתקופת התיכון — ביחצסבורג. את לימודיה התיכונים היא סיימה במיאמי-ביץ'.

מאז שהיא זוכרת את עצמה, היא רצתה להיות זמרת. היא היתה ילדה שמנמנת, והזמרת הנערצת עליה היתה מאמא קאס, השמנה בעלת הקול החזק מלהקת האמהות והאבות. הזמרות האהובות עליה כיום הן אלה פיצג'רדלד, קליאו ליין, שרה ווהן, בט מידלר ונטלי קול.

דין, שמאז שנות-העשרה שלה הוריה קילוגרמים רבים ממישקלה, וחזומה אצל סוכנת-השחקנים רודיקה אלקלעי. היא גרה ברירה שכורה ברמת-השרון, לא נעזרת בהורים, והחיים קשים.

מה עם עזרה מחיים, מזונות אולי? אני לא מקבלת שום עזרה כספית, או אחרת, מחיים. אני עובדת קשה למחייתי. מכיוון שהוריי בעיסקי מיסעדות מאז שאני זוכרת את עצמי, נשארתי באותו תחום, ואני מנהלת מיסעדה בהרצליה-פיתוח.

לפני שנתיים הקליטה מיכל דין תקליט שררים בשם למה זה. היא עצמה כתבה והלחינה, עתליה פניאל, הידועה יותר כזמרת ג'אז, עשתה את העיבוד המוסיקלי. השיר נוגן ברדיו פעמים אחדות בלבד, לא זכה לתשר מתהלב לה קיוותה מיכל.

זה לא היה סתם שיר. זה היה שיר שהוקדש לשלום חנוך. מה פיתאום שלום חנוך?

מיכל: מגיל 15 הערכתי את שלום כמוסיקאי ואהבתי אותו כאדם. עד היום אני גרוימיספר-אחר שלו. רציתי להסביר לו דרך השיר מה אני מרגישה. הנחתי שזו הדרך שהוא יבין, כי זו הדרך שלו."

הזוג בחתונה

הוא עיצב לה את שימלת-הכלולות

לשנה הקרובה לבית-הספר למוסיקה רימון ברמת-השרון. "יכולתי להופיע כזמרת כבר עכשיו", היא אומרת, "אבל לפני עניין ההופעות, אני רוצה להבין מה שאני עושה, לדעת מוסיקה לעומק". אהבת את שלום חנוך, אחרי את חיים, את מי עכשיו? "מייד אחרי שהתגרשתי הכרתי

שלום שמע את השיר? כבודאי. הוא הראשון שקיבל את התקליט. הזמנתי אותו אליו הביתה הוא בא."

מה אמר שלום על השיר, על הקול שלך?

"הוא חשב שהרעיון נחמד. הוא התרגש מהמחווה. בקשר לקול שלי — הוא אמר שיש לי גוון יפה של קול."

רצח הפועל העברי

דומה שמעטים יבקשו לערער על כך שהאנירטה המרשימה ביותר של תל-אביב הישנה (ה"קטנה" באמת נמאסה כבר) היתה זו של **הפועל העברי** שניצבה ועדיין ניצבת — אם אפשר לקרוא לזה ניצבת — במגרשי מה שהיה יריד המזרחי; היריד הבינלאומי שנערך על שפת הירדן — או עוד היה נחל כזה ואפילו רגלים וצבים היו בו — כשנת 1934. יודעידבר אומרים שהאנירטה הוקמה לפי הצעת, בעצם דרישת החברה הקבלנית של ההסתדרות שאז עוד לא נקראה בשם "סולל בונה" אבל עדיין/כבר עסקה בסילוף/בנייה באמצעות ידיים עבריות של פועלים עבריים ממש (לא אלה המופיעים בסרטיו של אגנר).

מיטב אדריכלי ארץ-ישראל של אותן שנים — אלחנני, רובין, רכטר — השתתפו בעיצוב ביתני היריד, שניכנו כסיגנון הבאוהאוז הגרמני. אילו נשתמרו הביתנים בצורתם המקורית, היתה העיר העברית הראשונה וזכה בתערוכות קבע מרשימות ביותר — מעין זו הקיימת בבבלין המערבית — של מה שמכונה כיום בשם "הסגנון הבינלאומי" באדריכלות הארצישראלית. אבל הביתנים — ביניהם אחד שהיה עגול — לא נשתמרו. חלקם נהרסו וחלקם הפכו למוסכים, סככות או למחסנים של אריחים, שיש ומוצרי אינסטלציה למיניהם. כשבין אלה לאלה מפרידות ערימות אשפה, וכך, כלומר, כמו ערימות אשפה, הם גם נראים היום.

לעברה של תל-אביב שלנו אין מול. תחילה הלך הקאזינו על שפת הים, אחר-כך גימנסיה הרצליה — המיכנה המפואר, — בית אחד העם, המוזאיקות של "לב תל-אביב", גן הרסה ("ריאה ירוקה" אחת פחות בעיר חסרת הגנים הציבוריים), העצים הנפלאים בשרדות קרן קיימת ש"הפכו לשדרות בן-גוריון (האם היו חוליים באמת או שהפריעו לאיזה ככלי מתח גבוה, וכו') או-טריטוריהינו מאבדים גם את מיסגרי האסאן בק שכמעט

תערוכה ואין בטיח, אין פועל עברי ואין אנדרטה. מה שנשאר הוא שלד כרות ראש — יש מן הסימלי בכך שהקשר שעליו נשא את הלבנים לבניין תל-אביב נפל או הופל ממנו — הניצב בלב ערימת אשפה. אבל הביטוי היטב בצילומים שלפניכם: כמה כוח עוד נותר בו בגולית הזה גם במפלגות.

האם זה יעזור אם נאמר מה היו עושים כאנירטה חלוצית נדירה כזאת במקום של תרבות? הלא מוזיאון שלם היו בונים סביבה, או לפחות מעתיקים אותה למוזיאון ושם משלמים דמי כניסה בעד הזכות לראותה: אלכום היו כותבים ומפרסמים עליה ועל יריד מוזרח זה שבזכותו באה לעולם.

במקום זאת: עוד אחד ממתי המידבר שלנו. איך אומר ביאליק: "בלע הישימון לנצח את הר תרועת דור המעוים".

ברור המיקימעותים.

מנגד

הפרופסורים כבני אדם

פרופסור הלל וייס, ראש המחלקה לספרות באוניברסיטת בר-אילן, הגיה מחורו כדי לבחון את ספריום האחרונים של מי שהוא מכנה "הת"

הללו שוב אינם זקוקים לכרוזיך קילוגרמים של פירסומים אקדמיים בבמות משמיות לצורך קידום? אותם, כלומר, את הפרופסורים, אפשר לקרר רק לפנסיה (כולל מוקדמת) או לכנסת — קידום מפקפק למדי.

אבל לא. הרושם הוא שיותר ויותר אקדמאים צעירים מצטרפים לשורות אלה שאינם מותחים עוד קו תיחום חד כל-יך בין האקדמיה לבין החיים. בין הפירסום המוכר על-ידי ועדת המינויים לבין הפירסום בעיתונות המוכר על-ידי הציבור הרחב. והרי אין זה מפתיע כלל שתמצא ביניהם כמה מן השמות המכטיחים והאינטליגנטיים ביותר של העתודה האקדמית שלנו: אבנר הולצמן, יגאל שוורץ, נורית גרץ, נסים קלדרון (מה), הוא עוד לא פרופסור? וכבר אנחנו אצל הדוקטורים.

בעבר היו הפרופסורים העיתונאים בבחינת חי-ריגים, היוצאים מן הכלל. כזה היה ברוך קורצווייל, פרופסור מן המניין באוניברסיטת בר-אילן. אפילו מרבית תלמידיו שומע-ליקחו שלו — מיקצתם היום פרופסורים הם עצמם — לא הלכו בעקבותיו בצד זה של פעילותו.

האם ניתן היה להעלות על הדעת שהפרופסורים גרשו שלום והוגו ברגמן, יעקב בהט ונתן רוטנשטריך, חירם פרי ובנימין מזור יתעמתו ויתפלסמו בעיתונות? לא. כדבר הזה באמת לא היה עולה על הדעת. וראה שתיקתם הרועמת של הפרופסורים מרטין בוכר וגרשוש שלום נוכח התג-רויותיו וקישוריו הכלת-פוסקים של קורצווייל אשר שלוה אולימפית זו שלהם — אמיתית או משחקת — בוודאי לא היוותה אותו נחת.

הפועל העברי (בתמונה למטה מימין). יריד-המזרח (1934). מאחורי הביתנים נראה נהר-הירקון.

אבל האם מה שאמרנו זה עתה או עתה-זה מרדיק? עוד צעד אחד לאחור ואנחנו מוצאים את עצמנו בקרב חבורת "ברית שלום", שדומה כי זולת פרופסורים ואנשי סגל האוניברסיטה לא היה בה איש. והלא אלה פעילים היו ונפעלים בענייני השעה, כותבים לעיתונים ומפרסמים פירסומים לא-אקדמיים משלהם, פונים בכרזות ובכרזות, מתאיינים בארץ ומחוצה לה, מופי-עים לפני ועדות חקירה.

האם מאגנס היה נותן היום "פרופיל" לידעות אחרונות והוגו ברגמן "נחשף" במגולגול אישי בהעולם הזה? שהרי הם בעניינים פוליטיים עסקו, בהם ובהם בלבד, בעת שיצאו מקובותיהם האקדמיות. מעט מאוד ויכוחים פומביים בתחום ד"מקצועי" וזכורים מאותם ימים רחוקים באקדמיה שלנו, להוציא מספר מחלוקות ישנות בין ארכי-אולוגים.

מן הון הנדיר הזה של הפרופסור הלחם ראז נותר לפליטה רק אחד בלבד, ישעיהו ליבוביץ' הבלתי-נלאה. אליו צריכים עכשיו להוסיף גם את מקורביו — אם גם לא תמיד תלמידיו — הפרופסורים אסא כשר, מנחם ברינקר וירמיהו יובל שגם הם לא נמנעים מלהשמיע את קולם בשער בת רבים כליאמת שהשעה רוחקת. ובעבר השני של המיתר, את הפרופסור יוסף בן-שלמה, מן הקיצוניים בחסידי גוש אמונים. דניאלה וייס — על אף סיעתא דרשימא העומדת לה — עדיין לא פרופסורית.

בניגוד למה שהכל או כמעט הכל סבורים. דו"קא דמות זו של הפרופסור הלחם, זה שאינו בוחל בשום במה ובשום פורום כדי לדבר וירוח לו, מייצגת מסורת אירופית ותיקה ומכובדת, אם כי קונטיננטאלית יותר מאשר אנגלית. היש צורך להזכיר — רק כמה מן המפרסמים בדורות האחרונים — את הפרופסורים סאטרס ומארכוזה וברטרנדר ראסל (חריג אמיתי ואכסצנטריק, ובי

אומים הלא והים", א"ב יהושע ועמוס עוז, ולרווח בעיתונם של מתנחלי יש"ע "מה הפעם רוצים מאיתנו". מסקנתו המפתיעה: "המתנחלים אינם יוצאים חייבים, כמעט זכאים למחצה". מעניין מה פרופסור א"ב יהושע חושב על קביעה זו של עמיתו.

פרופסור נורית גוברין, לעומת זאת, מבקשת ללחום את מלחמת אביה, ישראל כהן, במתנחלי (יעקב) שטיינברג. פרופסור דן מירון מתראין בעיתון חדשות בקשר לשיר של פרופסור נתן זך, שאותו ציטט במאמר שפורסם כנספח מיוחד לכ"תביעה פוליטיקה. וזאת, זמן קצר בלבד לאחר שחט כרבעי בפרופסור שמעון זנרבנק אשר יצא, הוא, ללחום את מלחמת חותנו המנוח, שלמה גורונסקי, והאמת, אותה שעה עצמה התראין פרופסור מנחם פרי לידיעות אחרונות על-מנת לחוות את דעתו בנושא הוויכוח המתנהל בין עמיתיו הפרופסורים, לאחר שנפש דיהצורך מן הקרב המר שהתנהל סביב גילסתו לסיפרו של דויד פוגל חיי נישואים. מערכה בה השמיעו קולם גם פרופסור אהרון קומס וד"ר גבריאל מור קד מאוניברסיטת באר-שבע. כל זאת מבלי להזכיר את הרב סביב שירו של הפרופסור בנימין הרשובסקי באיגרא והמחלוקת הנוראה סביב ראינו-רדיו של הפרופסור מתי מגד בהארץ. לפני כמה שנים השיב לי אחד העורכים הספרותיים שלנו, כי הסיבה לירידה המבהילה ברמתם של מאמרים ורצונות והשתלטות הגמורה כמי עט של חובכים ואנשי אגרוף מתוסכלים, כרוכה בפרישתם של אנשי האקדמיה הרציניים מן העיסוק בכל הנוגע לעיתונות. היום נראה שניתן היה להרגיעו, אם לשפוט רק על-פי פירסומי החודשים האחרונים. נראה כי הפרופסורים שלנו השתחררו מכל עיסוק אחר כדי להתרכז בכתיבה לעיתונות. האם היתה, אגב, גם ידו של מדור זה בתמורה?

ואולי המדובר באמת רק בפרופסורים? שהרי

נהפך לקניון או תניון או שניהם. מדוע זה תזכה דווקא אנדרטת הפועל העברי ותינצל מגורל דר מה?

תיכנן אותה האדריכל, חתן פרס ישראל, אריה אלחנני. הסיגנון: קונסטרוקטיביסטי-רדיו מובי-ק. מה הפלא? אלחנני השתתף, ביחד עם הצירים הנודעים אל (אליעזר) ליסצקי ויששכר בער ריבאק, במסע על פני רוסיה הגדולה במגמה לתעד בצורה את אדריכלות ואמנות בתי-הכנסת היהודיים שם.

אלחנני גם היה צייר התפאורות המקצועי הי ראשון בארץ, ואם תזכה אותנו ביום מן הימים כרמלה רובין ותציג בבית ראובן. כפי שהיא מבטיחה, את המיתות וציורי התפאורות שציר — ייווכחו הכל לדעת את שיעור קומתו כאמן רבי-צד.

ביתנים — איך אומרים בסלנג שלנו — אין

כך כמוכן אנגלי טיפוסי...) ואנדר מאלרו ובנדרטו קרוצ'א, הפילוסוף האיטלקי האנטי-פאשיסטי. באותה מידה של הצדקה ניתן להצביע על מסורת הפוכה — ז'ילין בנדה הצרפתי הוא מייצגה המובהק — הרואה בכל התערבות של איש אקדמיה, כמוהו כאמן יוצר, כחיים הפוליטיים או המפלגתיים, כגידה, בגידה ממשית ברוח ובייעוד. המסקנה המזוהה, שספק גדול הוא אם בנדה היה מאמץ אותה: אותם פרופסורים גרמניים ש"השלימו עם שלטונו של היטלר — שמרו אמונים לרוח, ואילו אלה שתקפו אותו והלכו בגלות או נפלו ממשמתם — הם דווקא אלה שבגדו ברוח...

בעיה קטנה שפרופסור בנדה לא חזה מראשו, כנראה.

ומה נעשה, בהקשר זה שלנו, בפרופסור (כן,

הוא היה בשלב מסוים פרופסור) פרידריך ניטש? האם הגיע למדרגה כזאת שהתואר פרופסור נשמע תמוה כקשר אליו, כאילו ביקש משהו להמעט בגדולתו ובהילה שלראשו?

וזה, אגב, בניגוד גמור לפרופסור חיים וייצמן, המוסיף לשמור על תארו כסיפרי הלימוד ובתוכן ניות הטלוויזיה שלנו כל השנים הארוכות האלה, ואפילו בניגוד לפרופסור אלברט איינשטיין שת"ארו דבק בו כמו היה עוד שם פרטי. שהרי בגויים מקובל שאדם משיב את תארו ביחד עם נשמתו. למה נגרע — ואולי, להיפך, שפר עליו — חלקו של הפרופסור איינשטיין? והרי איש לא יאמר כיום "הפרופסור אוסקר קוקושקה" או "הפרופסור לאה גולדברג", לא כי בחינם לא תמיד מחלו שניים אלה, שניים מרבים, על תארים. מקרהו של ניטשה מזכיר כמובן את המצב השורר באנגליה בתחום הרפואה, ובמדיה מסויי מת גם באוניברסיטאות המכובדות ביותר: אוי-ספורד וקיימברג'. שם, כלומר, בבית-החולים הי-אנגלי, אם יפנו אותך לדוקטור כרוזיך, דע ש"שולחים אותך לרופא זוט", אבל אם יאמרו לך לגשת למיסטר כרוזיך, אות הוא לך שזוכית ככבוד גדול, או — שאתה באמת חולה אנוש.

ומה המסקנה מכל זה? ירידת הפרופסורים שלנו אל העיתונות ואל העם, שדומה כי ראשיתה במלחמת לבנון ובסוגיות פוליטיות ומוסריות ו"המשכה בימינו אלה ולא דווקא בסוגיות הנזכרות, — סימן טוב הוא ואם רע?

זה שהוא רוח לא-צפוי לעורכי העיתונים ול"מראייני הטלוויזיה שלנו, בכך אין כמדרמה ספק. עדיין נשתמר בו בתואר זה, חרף כל הפיחות שחל בו כככל התארים האחרים במרוצת השנים האחרונות, אותו משוה שבכוחו להעטות מעטה של חשיבות גם על דברי התפלחות הגרולים ביותר המושמעים על-ידי בעליו. הלא ככל האדם הפרופסורים: אבל אם לדעתה תשאלו: גם בדבר זה, כלומר באותו תכלית, של טעם וערך וחשיבות, כככל דבר, של סייס, והגבול עובר, לטעמי שלי, קרוב מאוד למקום שהפרופסור יובל נאמן מצוי בו.

אם אמרנו "דיברי תפלות", צריך עכשיו לציין גם את היפוכם. אין ספק שהצדק עם אמנון אבי רמוביץ כשהוא קובע, בראיון שנתן באחרונה, כי "אין שום אסון בכך אם יש נושא או עניין המצדיק טיפול אליטיסטי", שאינו כמוכן נחלתם של פרו-פסורים ואנשי אקדמיה בלבד, אבל בוודאי שהוא טבעי להם יותר מאשר, נאמר, לעורכי עיתונים...

במלים אחרות: הפרופסורים ואנשי אקדמיה אחרים יכולים לא רק לרדת אל העם. לפעמים הם גם מסוגלים, ומכל מקום הם תמיד מצויים להעלות את העם אליהם, אליהם ואל רמתם, ותנאי לכך הוא שלא ידברו או יכתבו ב'ארגון טכני' זה שלהם, שלפעמים הוא מחפה על איזה "חור שחור" ידוע. בשביל זה, מכל מקום, בשביל אותה השכלה עממית או אליטיסטית, משלמים להם טבין ותקילין במקומות עבודתם, כלומר, באוניברסיטאות.

אבל נחזור לשאלתנו: טוב או רע?

והתשובה, כמו שיאמר הסקוטי: זה תלוי. זה שהפרופסורים יצאו לרחוב ולפעמים אפילו נאוו בשוק — מעיד על זמנצ'מנצ'ננו אולי יותר מאשר עליות אישיות. נראה שאחרי עשר שנות ליכוד ואחרות לאומיים שוב אין אפילו המשכיל מסוגל למיתים או המיטאפוריים, כמו גליליאו גליליי, נסיכו של לאמפרדו (הברדלס) או גיבורו של יעקב שבתאי בזכרון דברים שלו. ובעקבות הזעקה הפוליטית באו גם זעקות אחרות, פחות או יותר מוסיקליות באופיים אנינות.

אבל במידה מסוימת מעידה יציאתם זו של הפרופסורים לבאריקדות העיתונאיות גם עליהם ועל המוסד שבו הם משרתים. עליהם — שהרי הם, היוצאים, עדיין במיעוט, ואם גם מכור בד, ועל המוסד — שגם בו כבר נפרצו הרבה טאבריס או לאוויין מלשעבר.

כמו השלג של אשתקד גם האוניברסיטה של תמול-שלשום לא תחזור עוד לעד, ככל הנראה.

ואם מותר להתנבא: יש להניח שהעתיד צופן בחובו הרבה יותר פרופסור קורצווייל מאשר פרופסור חיים שירמנים (חיים שירמן, מכנס שיר תור הזהב שלנו בספרד, מופת לאקדמאי בנור סח השוב).

וזה טוב? — לא, לא בהכרח. או כמו שאומר אותו סקוטי שלנו: זה תלוי. ובבית התלוי אין מרכבים על החבל — וגם לא על הכבסים (הכביסה).

נתן זך

אמנות

שלמה שבא

הדבר הקרוב ביותר לבלתיאפשרי

אם אפשר שהדבר הקרוב ביותר לבלתיאפשרי שרי תיקיים, הרי זה בגליל המערבי, בגבול הצ'פון, בהרים שמעל לים. סטף ורטהיימר חלם חי לום. אם הייתי שומע אותו בזמנו, הייתי אומר יפה! ולעצמי הייתי אומר, הנה עוד חלום יפה אבל כמוכן שלא יקום. חלומות יפים אינם מתקיימים.

ורטהיימר חסר רמיון. הוא התחיל לבנות, קם כפר ורדים, קם גם גן תעשייה, כל זה באחד הנופים היפים בארץ. עירוני שכמוני יוצא לשם רק כדי להרגיז את עצמו: יש חיים יפים מחוץ למחנות הבתים והכבישים: הוואריות מעובדים, ירוקים-חורמים, בתשביצים, אלוהים וקורקיימת פרשו שטיי חיים, תפאורן מוצלח הוסיף שמים גבוהים ופיסת ים ברקע. אפשר לצאת מהרעת, טוב שאני לא חי שם.

בתוך הגבעות הללו, יחד עם כפר ורדים נמצא גן התעשייה של תפן. המבנים קמו כאילו נולדו עם ההר ובהם מפעלים שאינם מעלים ריח או עשן או מזהמים, והם מקיפים מרחב וגן, שהוא חלק מהם, אבל עומד היטב לעצמו; ובגן זה נמצאת במה שקרי, המוזיאון הפתוח — התערוכה ה"יפה ביותר בארץ של הפיסול הישראלי: אינך רואה בשום מקום בארץ, בשום מוזיאון, מה שאתה רואה שם — גם היצירות וגם הצורה שבה הן עומדות. שכן יצירות-פיסול-של-מרחב מקבלות את משמעותן בשעה שהן עומדות בנוף ובמרחב. משתל"ב אות עמו וקיימות לעצמן.

יש שם יצירות-מיטב של חשוכי האמנים באי רץ: יחיאל שמי, תומרקין, הדני, אופק, המאירי, הימן, ארגוב, בוקי שורץ, מירון ואחרים. ובצידן יצירות של ולינגר ואחיעם, החיים בפאריז, אבל דווקא שם יוצרים פיסול מקורי ארצישראלי. ועם אלו יצירות של דנציגר — הקרוב, שגילוייה כחצר בלונדון הוא סיפור לעצמו. בסופו של דבר נראה שכל אלו — התעשייה, הגן, האמנות, — נולדו עם הנוף, אבל כיוון שאלוהים לא השלים את מלאכתו, עשו זאת אחרים. עמוס קינן הוא איש כותב, שהגוף והאמנות הם

חלק שלוב בעולמו. איש כותב עוסק בכתיבה. עמוס קינן הוא גם מתמרד, מבקש הוא להוכיח כי מה שהוא טוען לו — על האפשרות שהדברים שאנו מטיפים להם יכולים גם להיעשות — אפי שרי. הוא מבקש להוכיח שמה שנקרא, עולם הע"ש"ה' — האיש העובר וכלי מלאכתו ומכונותיו — אינם נפרדים מעולם הרוח והאמנות, אלא שלובים וארוגים זה בזה, והוא לקח על עצמו לנהל ולבנות את המוזיאון הפתוח.

בביתן האמנות המצורף לגן התעשייה ולגן הפסלים הוא עורך תערוכות ציור, השבוע נפתחה שם תערוכה של אורי ליפשיץ בשם "איש ליד מכונה", אבל כדי שהנושא לא ייראה "ירמיהאלי" מדי (עמוס קינן הוא שחידש או שהיה אחד ה"מחדשים" של מונח זה) נקראה התערוכה גם "ה"כבוד האבוד של העבודה". אבל במקום זה, בנוף זה, אין העבודה נראית כעניין אבוד. וגם אורי ליפשיץ מתגלה בעצם כאיש עובד — סופי-סוף הוא נולד בקיבוץ של בני מרשק, למשפחה סוציאליסטית-מרקסיסטית-ציונית-טכניסטית מובהקת. פתאום יש לאנשים שבצוירים משמעות: יש שם בצוירים הרבה מכונות, אבל עיקרן ומרכזן הן הידיות העושות כמלאכה, עיקרן האדם העושה את הכלי והמכונה והשלב האלקטרוני — אינני יודע מה זה. — עיקר הציורים הוא מה שמקום זה מבקש לומר: האדם בתוך הנוף, בתוך ההר, עם המכונה, בתוך הגן, גם בתוך העיר, בתוך האמנות, עם הכל שסביבו — הוא אחד. כך אפשר לחיות.

תרבוטק

"קרוקודיל דנדי"

אם הגיעו הדברים לכדי כך שגם משורר כיע קב אורלנד, איש-שלום, מאופק ואצילי, יירדש לאחוזו בחבר העט כדי להגביח בחריפות על איסד"ר שם תרבותיים, כפי שאלה מתגלים עתה, עם התי

במודע, אל עבר תופעות חמורות יותר מאלה ה"נחשפות עתה בפא". ויבורך מי שכבר בראשית דרכו כיו"ר האגודה מתגלה, לשמחת רבים, כמי תקן אמיץ, יעיל ובעל יוזמה, בתחומים עליהם הופקר, וכמי שאיננו מהסס, כך נראה, להפשיל שריוולים ולפשפש גם במים עכורים כדי לפתוח סתימה. ברוך בואך, קרוקודיל דנדי!

סברדליק ושיינפלד

בצעד שהוא אולי חסר תקדים, שבה ומפרסמת מערכת המוסף הסיפורי של על המשמר את ביקורתו הקטלנית של אילן שיינפלד, על אודות ספר השירים של עורך סברדליק חלונות בסחר. פירסום חוזר ומלא, בתוך חודש ימים: ולא, חלילה, מתוך כבוד למשורר ולשירתו, אלא, על מנת להוסיף, אחת ולתמיד, את הטענות שהושמעו כרבים באשר לתוכנה וכוונותיה: "כפי שמקדימה ומציגת עורכת המוסף, הגב' יעל לוטן, כל זאת משום שסברדליק אשר נפגע עמוקות (ולא בלי צדק!) מדברי המבקר, ניגש בבית-קפה סיפורי, ובלא גינוי-קבארט מיותרים, סטר על לחיו של שיינפלד, לעיני עשרות סופרים ומשוררים — מעשה שגרר גל של שמועות, רכילות ורינונים והוביל, כאמור, לפירסום החוזר. כיוון שכך, טרדתי גם אני וקראתי את הרשימה בשנית, אף שידעתי כי לא יאה בכוחה של כפילות זו כדי "להוסיף אחת ולתמיד" את הטענות שהיו לי (וגם לאחרי מחברי) באשר לתוכנה של הרשימה, טענות שהופיעו עוד בקריאה הקודמת — ואולי להפרי:

כבר במיפגש הראשון עם המאמר, ב-19/6/87, חשתי מייד כי אילן שיינפלד, כמבקר, החטיא את הספר והטא לפואטיקה המיוחדת של סברדליק, החטאה גמורה, כדרך שהחטאותיו בתחום הביקורת מקבלות באחרונה אופי שיגרת. כבר אז הבחנתי כי כל שבעת (ו) השירים וקטעי השירים, אותם הביא שיינפלד כראייה לחיזוק דבריו הסתייגותו — היו שירים נהדרים אשר נהנית לי קוראם גם שם, כשהם עקורים ומובלים לשחיטה,

תחיית המועל הישראלי (אורי ליפשיץ בתפן)

הנאה מרובה, ולא הבינתי מה ראה זה לטפול שלילות כה רבות על שירה ראווה, כוו של סברדליק.

על טעמו הסיפורי של שיינפלד (כמו על טעמם של אחרים) קשה אומנם להתווכח, אך בכל זאת דומה כי הג'ל ננעל, הניעלות של ממש, בפלדלית-הפוסטמודרניסטית שלו, אותה קונצפציה המעוותת את עיניו מכל שירה אחרת ומאט"י מה את מוחו מפני היגיון פיוטי שונה. יתר על כן, כישלונם של שיינפלד בביקורת הנוכחית, בולט לעין, במיוחד על רקע סיפרי שירה אחרים אותם העלה על נס בשנה האחרונה. עורך סברדליק הוא משורר מצויין, אשר שירתו ניצבת בזכות עצמה (וגם לפני שיריהם של הרבה אחרים) במקומה הראוי כסיפור העברית, על אף התנגלות קאפי ריסית של מבקר זה או אחר. על כך אין, כנראה, עוררים. ואף-על-פי-כן, ינהגו שני משוררים אלה בתבונה רבה אם יקומו, יודו בטעותם, ויבקשו מחילה פומבית האחד מן השני: אילן בגין ביי קורתו ועורך בגין סטירתו.

שמעון צמרת

החיות של יובלי

מי לא יודע מי זה מונמורור, הגמד הקרח ובעל הזקן שמוצאו מצרפת והוא נוהג ללבוש חליפת פסים?

כמובן, מי שלא קרא את סיפרם של חסידה סטולרו ויובל מסקין, החיות של יובלי, שראה אור בימים אלה בהוצאת מסדה. למי שיקרא את הספר מוזמנת, בין שאר הפת-

בן ציון בן-משה

★

על השביל, תוך שלולית המים עורב אפור-כנף השתכשך.

ודרכים על נשקם.

חילים הביטו דם;

עברתי אני והרכנתי ראש

ואף העוף

הרחיב כנף והתעופף

וקרע-קרע פתאומי קרע את השמים:

משטוטי תמיד

אני חוזר ושב אל מטתי

ושתי עיני העיפות

ממעט האור שבחלון

כצפרי עופות ללון

על ירוקו החי של עץ הארן.

אומרים שישורי אדם קשים

מיסוריו של עץ.

על אף בדידותו העירומה

על אף קולו הנאנק

בלילות החורף.

איני יודע.

יש דברים שיפה להם השתיקה.

הלחש הסוד.

כמעשה אהבה בשפה בלשון.

וכמראה חיל הדרוך על נשקו —

ולמולו עורב, רוחץ במים.

עות, עוד הפתעה: שהרי מונמורור זה, בעיקר כש הוא עף באוויר ובירד מקל של ליצני קירקס, דומה להפליא — לפחות באיורים — לאחד ממחברי הספר.

למי? לא. זאת לא נגלה, ורק נרמזו שזה לא לחסידה סטולרו.

אבל מי זאת חסידה סטולרו? האם היא עוד אחת מהחיות של יובלי?

בטח שלא. אבל אולי, אולי היא ילדה אחת שקראה לה בשם "חסידה המוכעת שממול" בזמן שהיתה גרה לא רחוק מהחבית שבו גרו יובלי והפינגוויין גוויני והחתולה קישתה — וגם מקק אחד שאמם של יובלי שטפה אל תוך האסלה כשיובלי היה חולה ולא יכול היה להתנגד. אבל אני כבר מספר לכם יותר מדי. ובכלל, למה אתם שואלים כליכך הרבה שאלות? כשיובל

החיות של יובלי

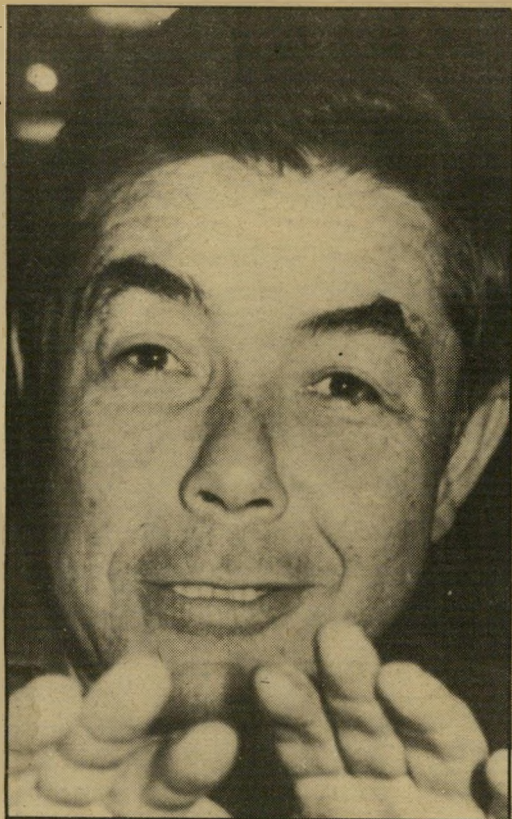
חסידה סטולרו ויובל מסקין

ציורים: רות צרפתי

ש ע ת ק ר י א ה

מסקין וחסידה סטולרו מוציאים ספר לילדים — לא שואלים שאלות, קונים!! ועוד עם ציורים של רות צרפתי. חוצפה כזאת, כל השאלות האלה, בחיי, לך

ציון צפיר העולם הזה

**„תִּישַׁעַה גּוֹיִּים וְיִשְׂרָאֵלִי
אֶחָד יִצְרִים צוּת טוֹב!“**

פּשע

**„מי שלא רוצה בוילה
ובוולוו, נבוא לקראתו!“**

פיס

**„המישפט הוא כומבי,
והציבור רואה ושומע!”**

מישפט דמיאניוק

כן. אין לנו מעבדה וצוות של מו"ט. אין לנו אפשרות להעמיר צוות שיחקור מהימנות של ערה. נאלצנו להסתמך על עדים מחוץ לארץ. אין לנו מומחים נוספים, היכולים לבדוק את המומחה שהבאנו. (ברונית אונטר)

דני סנדרסון:

„בחדתי שהסוס ינעם עלי“ ושזה ייגמר בבכי!“

סרט הווידאו שעשה דני סנדרסון השכיב את צופיה-טלוויזיה על הריצפה. מי שעוקב אחרי סנדרסון יודע שהוא לא אוהב בעלי-חיים, וגם מפחד מהם. „הדבר הכי קרוב לבעל-חיים שאני מכניס הביתה – זה שניצל“, הוא אומר בכל הזדמנות. ובכל זאת בסרט הווידאו רוכב דני על סוס ומשתתף במירוץ. כשמאחוריו כלב נובח.

איך הסתבכת בסצינות עם בעלי-חיים, שאלתי את דני. סוסם בתסריט שהסוס, שעליו אני ארכב, יהיה פוחלץ. אבל להפתעתי לא היה פוחלץ, והביאו סוס אמיתי. עליתי עליו, והוא מיד נכנס להיסטריה של דהירה. כולם צעקו לי למשוך במושכות, אבל אני פחדתי שאם אמשוך במושכות אני יכאיב לו בשיניים, והוא ינעם עליי וזה ייגמר בבכי.

● אתה אומר את זה כדי להצחיק?

איזה להצחיק! זה סיפור אמיתי לגמרי.

● איך יצאת מזה?

הפועל מהאורווה רץ אחריו כשני קילומטרים, והצליח איכ-שהו לעצור את הסוס. אחרת הייתי מגיע למטולה.

● אני יודעת שאתה מסחרר מכלבים. למה היית צריך שדווקא כלב ירדוף אחריך?

את השתגעתי? אני סידרתי את זה? פשוט, כאשר צילמו את הקטע, עמדו הרבה שכנים מהרחוב והסתכלו. לאחר מהם היה כלב, וכשאני התחלתי לרוץ, החליט הכלב שהוא רוצה להיות שותף, והתחיל לרוץ אחריי.

● סחרת?

נגיד שהדבר הבלתי-צפוי הזה נתן מימד מאוד ריאליסטי לברייחה שלי.

● אני רוצה להיות רצינית לרגע. בעולם המערבי זה נחשב כמעט פרימיטיבי לא לאהוב בעלי-חיים. אתה גם לא אוהב אותם וגם אומר את זה בכל הזדמנות. למה?

חיות

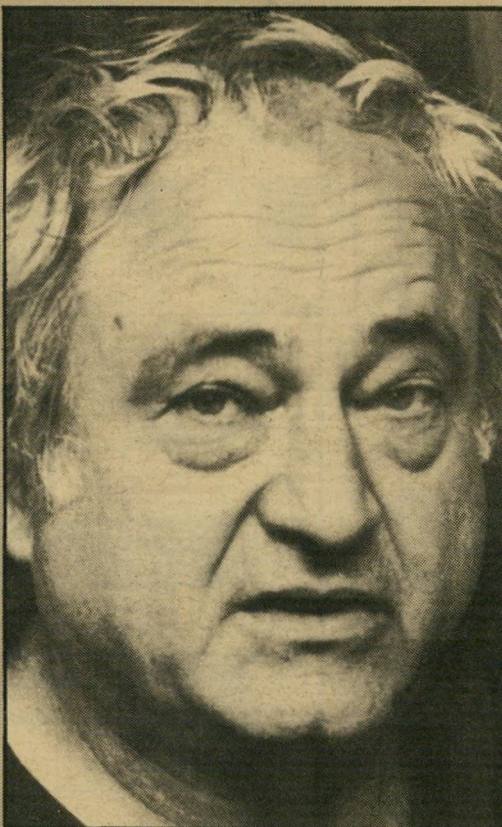
זו ממש לא אשמתי. גדלתי בבית שבו לא אהבו ולא החזיקו בעלי-חיים. הוריי היו מאיימים עליי שאם לא אהיה ילד טוב, יקחו אותי לגן-החיות. מה להגיד לך? לא אוהב אותם. זהו.

● ואתה לא מנסה להילחם בזה?

ואם אני מנסה? לפני זמן-מה נסעתי לחוץ-הנכים. רציתי לשבת שם בשקט, לחשוב, לכתוב. תוך דקה ירד עליי עיט, והתחיל להציק לי. קלטתי שהם פשוט נגרנו. בכלל, אני חושב שהטבע הוא שלהם, והמידרכות הן שלנו.

● יש לך ילדים. אתה תמנע מהם לגדל בעלי-חיים בבית?

האמת היא שהתחלתי כבר להתרכז בעניין. לא מזמן הרשיתי כבר לבני, אדם, לבנות כלב מלגו. (דניאלה שמי)

יגאל תומרקין:

„על הדת'ים כאן צריכים לירות, לא לצעוק!“

פסל-שיש של הפסל עומרי עמרני הוצא מתערוכה בצפת, מפני שהיה בדמות אשה ערומה, ומארגני-התערוכה לא רצו להרגיז את הציבור הדתי.

שאלתי את הפסל יגאל תומרקין מה הוא אומר על זה.

זה דווקא צפוי. מתאים למדינה שיש לה תוכנית הלב-א. מתאים לפוליטיקאים ששמים כיפות על ראשיהם בכל הזדמנות ומנסים ילדים עם סמארק, כדי למצוא חן בעיני כולם.

דת

● למה שהפסלים בארץ לא יקימו קול צעקה?

כי הם סמרטוטים.

● ומה איתך?

אני לא פסל.

● לא. אז מה אתה?

אני תומרקין.

● תומרקין, לפי מיטב ידיעתי הוא איש מאוד מעורב, מאוד מגיב.

עייני אותי. הארץ הזאת כבר לא שלנו, וחוצץ מזה אין על מי לצעוק. על הדתיים כאן צריכים לירות, ולא לצעוק.

(דניאלה שמי)

אהוד זמורה:

„בכל העולם משקרים לגבי הרגלי-קריאה!“

מחצית היהודים בארץ, כמיליון ורבע איש, קראו כל אחד בשיבעת החודשים הראשונים של 1987 לפחות ספר אחד בחודש. 69% מהם קראו ספר או שניים. ו-31% קראו שלושה ספרים ויותר בחודש. כך פורסם השבוע על-ידי הלישכה המרכזית לסטטיסטיקה, על-פי סקר שנערך לבקשת משרד-החינוך.

שאלתי את אהוד זמורה אם זה לא הרבה בקנה-מידה עולמי.

זה הרבה מאוד. במקומות אחרים בעולם זה בהרבה פחות. אני לא רוצה להישמע מאוכזב מעם-ישראל, שכן זהו ממוצע גבוה יחסי. ואני שמח שהתופעה התרבותית הזו מתרחבת. אבל במדינות-המערב המתורבתות, מעוטות-האוכלוסין, המצב די דומה. תמיד לוקחים בסקרים כרוגמה את איסלנד, ששם יש רק 300 אלף תושבים, ורבים קוראי הספרים.

● אנחנו באמת עסי-הספר?

את זה אני לוקח עם קורטוב של מלח. אני מתנגד למושג הזה. חשיפת-התיקשורת גרמה לכך שהספרים נהיו יותר מאשר בעבר. אנשים מביאים היום כמתנות ספרים, ולא כנוכחיות. אבל להגיד שאנחנו עם הקורא ספרים – הייתי מתייחס לזה די בהסתייגות. לא כל עמ-ישראל מטורף לספרות. אנחנו די בולטים.

● אתה נשמע כמו שיש לו בעיית-אמון בספרים. נכון. ידוע שהאוכלוסין בכל העולם משקרים לסטטיסטיקה בעניין הרגלי-קריאה. כולם רוצים להראות מתורבתים. לדעתי, המיבחן המעשי מתבטא בקניייה. קשה מאוד לעשות מחקר-ישוק בענייני ספר.

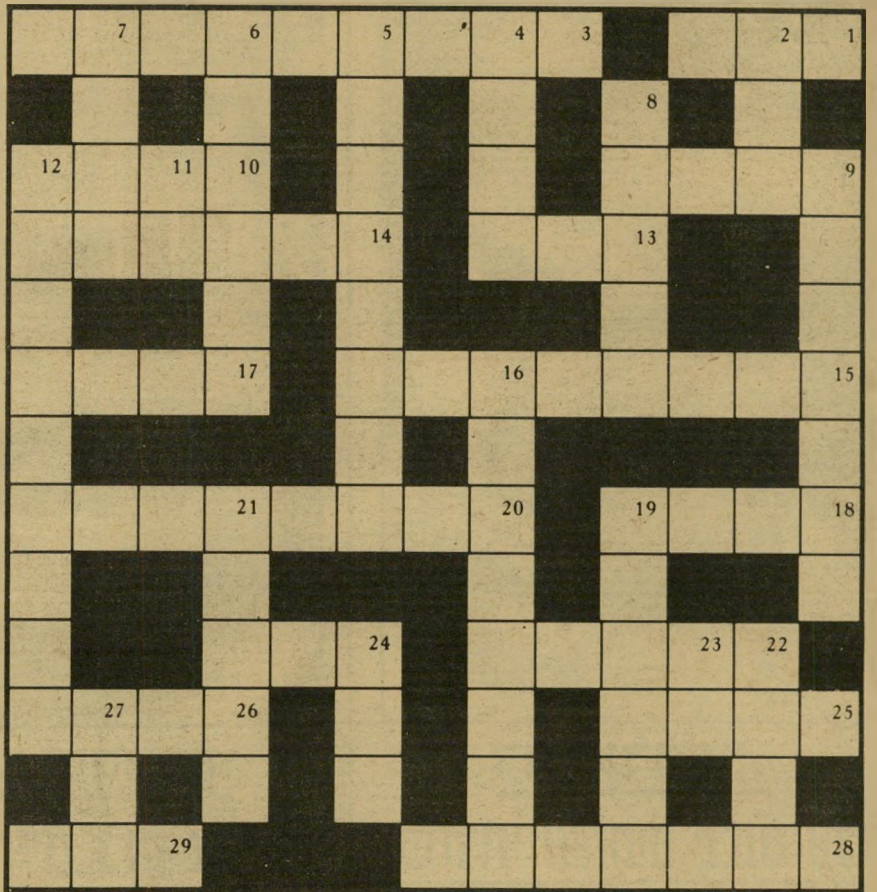
● ובכל זאת, קוראים בארץ יותר?

ספרים

כן. יי, גידולה יותר בשנתיים האחרונות. מו"לים חרשים יוצאים לשוק, מכאן אפשר להניח שהאוכלוסיה גם קוראת יותר.

● אז למה המו"לים מתלוננים, והסופרים עניים?

אני לא מתלונן, וכמוני, נדמה לי, גם לא שאר המו"לים הגדולים. אני גמרתי את השנה ברווח. סופרי-הבישול למשל, גם הם אינם מתלוננים. מי שבאמת, אוניקטיבית, נמצא בבעיות זה סופרי הספרות היפה והשירה. כמה הם כבר יכולים למכור? עמוס עוז וא.ב. יהושע מכרו השנה כ-50 אלף ספרים. אם הם קיבלו דולר עבור ספר, יצא להם כ-40 אלף דולר. אבל זה צריך להספיק להם לכמה שנים, כי הם לא יכולים בכל שנה לכתוב רבי-מכר. כך שהסופרים באמת נמצאים בבעיה וזקוקים לעבודות נוספות. (רונית אנטלר)

מאונך

- (2) אלישע לא הגיע בזמן (3);
- (4) את התבשית שלה קבלה ממשה (4);
- (5) "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ" — שחור על גבי לבן (4:4);
- (6) מה ששלי שלי חוזר ואומר הרוסי השכם והערב (3:3);

פתרון תשבצופן 2605

- (7) מלחין ראשון בראש הצבא (4);
- (8) עזב את הצאן למען הסיפורת (5);
- (9) לא מקבלים תשובה בתקופת המלפפונים (4:3);
- (11) חלקיק הגרעין (2);
- (12) אביר המחול חי את חי הרגע כמו מלך (5:4);
- (16) שולמית אלזני נגד החומר שבגללו סבסטיאן קו נפסל למדינה (4:2,2);
- (19) תמצאו אותי באות, אחרי שתפתרו את החידה (6);
- (21) אפשר להשיג הרבה יותר דרך המאפיה (3:2);
- (22) אמר ששמו קדיש, ובכל זאת קבעו שזאת מילת גנאי (4);
- (23) מודה רק בחצי (2);
- (24) מה שהעלתה המכשפה מן הגנה ברוסיה (3);
- (27) המשחק הביא גול (3);

מאונך

- (1) נכשל גם בריכוך השביעי (3);
- (2) חווה הפרדה עם ברית בתוך

— אביגיל ינאי

הזרז

(המשך מעמוד 7)

הסיפור על 40 הקילומטרים, שבו מנסים לטמטם את מוחנו זה חמש שנים, אינו עומד בפני שום ביקורת.

קודם כל, ראשי המערך — אף יותר מראשי הליכוד — הכירו היטב את אריאל שרון, הכירו את תפישותיו ותוכניותיו, ולא רק מפני שקראו את העולם הזה. יחד עם 150 אלף ישראליים אחרים, רובם כשיכבת העילית הפוליטית-חברתית, הם ידעו.

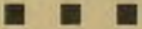
החלטת הממשלה, שעליה הלכו למלחמה, אמנם מדברת על טווחיות חיים, כאמתלה לי מלחמה, אך אינה מזכירה כלל את 40 הקילומטרים.

מי שטוען כיום שהאמין כי מלחמה זו תסתיים בגבול 40 הקילומטרים, מעיד על עצמו שהוא אידיוט.

כבר ביום השלישי או הרביעי של המלחמה ריכרו כמה מראשי המערך (כולל מפ"ם) על הצורך להגיע אל ביירות, וגם השיאו עצות לשם כך. אחר כך היו עצות לגבי ניתוק המים והחשמל ממאות אלפי הגברים, הנשים והילדים בעיר הנצורה.

נכון, מי שהשיא עצות אינו אחראי כמי שקיבל החלטות. העמדה העלובה של האופוזיציה במלחמה זו אינה משווה את אחריותה לזו של הממשלה. והמלחמה לא היתה פורצת אילו היה המערך בשיטון.

אבל מוטב שראשי המערך יזכרו את עצותיהם, באשר הם פותחים את פיותיהם כיום.

אמת הפשוטה היא שהמערך היה שותף מלא למלחמה, ולא מכיקה.

המגמות היסודיות של מלחמת הלבנון לא היו רק פרי האסכולה של הליכוד. הן היו גם פרי האסכולה ה"סיסטית" של מפא"י ומפלגת העבודה. לגבי התפישות האלה, לא היה כמעט שום הבדל בין דויד בן-גוריון ומנחם בגין. מבחינה זו, ממשלת בגין לא היתה אלא המושך ישיר לממשלת בן-גוריון.

כבר ב-1955 הציע בן-גוריון — על פי עדותו של משה שרת — להתערב בלבנון ולכונן בה ריקטורה של הנוצרים. משה ריין הציע למצוא "סרן נוצרי" ולהפכו לדיקטטור. כל זה בי שעה שבגול ישראל-לבנון היה כמעט כמו בגול ארצות-הברית-קנדה, בגולי השלום היחיד של ישראל.

ההתערבות המאסיבית של ישראל בלבנון התחילה בימיה של ממשלת רבין-פרס. מוג'ותיה היו זהות עם מגמות שרון לאחר-מכן — להכות את אש"ף על אדמת-הלבנון כדי לחסל, אחת ולתמיד, את הבעיה הפלסטינית.

הרי זו הנקודה העיקרית של הדיכוי כולו.

לא השאלה מי הוביל את מי באף, לא האגדה של 40 הקילומטרים, לא הפרפורים והבירבורים והקירקורים של ראשי-הליכוד מזה וראשי-המערך מזה.

העיקר הוא:

מלחמת-הלבנון לא היתה מין תאונת-דרכים, מין תקלה מיקרית, בגלל אופיו הנפשע של אדם אחד, שרימה עולם וי מלואו.

מלחמת-הלבנון היתה תוצאה טבעית של תפיסה פוליטית מסוימת.

התפיסה הזאת אמרה שאפשר לחסל את המאויים הלאומיים של עם שלם באמצעות מיבצע צבאי מזהיר.

(מיבצע צבאי מסויים זה היה מאורד מאורד לא-מזהיר. על כך לא מצא שרון נכון להחזיק את הדיבור. אך אף אחד מאלופי צה"ל במלחמה זו לא השיג את היעדים הצבאיים שנקבעו לו בזמן שנקבעו לו ואחרים מהם אף לא הגיעו אל יעדיהם כלל.)

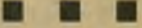
תפיסה זו הגדירה את אש"ף, המג'ת, הג'ונות הלאומיות של העם הפלסטיני, כ"אירגון מחבלים", ואת שכונותיה-פליטים — על מאות אלפי תושביהן, גברים, נשים וטף — כ"מחנות מחב"ל". משמע: יעדים צבאיים.

תפיסה זו אמרה שאפשר לי חסל את הבעיה הפלסטינית עליידי "חיסול המוסקדות המדיניות והצבאיות של המחב"ל". (מנחם בגין קרא להם, בישיבות הממשלה, "המג'ת" לים.)

תפיסה זו אמרה שיש לתמוך בכל גורם עויין לאש"ף בפרט, ולתנועה הלאומית הערבית בכלל.

תפיסה זו הולידה את מילי-המתלהבנות, מי שהיה שותף לה, יש לו חלק באחריות לה.

ואין זה כולל רק את הליכוד והי מערך, אלא גם את רוב אמצעי-התיקשורת והעיתונאים, המקללים עכ" שיו את אריאל שרון, ושהיו שמחים להתחלק בפירות המתוקים של ההצ'לחה.

שרון הוסיף לתפיסה כללית זו רק רכיב ייחודי אחד משלו. גם רכיב זה השפיע על תוכנון המלחמה. שרון קיווה שהמלחמה תביא לברחת מאות אלפי הפלסטינים ("מחבלים", בשפתו) מלבנון לסוריה. מכיוון שהסו רים אינם יכולים לסבול אובדן לוסיה חדשה בזאת בארצם הדי מעורערת, קיווה שרון שהסו רים יגרשו אותה לירדן. ושם, בירדן, היתה צריכה לקום, לפי תפיסת שרון, הרפובליקה הדי פלסטינית, אחרי הפלת המלך חוסיין.

אין ספק ששרון קיווה שראשי אש"ף ייהרגו בביירות. הוא עשה את הכל כדי להגשים מטרה נכספת זו. אך שרון גם היה מוכן לכך שראשי אש"ף יגיעו לירדן, וכי יאסר ערפאת יהפוך שם לנשיא הרפובליקה הפלסטינית החדשה.

כך, הוא קיווה (ועדיין מקווה), יל- בש הסיכסוך הישראלי-פלסטיני לכוש חרש. הוא יהיה למלחמה "רגילה" בין שתי מדינות — ישראל מכאן, פלסטין שמעבר-לירדן מכאן — וניתן יהיה להעלה סידורים מוסכמים לגבי הגירה המערבית.

זוהי אוטופיה. אין לה בסיס במציאות הלאומית הפלסטינית. אך היא השפיעה על המלחמה.

את התפיסה הזאת לא הביא שרון לממשלה, מפני שהיא נוגדת לגמרי את קו הליכוד.

לפחות תוצאה חיובית אחת היתה להוצאתו של שרון: הוא העלה את מלחמת-הלבנון שוב על סדר-היום.

העובדות הקשורות במלחמת-הלבנון לא תתגלגלנה. כולן, מה זו חייבות להתגלות. כולן.

הן לא תתגלגלנה על-ידי הרצאה אחת של שרון, המסתמך בלי ספק על עובדות סלקטיביות, ולא על-ידי התי שובות הוועדות של יריכו.

חשוב לדעת את העובדות, כדי ש- אפשר יהיה להסיק מסקנות ולנהל עליהן דיון אינטליגנטי.

שרון היה צריך להיות הראשון שירוש את הקמתה של ועדת-חקירה, ולעמוד על כך באותה העקשנות הדי בלתי-נלאית שבה הוא עומד על השגת מטרתו אחרת.

יתכן שאין צורך בוועדת חקירה ממלכתית, בראשות שופט. אולי מוטב להקים ועדת-החקירה המיוחדת, שתהיה מורכבת מן המכובדים שבין ראשי המיקצוע הזה בישראל.

זה הזמן, סערת-הרגשות הראשונה שכבה, אך הויכוחות עדיין טריים. הדי מיסמכים מצויים כולם. האנשים חיים — חוץ ממי שנהרג.

אסור לעבור לסדר-היום על קיבורותיהם של 650 הרוגים ישראלים, ואלפי אחרים. רמם עדיין זועק מן האדמה.

ציון צפיר העולם הזה

ראש כדות בדרך למכה

„אז סיפר המופתי כי הנאשם הוא רוצח, שהרג את חברו במהלך קטטת שיכורים. בית-הדין שפט דן אותו למי וות. כעת מתבצע גזר-הדין. המופתי רמז לתליין, גבר גבוה ושמן, להתקרב אל הרוצח.

„כרות את ראשו! ציווה המופתי.

**מסע החאג'
היה חוויה
מסעירה ולא
רק בגלל
הטבח שאידע**

התליין דקר את הרוצח בצוואר ומייד אחר-כך, במכה מהירה אחת, כרת לו את הראש.

„דממה שררה בקהל. איש לא צעק או בכה. השוטרים מיהרו אל התליין ולקחו ממנו את חרבו. אחר-כך סיפרו לי שקורה שתליין משתגע אחרי הטיקס הזה, ומנסה לערוף ראשים נוספים. לכן ממחרים השוטרים לשלוף מידיו את החרב.

„הראש הכרות לא ניתק מהצוואר. רופא איחה את הראש לצוואר, ורק אחר-כך נלקחה הגופה מרחבת הדי-מיסגר.”

עונשים לכל

ארבע מאות מתושבי הכפר טייבה, קבוצה מעורבת של נשים, גברים, דתיים-קיצוניים ומתונים, הדי-מיסגר במתרחש בשתיקה.

חאג' עבדאללה ג'אבר ובנו יש מואג'אוויר ומים קרים

חאג' דאוד דסקורי כך ייעלם הפשע בעולם?

טייבה נראית כעיר גדולה, לא הרחק מכפר-סבא. 23 אלף תושביה מתפרנסים ממיסחר וממלאכה. 40 אחוזים מצעירי-הכפר חוזרו בתשובה בי-חמש השנים האחרונות. לולא האיסור הממשלתי על יציאה-למסע, החל על כל מי שגילו פחות מ-35, היה מוכפל מיספר הנוסעים מטייבה.

גם כך היו מחצית הנוסעים דתיים-קיצוניים. הטוענים כי כל מוסלמי צריך לנסוע למכה, זו אחת מחמש מיצוות-היסוד של הדת: תפילה, צום, מתן-צדקה, האמונה באל אחד ובמוח'מד נביאו, והנסיעה למכה. למי שיש די כסף לנסיעה ולטיפוק צרכי הבית ■ **שרה ליבוביץ**

הם עדיין לא התרגלו לרוח-המדינר הצורבת, הצובטת כאש, שניגרה ללא רחם בפנים הערומות, וכבר נחשפו לאכזריות הרתית.

זה היה יומם השני בסעודיה. שתי יממות לפני-כן עזבו את כפרם 11 אוטובוסים, גאים בעוברת היותם הכפר הישראלי ששלח למסע-החאג' את מיספר-התושבים הגדול ביותר.

4000 עולים לרגל מישראל נסעו השנה למכה ולמדינה. מדוע דווקא טייבה מחזיקה בשיא של הקבוצה הגדולה ביותר? וליד צאדק חאג'י-חיא, חבר מועצת-הכפר, אומר כי בטייבה יש תנועה ערה של חזרה-בתשובה, ואם מצרפים לכך מצב כלכלי טוב, קל להבין מדוע דווקא טייבה.

ג'אבר ואשתו באתרי העליה-לרגל האשה הפילה את הוולד, אבל היה כדאי

הוצאה-להורג האפילה על הכל. הצפייה בראש הכרות היתה חזקה אף ממראה הכעבה, או מהתפילה למי ראשות קברו של הנביא מוחמד.

ביום שבו הגיעו עולי-הרגל הישראליים לעיר מדינה נכרת, ברחבת המיסגר הגדול, ראשו של רוצח. עבדאללה ג'אבר, 47, תושב הכפר טייבה, צפה במתרחש.

„מפה לאזון נלחש כי אחרי התפילה הגדולה תיערך הוצאה-להורג. החלטנו להישאר ולצפות. הרי אף-פעם לא ראינו מאורע כזה.

„ואכן, מייד אחרי התפילה הגיע הנדיון-למוות. הוא היה קשור ללוחץ עץ, ועיניו היו מכוסות. שוטרים הניחו את הלוח במרכז הרחבה. קבוצת שוטרים אחרת עמדה מסביב. כל שוטר החזיק ברובה שהיה מכוון למרכז הרחבה.

„ליד הרוצח עמד אביו של הנרצח. ארבעה סוחרים, מעשירי מדינה, התיקבו למרכז הרחבה. הם הציעו לאבי הנרצח 5000 ריאל תמורת מתן מחילה לרוצח. הוא סירב. הם הציעו לו 10 אלפים ריאל. הוא שוב סירב. כשהציעו 15 אלף ריאל הוא פרץ בצעקות. כסף לא יחזיר לי את בני! הוא צעק. הסוחרים התרחקו ונעלמו בקהל.

(המשך מעמוד 31)

בחדש שבו הוא נעדר — צריך לנסוע, גם אם פירוש הדבר מצוקה כלכלית עתידית.

במסע עצמו הם רואים קיום של מיצוה רתית, ללא שמץ של הנאה. בכל אירוע המתרחש בו הם מוצאים סימליות רתית. דאוד דקסורי, למשל, חוזרת בשבועה, שהביט בראש הכרות ותיקוה גדולה ניעורה בו.

כך תתנהל בעתיד מערכת הישג פוט בכל מדינות העולם, הוא אמר. כריתת הראש — זהו עונש מוסלמי ההולם רוצחים. לאטלס ישתלט האיסלאם על כל העולם. אז יקבלו כל הפושעים את עונשם המתאימים. כך ייעלם הפשע מהעולם.

אוויר טהור

עבראללה גאבר אינו דתי קיצוני. הוא שייך למתונים. סוחר-סיטוני עשיר, שחילוניותו מתירה לו נהנתנות בשפע. לכן המסע נתפס יותר כטיול של תענוגות מאשר כקיום מיצוה רתית.

ב-1979 התירו שלטונות ירדן כי ראשונה לעולים לרגל מישראל לי-

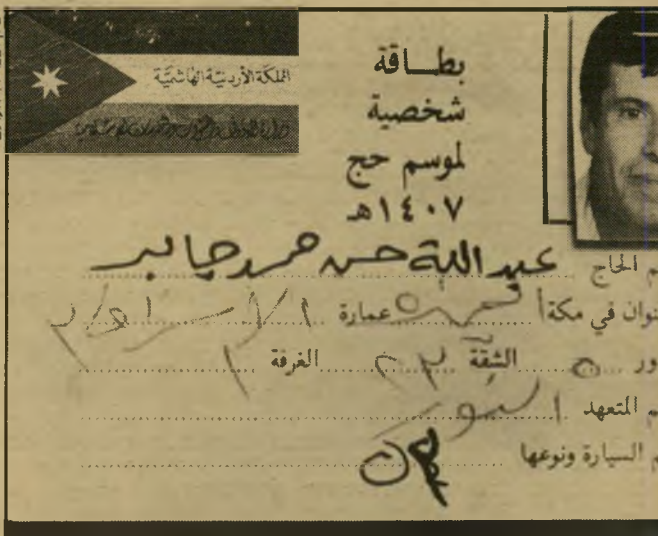
אברתי את הארנק ולמצוא אותו שם. איש לא יגע בכסף.

השנה נסע בליוויית אשתו, רביעה. שלושה חודשים לפני יום-היציאה הגיש בקשה למישרד הפנים ולווקף המוסלמי. חודש אחר-כך הגיעה ה תשובה. מישרד הפנים מאשר. כך גם הווקף.

דאוד דקסורי, מוזקן, לבוש בג'לביה לבנה ובכפיה אדומה, הדוקה לראשו. כיתו סמוך למיסגד. בחצר תרנגולות ועז, נחילי-דבורים וקישוטי-נייר, שי נועדו לשמח את החאג' הטי.

חמש פעמים הגיש דקסורי בקשה ליציאה למכה. בכל פעם נדחה. המדינה חוששת מהחוריים-בתשובה. רוצה לצנן את התלהבותם הרתית. השנה החליט דקסורי לא לוותר. הוא הגיש ערר לשרד הפנים. הערר התקבל. דקסורי צורף לרשימת היוצאים.

לגאבר, שלא סבל מהליך כיר וקרטיו דומה, היה די זמן להכין את הטיול. והוא עשה זאת בסבלנות, תוך הקפדה על כל פרט. הוא כתב צוואה, למיקרה שלא יחזור. כך נהוג בקרב היוצאים, וזכר לימים שבהם מסע כה מפרך היה כרוך בסכנת-נפשות. הוא הסביר לשותפיו

תעודת-המעבר הירדנית לגאבר חמישה שקלים לקילו דגים, עוף שלם בשני שקלים

גאבר בביתו. עם מזכרת מכה

2200 שקלים עבור אוטובוס ממוגז. דיוור במכה ובמדינה ועוד

חצות את ירדן בדרכם לסעודיה. כך יכלו, בפעם הראשונה, ערכים מישראל, לקיים את מיצוות-החאג'.

גם אז לא יוכל היה עבראללה גאבר, הצעיר בבני-גאבר, לנסוע. הוא נאלץ לחכות בסבלנות לתורו. קודם נסע האח הבכור. אחר-כך שאר האחים. איש-איש על-פי גילו.

תורו של עבראללה גאבר הגיע ב-1985. הוא נסע. חזר נרגש ומאושר, והחליט כי ישוּב ויסע בפעם נוספת.

משהו מושך אותי לשם. אי-אפשר להסביר מה או למה. אולי רוח-אלוהים, שמרחפת מעל לכעבה, או אורית הסליחה והיושר ששוררת שם בימי העליה-לרגל. האוויר כליך-טור, עד שאם אני מאבד ארנק מלא כסף, אני יודע שאני יכול לחזור למקום שבו

מלא בחנויות, במקררים ובמים קרים ומיקלחות. לא חסר כלום.

הביטוי "לא חסר כלום" שגור גם בשפתו של גאבר, גם בשפתו של דקסורי. אך בעוד גאבר מתכוון למאכלים ולמיקלחות ולמיוזג-אוויר ולח-נויות מלאות בליטוב, מתכוון דקסורי למים קרים. "אם יש מים וקרה, לא חסר כלום", הוא אומר.

בתחנת-הגבול פגשו במוסלמים מכל רחבי העולם. שני מיליון מוסלי מים הגיעו השנה לסעודיה. רבים עברו דרך ירדן, שהו שעות אחדות בתחנת-הגבול המפרידה בין סעודיה לירדן.

"לא יצרתי איתם קשר", אומר גאבר, "אני מבין את שפתם. הם זרים לי ורחוקים ממני."

"לפני שעזבתי את הארץ, חתמתי על מיסמך שבו אני מבטיח כי לא אקיים מגע עם גורם זר. אני יודע אם המוסלמים הצרפתים נחשבים כגורם זר, אבל אני נזהרתי ולא דיברתי עם אף אחד."

אחרי מנוחה קצרה יצאו לדרך. שוב נמשכה הנסיעה יום שלם. למחרת בבוקר הגיעו למדינה. הם הוכאו לדירות בנות שלושה חדרים, ממוזגות, אוויר, מצוידות במקרר ובמוזרים, בנאות במיוחד למען עולי-הרגל. כאן נפרד גאבר מאשתו, האסורה עליו עד לסיום מיצוות העליה-לרגל. הוא שוכן בחדר נפרד, בחברת שניים מכני כפרו. רביעה ושתיים מחברותיה שוכנו בחדר אחר.

"אחר-כך נסענו לקבר הנביא מוח' מד. התרגשתי מאוד. בכיתי. הרגשתי שאני קרוב לאלוהים. שהוא סולח לי על כל החטאים, שמעכשיו אני בן-אדם טוב יותר", אומר גאבר.

הרת מצווה על ביקור אחד בקבר הנביא. גאבר ביקר את נביאו חמש פעמים בשבוע שהייתו במדינה. בלי לה, כשחוסה-המידבר הצטנן מעט, נסע אל הקבר. בבוקר חזר. האיש החילוני, שחייו אינם עמוסי-קדושה, נרגש מכל מגע קדוש.

דקסורי, שחי בצמידות לדת מזה חמש שנים, והמכיר היטב את דריש-תיה ורגשותיה, לא ככה כשהשתטח על קבר נביאו. "תפילה טובה שבאה מתוך הלב מרגשת אותי הרבה יותר", הוא אמר לאחר-כך. "העליה לרגל לא שינתה אותי. אם הייתי בן-אדם טוב, נשארת כזו. אם הייתי בן-אדם רע, לא הפכתי לטוב יותר."

הגר וישמעאל

אחרי שבוע בעיר מדינה נסעו אלמכה.

בכניסה לעיר פשטו את בגדיהם, והתעטפו בשתי יריעות-כד, ללא תפר. וכך, כשהם ערומים לגמרי, מלבד היריעות הלבנות, נכנסו אל מיסגד הכעבה. שם, על-פי המסורת, ירד אדם מהשמיים לארץ.

כאן מתחילה מיצוות החאג'. גאבר פורט אותה לפרוטות חשבוניות קטנות. מסתובבים סביב הכעבה שבוע פעמים, והולכים שבוע פעמים מנקודה אחת לשניה בקצה המיסגד. כל זה נמשך כשעתיים. הזקנים סובבים את הכעבה סמוך לאבן, כדי שהסיבובים יהיו קטנים יותר. הצעירים מסתובבים במרחקמה מהאבן, בסיבובים רחבי-היף.

"אחר-כך יורדים למרתף ושותים מים קדושים. אלה המים שהגר מצאה במידרב, אחרי שילדה את ישמעאל. במיסגד הכעבה נפרדתי מחברי הקבוצה שלי. הצפיפות שם גדולה. המוני אנשים סובבים את הכעבה. אי אפשר לשמור על חברות טובה ועזרה לזולת. שם כל אחד דואג לעצמו."

במשך שבועיים שהו עולי-הרגל הישראלים במכה. גאבר ביקר בכעבה שבוע פעמים. את שאר זמנו בילה ב שוטטות בעיר, "שהיא גדולה ומר דרנית", ובאכילה במיסעדות תורכיות. "בתמישה שקלים אכלתי קילו דגים, אורז וסלט", הוא אומר בגאווה גדולה של סוחר, שלמרות עושרו יודע את ערכה הרב של כל פרוטה, "ובשני שקל אפשר לקנות עוף שלם, צלוי, ומנת-אורז גדולה". בילוי חביב: חיפוש מציאות בש-

ווקים של מכה, שחלקם קיימים שם תמיד, וחלקם מוקמים לכבוד העליה לרגל.

כפינת חדרה-השינה בביתו של גאבר בטיבה מונחת מיוזורה גדולה, רחוסה במגבות, בבגדים ובכלי-מיטה. את כל זה קנה במכה, והוא מתפרק על כל פריט בשימחה מופגנת. מציגו לראווה ומודיע מה מחירו במכה, וב כמה כסף יכול היה לקנותו בארץ. בתחרות הפיננסית והגלנטרית הזו יוצאת מכה מנצחת.

ביום השני לשהייתם במכה הפילה רביעה גאבר את ולדה. "החום וההתרגשות השפיעו עליה לרעה", אומר גאבר. אולם אין הוא מצטער על כך שאשתו נסעה למכה דווקא ב יום המיצוה. חודש-הירחונה הראשונים. זו ה הדרמנות הטובה ביותר לאשה לקיים את מיצוות החאג', הוא אומר. "אשה בימי נידתה אינה יכולה להיכנס למיסגד-הכעבה, לפעמים קורה ש נשים נוסעות עד מכה, וכשמגיעות לשם נאסר עליהן להיכנס למיסגד. כך יוצא שכל המסע היה לשווא. אשתי אמנם הפילה את הוולד, אבל קיימה את המיצוה."

רביעה אושפזה בבית-חולים במכה. לילה אחד בבית-החולים, טיפול רפואי ותורפות, עבור כל זה שילמתי 1000 שקלים", אומר גאבר.

המסע כולו עלה לבני-הזוג גאבר 4000 שקלים, ובכללם האישפוז. לווקף המוסלמי בטולי-כרם שילמו 2200 שקלים. תמורת כספם קיבלו אוטובוס ממוגז, דיוור בערים מדינה ומכה, כהר-ערפאת ובמדינה. כשאר הכי סף קנו אוכל ומתנות.

לסקול את השטן

"למרות הקירבה לכעבה לא עלתה בי המחשבה להישאר לגור במכה", אומר גאבר. "מוגז-האוויר שם גרוע, והסעורים שונים מאיננו. הם בטלנים. לא מתעניינים בפוליטיקה." "אני לא רוצה לגור במכה", אומר דקסורי. "אם כולם יגורו שם, מי יגור כאן? טובת הרת דרשת המוסלמים יתפזרו בכל העולם. ויפיצו את האיס לאם."

אחר-כך נסעו להר-ערפאת. שם, על-פי המסורת, נפגשו אדם וחווה בראשונה. יום לפני חג-הקורבן יושבים העולים לרגל בראש ההר, מביטים בשקיעה ומתפללים. מי שקיים את ה מיצווה הזאת כמעט וזכה בתואר-חאג'. כדי להשלים את התואר צריכים לקיים עוד כמה מיצוות קטנות, כמו שהיית של שלושה לילות במינא. שם התרחשה הדראמה של עקידת-ישמעאל. בלילה הראשון סוקלים את השטן, שרוחו מרחפת במינא, בשבע אנבים. בלילה השני סוקלים אותו ב 21 אנבים נוספות. כך גם בלילה השלישי.

אחר-כך שבים ומקיפים את הכעבה, וקונים כבש לשחיטה. 265 ריאל שילמתי לכל כבש", אומר גאבר. "כבש אחד לי, כבש אחד לאשתי. 132 שקלים לכבש זה מחיר מגוחך. בארץ צריך להוציא 400 שקלים כדי לקנות כבש."

את הכבשים שוחטת הממשלה ה סעודית בחג-הקורבן, ושולחת את בעורן למדינות עניות. מי שבכל אופן מתקשע על אכילתו, יכול לראגן סביבו קבוצת-דעתנים. כל 20 איש מקבלים כבש אחד בחינם", אומר גאבר, שאינו שוכח אף לא לרגע את מנעמי-החיים.

25 ימים אחרי שעזב את כפרו, שב עבראללה גאבר לטייבה. אחיו הכינו לו חאפלה גדולה, שחטו כבש וישבו לצידו כל הלילה, מאזינים לסיפורי האם-המציאות. "הם מוציאים את היום שבו ה סעורים ירו באיראנים — אנחנו הצצנו במחזה המחריד הזה מחלונות הבית שלנו — ואם מוציאים את כריתת-הראש, הרי השנה נהנית יותר. התני אים היו טובים יותר, מיוזג-אוויר בכל מקום. הרבה מים קרים. לא חסר כלום. עשינו טיול יפה", אומר גאבר, ועיניו נוצצות.

תמרורים

שיא בעמק הקיפודים

נולד ♦ בסאף-פרנסואה שבצמק המאדאגאסקה (בלשון האינדיאנים המקומיים: ארץ-הקיפודים), שעל גבול קנדה ארצות-הברית, למארי סיר, 46, ולבעלה, הלידור, 49, ילדם ה 27, בן. הסיים, זוג איכרים המתמחים בגידול תפוחי-אדמה, הם מצאצאי המתיישבים הצרפתיים שבאו לאיחוד בראשית המאה ה-18.

הימור בקאזינו הפרסי

נחוג ♦ יום-הולדתו ה-55 של עומר שריף, שחקן-קולנוע (לורנס איש ערב, דוקטור זיגואט) ליד מצריים, הודיע גם כשחקן ברידג' ב מה כנילאומית וכמהמר כפייתי (שא פילו רכש לעצמו בית קאזינו בצרפת). שריף, שקיבל בשיא הקריירה שלו עד 25 אלף מיכתב-מעריצות לשבוע, הוא גרוש מבוקש אחרי שנפרד מאשתו, שחקנית-קולנוע מצרית ואם בנו בן ה 28 ואחר שחקנית-הקולנוע והאמ ריקאית-יהודית ברברה סטרייט. ש מה, לפני שנים מספר, קץ לפרשת האהבים שלהם.

ציורים במיליון דולר

נחוג ♦ בלונרן, יום-הולדתו ה-91 של מרדכי ארדן, הצייר הישראלי השונה באירופה לרגל תערוכת ציוריו, מזה מכה החודש 23 ציורי-שמן תמורת קרוב למיליון דולר (במחיר של בין 40 ל-150 אלף דולר לציור). ארדן, ליד פולין ובוגר אקדמיות אמנות גרמנית (מינכן, ויימאר), הוא חתן פרס ישראל (1963) והיה, לפני 40 שנה, מנהל בית הספר הישראלי לאמנות, בצלאל.

אלוף במדי טוראי

הוטמנו ♦ בבית-הקברות הצבאי של קריית-ענבים, עצמותיו של אל-הו בן-יהודה, אלוף צה"ל במלחמת העצמאות (ראש אגף ההדרכה) שנתיים אחר מותו, בגיל 76, עת ציווה את גופו למרע. שמו של בן-יהודה, מבכירי אידגן ההגנה (בה פיתח, במיסגרת הפרש — פלוגות-השרה של שנות ה-30 — את תורת לחימת הלילה), יצא לפזיז בשנת 1948. כאשר החזיר לשרד-הביטחון של אותם ימים, דויד בן-גוריון, את דרגת האלוף שלו. מפני שחלק על הדרך בה ניהל בן-גוריון את המערכה, אך ביקש להמשיך בשירות פעיל כנהג חל"ם בחזית הדרום. בדרגת טוראי.

כומר בכנסיה כפרית

נפטר ♦ בכפר מכר שבגליל המערבי, בגיל 81, יוסף סטיאן סוסאן, כומר מארזוני, שעמד ב-39 השנים האחרונות בראש המאבק של בני בירעם לשוב לכפרם. ממנו נעקדו בשנת 1948. סוסאן, שלפי בקשתו נקבר בכנסיה בבירעם, שהיא אחד המבנים המעטים שעדיין נותרו על תילם בכפר העקורים, גם שימש משך שנים רבות מורה (לעריכת) בבית-ספר בעכו.

בנקאי בשבי הבריטי

נפטר ♦ בהרצליה, בגיל 95, הרמן אלרן, בעל חברות-השקעות וקשיש הנבגאים בארץ. אלרן, ליד גרמניה (וחייל קרבי של מלחמת-העולם הראשונה, במהלכה נפל בשבי הבריטי) היה בנו של בנקאי, שהלך בדרך אביו, בהקימו בארץ. בשנת 1931, את בנק אלרן, בראשו עמד משך 35 שנות קיומו. עיסוקים אחרים בחייו הארוכים של אלרן: גילוי 23 מיכתבים, שנחשבו לאבודים, של בנר מין זאב הרצל ומיליון תפקיד של קנ-סולי-כבוד של אל סלבוור המרכדאמ ריקאית.

מרים
בניחני

מזל וחודש:

אריה

אין זה מיקרה שהמילים "כוכבים ומזל" נאמרים בנשימה אחת. שכן הכוכבים מבטאים את תכונות המזלות. או להיפך. המזלות אומרים את התכונות שאנחנו מייחסים לכוכבים.

את מזל אריה קושרים לשמש. את מזל סרטן לירח. את מזל תאומים למרקורי. וכן הלאה. המזל בו נולד האדם הוא למעשה המקום בו שהתה השמש ביום הלידה.

בחודש ספטמבר השמש נמצאת במזל בתולה. ולכן את בן מזל בתולה אפשר לשאול: היכן היתה השמש כשנולדת? וזה כאילו היו שואלים "באיזה מזל נולדת?" להלן ננסה להסביר מהי משמעות השמש במפת הלידה.

השמש מייצגת את התכונות הבסיסיות של האישיות – דרכי ההתנהגות, הפעילויות המועדפות והגישה לזולת. שמש במזל גדי, למשל, תספר על אדם שחייו אינם קלים. אך שאפתנותו וטיבועו החרוץ מריצים אותו קדימה. לעבר הצלחה. יחסו של הגדי לזולת נוטה לחשדנות. להסתגרות ולמפונמות. בעוד שאצל האריה הדבר שונה מאוד. השמש במזל אריה מעידה על אדם יותר מוחצן. אופטימי. מלא חיים, חרוץ ועצל לסירוגין.

בן אריה יהיה חברותי. אפילו אם לו ולגדי (כדוגמה) יש צורך שלשלו באחרים. הדרך שבה זה יעשה תהיה כל-כך שונה. שכלל לא בטוח שאפשר יהיה להבחין שהמטרה היא למעשה זאת: הצורך להתבלט, הקבל עובדות ולהיות בעמדה בכירה.

למזל שבו נמצאת השמש מתאר את הטבע של האדם. בכל מזל ומזל השמש מייצגת את השאיפה להרשים. להיות מקור כל ונחשב בעיני הבריות בכלל ובמיוחד

בעיני האנשים שעומדים עליו. לאדם קשרים מכל סוג שהוא. גם מיקום השמש מרמז עד כמה יכול האדם להיות בלתי תלוי באחרים. לסמוך על עצמו ולהיות עצמאי וחזק.

במפה אסטרולוגית, כשהשמש נמצאת בקשרים הרמוניים לכוכבים אחרים, זה מצביע על כך שאותו אדם יכול להסתדר בכוחות עצמו ואינו חסר ביטחון עצמי. איזון ועמידה בפני לחצים מצד אנשים אחרים.

השמש מסמלת את הבריאות, השפיות, החיוניות והכוח. כאשר לשמש היבטים דיסרמוניים לכוכבים אחרים, וכשההבטים באמת קשים, זה אומר שקיימות בעיות פסיכולוגיות בסיסיות. שתהיה להן השפעה עמוקה על חייו של אותו אדם שבמפת לידתו מופיע מצב זה. אולם דווקא הזוויות הקשות הן אלו שמחשלות את האדם ומניעות אותו להילחם בקשיים. שתמיד יהיו גם בתוכו וגם בסביבתו.

אנשים שמגיעים לגדולה עושים זאת בדרך כלל על-ידי התמודדות עם הצדדים הקשים באופיים. כשדואים במפת הלידה שהשמש מותקפת על-ידי כוכבים אחרים, ברור שהאדם ילחם עם עצמו בתחילה. לא חרור מן הסביבה הקרובה ומאוחר יותר עם העולם הגדול. שבו ינסה למצוא לעצמו מקום. כאן יתאחדו למעשה התכונות של הפנים והחוץ.

זהו דבר ידוע באסטרולוגיה, שמפה קשה היא ערובה להצלחה. אם כי זה אינו חוק. ולא כל קרינה קשה בין השמש לכוכבים אחרים מעניקה את מבטיחה הצלחה. אך כשהכל נוח מדי, האדם אינו חש צורך לבצע שינויים. במצב הרמוני והנחות, לעיתים קורה שלמות שישנם כישרונות, הם לא באים לידי ביטוי. לכן כדאי להתייחס להיבטים הקשים של השמש במפת הלידה כאל תנון שמחשיל ודוחף את האדם לבנות את עצמו. להגיע לתוצאות ולהצלחה.

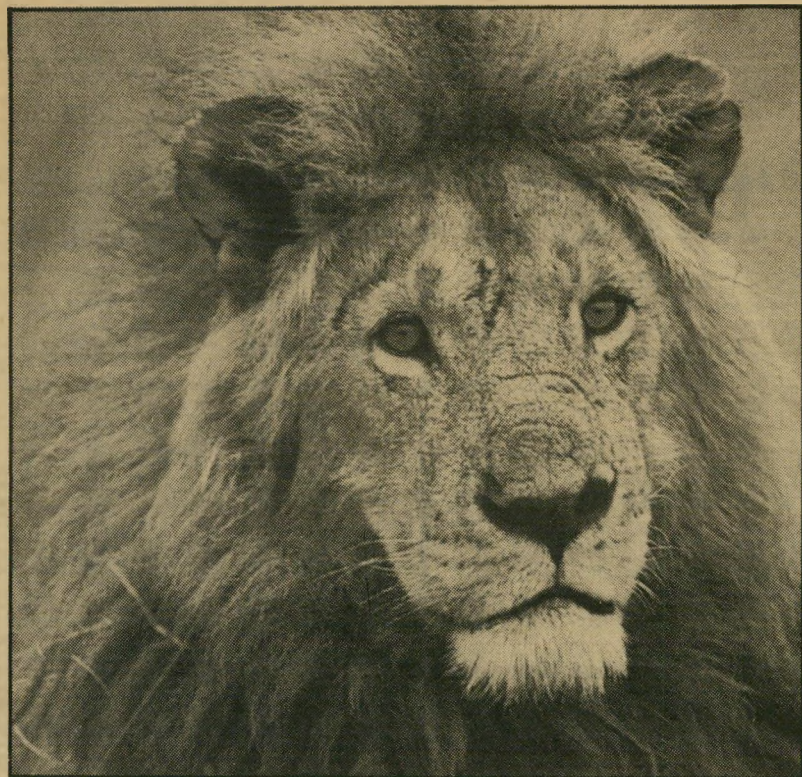
חשוב לציין עוד שבמפה שבה לשמש קשרים חזקים עם סטורן, הטבע של מזל השמש (בכל מזל שהוא) ידוכא או שיהיה מוסתר במידה מסוימת. אותו אדם יתאר שקט ומסויג יותר, מה שלא היה קורה אילו לא היתה שם את אותה השפעה חזקה של כוכב סטורן. יתכן שנפגוש באריה שקט

עדיין שורה סביבכם אווירה אופטימית ושימחה. למרות שזהו מצב חיובי ומבוקש השבוע, רצוי שתגלו יתר ערירות וזהירות. הניסיה להיפגע בתאונות או להיפגע בדרכים שור

נות וכן לקבל כוויות ואפילו חום, חזקה ביר תר דווקא בשבוע הקרוב. 23 עד 29 הם הימים היותר רגישים. אותם ימים לא יהיו קלים בעבודה, בגלל האחריות המוטלת עליכם. בתחום הרומנטי טי חשוב לבסס מה שהושג בחודש האחרון.

ענייני מגורים מעסיקים אתכם גם השבוע. אולם נושא זה יירגע תוך ימים ספורים ותוכלו לשוב להלך חיים המוכר. הבריאות אינה טובה בין ה-22 ל-24 בחודש. דרושה יותר מנוחה ושינה. קרובי משפחה יסיפו מתח וריגשי אשמה לתקופה שאינה קלה לכם. הפעם אתם נוטים לאבד במהירות את הסבלנות ולהתפרץ בצורה שאינה אופיינית לכם. בתחום הרומנטי תזכו לפי צוי על כל התקופה הקשה אשר היתה לכם.

זהו שבוע רגיש. במקום העבודה אתם מתנהגים בצורה מעט קריזית. ולאט לאט מכבידים על הסביבה. העצבים מתוחים מאוד והתפרצויות פיתאומיות ושאונן ממנהגכם מפתיעות אפילו אתכם עצמכם. הימים היותר קשים השבוע הם ה-24 וה-25 בחודש. מתיחות בבית אך לא פחות מכך – חרדות ודאגות לענייני שאינו צריך להדיאגכם. נסיעות דורשות התייחסות זהירה. מאחר וקיימת כבר נטיה חזקה להיפגע.

לשמש. אך לכך לא כדאי להיכנס כעת. אותו סטורן יריץ אותו גם בהמשך. והוא לא ישלך ולא ינוח וינסה תמיד להגיע למקום שאליו הוא הולך.

אותו כוכב סטורן מסמל בין השאר את הזמן. כך שכאשר ההצלחה מגיעה, זה קורה רק בגיל מבוגר. שמש הממוקמת במקום לא טוב ובהבטים קשים יכולה לגרום לו לאדם לנסות לפצות את עצמו ולהפוך אותו למפונק. שחצן או גאוותן כלפי אחרים. התנהגות כזו אינה בהכרח סימן לכך שהשמש אכן במצב כזה.

פעמים אחרות שמש הנמצאת במצב קשה יכולה ללמד על חיוניות נמוכה. חוסר מרץ. חולשה ובעיות בריאות.

ב-20 וב-21 בחודש תוכלו להרשות לעצמכם ליותר על המשימות הדחופות בעבודה או במקומות אחרים. כדאי שתתפנו לעניינים ריר

מאנטיים, גם אם זה לא מתוכנן אין ספק שמצפה לכל חוויה מעניינת. מושכת ומפתיעה. יתכן שיהיה עליכם לקחת יוזמה ולנהוג בצורה שרנה מתמיד. אבל למען ההנאה והעידוד שמצפה לכם זה כדאי. ב-22 וב-23 בחודש – תצטרכו לטפל בדחיפות בבעיות כספיות או עסקיות של בני המשפחה.

משהו צריך להתחיל לזוז. עכשיו זה לא הזמן לסמוך על ידידים או הבטחות הניתנות בקלות. החודש הקרוב אינו מפנק אתכם ואם ברצונכם לקדם את ענייניכם המיקצועיים תצטרכו וגלויות יותר תקיפות ואפילו ליהפך לקצת נודניקים. ה-20 וה-21 יהיו די קשים גם אם לא התכוונתם לכך. תמצאו את עצמכם עסוקים כשאינכם מרגישים כל כך טוב. מצב הרוח התוקפני מתחיל לחלוף והיחסים עם הסביבה נוחים יותר.

העומס בעבודה מתחיל לרדת, מעכשיו תוכלו להרשות לעצמכם להתפנות לעיסוקים קצת יותר מהנים. בתחום ה"רומנטי מתחילה תקורפה חדשה, שום דבר לא יתחיל ללא בעיות. כלומר קשר מחודש או חדש לקיימו כפי שהייתם ריר בעיות תקשורת או תנאים חיצוניים – שבהם איש משני ה"צדדים אין לו שליטה יגרמו לאכזבת מה – אולם לא ימנעו את הקשר. שימרו על הבריאות ב-22 וב-23.

החודש הקרוב יהיה קובע מאוד לגבי היחסים שלכם עם הסביבה. חשוב שתשמרו על יחסים טובים עם ידידים, אפילו אם הקשרים עימם לא היו הדוקים לאחרונה. בקרוב תהיו תלויים בעזרתם ואפילו בדעתם הטובה עליכם. בעבודה – זהו שבוע לא יחיה לכם קל להבליג על עלבונות ומפגיעות. אפילו אם אלה לא נעשים במכוון. הפעם הרגו עלול להשתלט עליכם ולגרום לכם להוציא את כל מה שהצטבר לאחרונה.

המתיחות חוזרת ותופסת מקום חשוב בחיכם – לאחר שהנייתם מהקלה במצב הרוח. משהו שב וגורם לכם בעיות והפעם זה קשור בצורה עקיפה או ישירה לקריירה או מעמדכם בחברה. ב-20 וב-21 בחודש יתכנו דאגות בענייני בריאות. וכן צורך דחוף לטפל בענייני כספים ורכוש של המשפחה או של אנשים הזקוקים לעזרתכם. בשורה או ידיעה חשובה תגיע מארץ אחרת ותגרום להקלה מהבחינה הכלכלית.

נדי
21 בדצמבר - 10 בינואר

האדניים
21 בדצמבר - 22 בינואר

דני
20 בינואר - 19 בפברואר

עקרב
22 באוקטובר - 22 בנובמבר

דגים
19 בפברואר - 20 במרץ

קשת
23 בנובמבר - 22 בדצמבר

תאומים
21 במאי - 20 ביוני

בתולה
23 באוגוסט - 22 בספטמבר

אריה
23 בספטמבר - 22 באוקטובר

שור
21 באפריל - 20 במאי

מזל דגים
20 במרץ - 19 באפריל

מזל תאומים
20 ביוני - 21 ביולי

מזל סרטן
21 ביולי - 20 באוגוסט

מזל ליון
20 באוגוסט - 19 בספטמבר

מזל עקרב
19 בספטמבר - 18 באוקטובר

מזל בריש
18 באוקטובר - 17 בנובמבר

מזל גמל
17 בנובמבר - 16 בדצמבר

מזל ידיו
16 בדצמבר - 15 בינואר

מזל דגים
15 בינואר - 14 בפברואר

מזל תאומים
14 בפברואר - 13 במרץ

מזל סרטן
13 במרץ - 12 באפריל

מזל ליון
12 באפריל - 11 במאי

מזל עקרב
11 במאי - 10 ביוני

מזל בריש
10 ביוני - 9 ביולי

מזל גמל
9 ביולי - 8 באוגוסט

מזל ידיו
8 באוגוסט - 7 בספטמבר

מזל דגים
7 בספטמבר - 6 באוקטובר

מזל תאומים
6 באוקטובר - 5 בנובמבר

מזל סרטן
5 בנובמבר - 4 בדצמבר

מזל ליון
4 בדצמבר - 3 בינואר

מזל עקרב
3 בינואר - 2 בפברואר

מזל בריש
2 בפברואר - 1 במרץ

מזל גמל
1 במרץ - 30 באפריל

מזל ידיו
30 באפריל - 29 במאי

מזל דגים
29 במאי - 28 ביוני

מזל תאומים
28 ביוני - 27 ביולי

מזל סרטן
27 ביולי - 26 באוגוסט

מזל ליון
26 באוגוסט - 25 בספטמבר

מזל עקרב
25 בספטמבר - 24 באוקטובר

מזל בריש
24 באוקטובר - 23 בנובמבר

מזל גמל
23 בנובמבר - 22 בדצמבר

מזל ידיו
22 בדצמבר - 21 בינואר

מזל דגים
21 בינואר - 20 בפברואר

מזל תאומים
20 בפברואר - 19 במרץ

מזל סרטן
19 במרץ - 18 באפריל

מזל ליון
18 באפריל - 17 במאי

מזל עקרב
17 במאי - 16 ביוני

מזל בריש
16 ביוני - 15 ביולי

מזל גמל
15 ביולי - 14 באוגוסט

מזל ידיו
14 באוגוסט - 13 בספטמבר

מזל דגים
13 בספטמבר - 12 באוקטובר

מזל תאומים
12 באוקטובר - 11 בנובמבר

מזל סרטן
11 בנובמבר - 10 בדצמבר

מזל ליון
10 בדצמבר - 9 בינואר

מזל עקרב
9 בינואר - 8 בפברואר

מזל בריש
8 בפברואר - 7 במרץ

מזל גמל
7 במרץ - 6 באפריל

מזל ידיו
6 באפריל - 5 במאי

מזל דגים
5 במאי - 4 ביוני

מזל תאומים
4 ביוני - 3 ביולי

מזל סרטן
3 ביולי - 2 באוגוסט

מזל ליון
2 באוגוסט - 1 בספטמבר

מזל עקרב
1 בספטמבר - 31 באוקטובר

מזל בריש
31 באוקטובר - 30 בנובמבר

מזל גמל
30 בנובמבר - 29 בדצמבר

מזל ידיו
29 בדצמבר - 28 בינואר

מזל דגים
28 בינואר - 27 בפברואר

מזל תאומים
27 בפברואר - 26 במרץ

מזל סרטן
26 במרץ - 25 באפריל

מזל ליון
25 באפריל - 24 במאי

מזל עקרב
24 במאי - 23 ביוני

מזל בריש
23 ביוני - 22 ביולי

מזל גמל
22 ביולי - 21 באוגוסט

מזל ידיו
21 באוגוסט - 20 בספטמבר

מזל דגים
20 בספטמבר - 19 באוקטובר

מזל תאומים
19 באוקטובר - 18 בנובמבר

מזל סרטן
18 בנובמבר - 17 בדצמבר

מזל ליון
17 בדצמבר - 16 בינואר

מזל עקרב
16 בינואר - 15 בפברואר

מזל בריש
15 בפברואר - 14 במרץ

מזל גמל
14 במרץ - 13 באפריל

מזל ידיו
13 באפריל - 12 במאי

מזל דגים
12 במאי - 11 ביוני

מזל תאומים
11 ביוני - 10 ביולי

מזל סרטן
10 ביולי - 9 באוגוסט

מזל ליון
9 באוגוסט - 8 בספטמבר

מזל עקרב
8 בספטמבר - 7 באוקטובר

מזל בריש
7 באוקטובר - 6 בנובמבר

מזל גמל
6 בנובמבר - 5 בדצמבר

מזל ידיו
5 בדצמבר - 4 בינואר

מזל דגים
4 בינואר - 3 בפברואר

מזל תאומים
3 בפברואר - 2 במרץ

מזל סרטן
2 במרץ - 1 באפריל

מזל ליון
1 באפריל - 31 במאי

מזל עקרב
31 במאי - 30 ביוני

מזל בריש
30 ביוני - 29 ביולי

מזל גמל
29 ביולי - 28 באוגוסט

מזל ידיו
28 באוגוסט - 27 בספטמבר

מזל דגים
27 בספטמבר - 26 באוקטובר

מזל תאומים
26 באוקטובר - 25 בנובמבר

מזל סרטן
25 בנובמבר - 24 בדצמבר

מזל ליון
24 בדצמבר - 23 בינואר

מזל עקרב
23 בינואר - 22 בפברואר

מזל בריש
22 בפברואר - 21 במרץ

מזל גמל
21 במרץ - 20 באפריל

מזל ידיו
20 באפריל - 19 במאי

מזל דגים
19 במאי - 18 ביוני

מזל תאומים
18 ביוני - 17 ביולי

מזל סרטן
17 ביולי - 16 באוגוסט

מזל ליון
16 באוגוסט - 15 בספטמבר

מזל עקרב
15 בספטמבר - 14 באוקטובר

מזל בריש
14 באוקטובר - 13 בנובמבר

מזל גמל
13 בנובמבר - 12 בדצמבר

מזל ידיו
12 בדצמבר - 11 בינואר

מזל דגים
11 בינואר - 10 בפברואר

מזל תאומים
10 בפברואר - 9 במרץ

מזל סרטן
9 במרץ - 8 באפריל

מזל ליון
8 באפריל - 7 במאי

מזל עקרב
7 במאי - 6 ביוני

מזל בריש
6 ביוני - 5 ביולי

מזל גמל
5 ביולי - 4 באוגוסט

מזל ידיו
4 באוגוסט - 3 בספטמבר

מזל דגים
3 בספטמבר - 2 באוקטובר

מזל תאומים
2 באוקטובר - 1 בנובמבר

מזל סרטן
1 בנובמבר - 31 בדצמבר

מזל ליון
31 בדצמבר - 30 בינואר

מזל עקרב
30 בינואר - 29 בפברואר

מזל בריש
29 בפברואר - 28 במרץ

מזל גמל
28 במרץ - 27 באפריל

מזל ידיו
27 באפריל - 26 במאי

מזל דגים
26 במאי - 25 ביוני

לא הכל ביטור — יש גם שימחה

משה ביטור עם אחותו כרמלה זילברמן
מתחים סוף-סוף לילד

הסבתא גרה עם ההורים

עוד אשה אחת הצטרפה לאגודת הסבתות הוריות של מדינת ישראל. הפעם זאת הציירת ובעלת-הגלריה **עמליה ארבלי**, שבתה היחידה, מלי, הפכה אותה לסבתא.

אבל עמליה, כמו שהיא אשה מיוחדת, כך היא גם סבתא מיוחדת. האם שמעתם אי פעם על סבתא הגרה עם ההורים שלה?

עמליה ארבלי גרה שנים ארוכות עם הוריה, בדירתם אשר במרכז העולם, כלומר בפריז. פינת-דיזנגוף. כמה פעמים, בעיקבות גבר זה או אחר, היתה עמליה יוצאת מבית הוריה וגרה עם מישהו, אבל תמיד היא חזרה את אמא ואל אבא.

אצל אישה-עסקים משה ביטור, הידוע יותר כאחיה של כרמלה זילברמן, אין הרבה חריגות טובות בשנים האחרונות. משה ביטור עלה לכותרות כשנעצר אחרי השפיפה של קלאב א' כחשור בהצתה. הוא ישב בבית-המעצר כשלושה חודשים, ואחרי-כך שוחרר מחוסר-הוכחות.

כאותה תקופה פתחה אחותו כרמלה זילברמן עסק הקשור באופנה, וכנראה שיכנעה את אחיה שכראי לו גם משהו כזה. משה שמע בקול אחותו והקים עסק לגימור אופנה, משהו העושה לולאות ותופר כפתורים וכיוצא באלה לבגדים.

כשנרממה היה שהאחות והאח הגיעו אל השקט והנחלה, נעצר משה ביטור על-ידי המישטרה כי אשמה כלשהי, ושוב הוכנס לבית-הסוהר.

אבל מה שהראיג את ביטור לא היה המאסר, אלא העובדה שאשתו היתה באמצע טיפול, ור שניהם קיוו שהיא תהיה סוף-סוף אחרי הרבה שנות-נישואין ללא ילד.

שרות בתי-הסוהר בא לקראת הזוג ביטור, ואי-שור הפריית-מבחנה.

החרישות הטובות הן שאשתו של משה ביטור וגם הוא, כמובן, מחכים עכשיו לילד הראשון, ולמרות הצרות המלוות אותן בשנים האחרונות כולם מאושרים במישפחת ביטור.

וודקה במאהל בדווי בחדרה

כמו שיש בחיפה חתיכה, בתל-אביב יש ריזנגוף ובאילת יש ים-סוף. ככה יש בחדרה ארבעת האחים **רויכמן**. עשירים גדולים, ולא רק בקנה-המידה של חדרה.

אחד האחים רויכמן, **יעקב** התאלמן לפני שנים. כשראו שלושת האחים רויכמן שלא טוב היות האדם לבדו, הם ערכו לו היכרות עם **אינה**, עולה חדשה מרוסיה, גרושה ואם לשתי בנות. אינה ויעקב מצאו שפה משותפת, התאהבו ונישאו. במהרה הבין יעקב שהוא עשה עסק טוב, כי אינה היא אשה נהדרת ואהובה על כל חביו ובני-משפחתו. לאות תודה הוא אימץ באופן רשמי מי את שתי בנותיה.

כל זה היה לפני כמה שנים. בשבוע שעבר עמדו יעקב ואינה מתחת לחופה והחזיקו ביד את **ענת**, שנישאה ל**איתן רוזין**, בנו של עורך-הדין **שרגא רוזין**.

החתונה נערכה בוילה הגדולה של אינה וי-עקב, ועל הרשא בגורל ארבעה רונם. חצי החצר היתה שולחן אחד ארוך, ועליו כיבוד ועוד כיבוד ועוד כיבוד. 800 המוזמנים לחתונה נהנו, ורק מאוחר בלילה הם הלכו הביתה.

עמליה ארבלי
ביקורי מישפחה

באחרונה הודקנו ההורים, ועמליה חזרה לגור איתם כדי לתמוך בהם ולהחזיר להם את כל האהבה והדאגה שהם הרעיפו עליה, במשך כל חייה.

לטלי, לבעלה **משה** ולתניוקת החדשה יהיה קל בביקורי-מישפחה. כשהם הולכים לבקר את האמא, הם יבקרו גם את הסבא, וכמובן להיפך. חיים נוחים.

סיפורים

אמרו לי שכנס של **שייקה אופיר** ואחלה הלוי, עדי בן 36, הגיע ארצה כדי לבקר את אביו החולה.

אמרו לי גם שהבחור הגיע, נסע מייד לבקר את אביו בבית-החולים, ואחרי הביקור יצא החוצה, ופיתאום הסתבר לו שאין לו איפה לישון. אף אחד מהחברים לא הציע לו לישון בביתו, כי כולם חשבו שהוא כמובן מתארח אצל אמו.

אמרו לי גם שאמו אמרה שאין לה מקום בבית, והיא לא יכולה לארח את בנה. אמרו לי גם שאיש יחסי-ציבור צעיר אחד, ששמע את הסיפור, לא יכול היה להתאפק וטילפן אל אחלה הלוי, ואמר לה בטלפון את דעתו עליה.

אמרו לי גם שהוא ישן עכשיו בכל פעם אצל חבר אחר של אבא שלו. כל זה אמרו לי, אבל אני לא יכולה להאמין.

אינה רויכמן
בסוף נשואו רק הרוסים

מאחורי המירקע הופעה ראשונה

במסדרונות מחלקת החדשות של הטלוויזיה הישראלית הגיבו השבוע בליגולוג על הופעת הבכורה של **שימרון שיפר**, שליח קול-ישראל לוושינגטון. בכתבה שהכין לטלוויזיה הישראלית.

שיפר הכין כתבה ליומן לילה-שבת על העברת ארבעה מטוסי-כפיר של התעשייה האווירית לחיל-הגנחתים הא-מריקאי. הוא סיים את כתבתו במה

כתב שיפר
ידיים בכיסים

שמכונה בשפה הטלוויזיונית "סטנדר" אפ" מזור. תחת לעמוד ולומר את דברו לצופים על רקע המטוסים בכיסים הצ'כאי האמריקאי, כמקובל, החליט, כנר-אה, להעניק סטנדרטים חדשים כבר כהופעת הבכורה שלו. הוא נראה מהלך בין המטוסים כשהוא לבוש חולצה שכפתוריה פתוחים עד למרכז חזהו, ידיו נתונות עמוק בכיסים מיכנסיו, והליכתו מזוהה. כך שידר את הפרטים המשלימים על עיסקת המטוסים היש-ראליים.

הופעתו המשונה של כתב הרדיו גרמה בימים שאחרי השידור לצחוק במחלקה, ואפילו **חיים יבין**, מגיש המהדורה, הצליח רק בקושי בלבם חיוך מאוזן לאוזן שאיים להתפשט על פניו.

שיפר הגיע אל מירקע הטלוויזיה מכיוון שהוא מחליף את **ניסים מישעל**, כתב הטלוויזיה בכירה הא-מ

ריקאית. מישעל נמצא בארץ בימים אלה וחגג לפני שבוע את ברה-מיצוה של אריאל, בנו הבכור.

הילד קיבל מחשב

צופים רבים התקשרו לטלוויזיה ב-עיקבות כתבתו של **חנן עזרן** על הי-לד הנכה יאן שיינפלד.

בכתבה, ששוררה ביומן בלילה-שבת, סופר על ילד שנולד עם שיתוק מוחין והוא משותק בידיו וברגליו ואינו מסוגל לדבר.

הילד, שעלה מברית-המועצות כשי-היה בן 7 חודשים, חגג עכשיו את בר-המצוה שלו בעזרת מחשב. הוא מפי-על את המחשב בתנועות ראשו והמי-חשב מדבר עבורו.

הילד משתמש במחשב של בית-ס-פר מיוחד לנכים בעיר מגוריו בחולון. אחרי שידור הכתבה התקשרו צו-פים לטלוויזיה. חלקם אמרו שלקרוני מיישפחתם בעייה רומה וביקשו מידע על הפרופסור האמריקאי ג'ון יולנברג, שטיפל ב-יאן. אחרים הציעו עזרה.

בין מציעי העזרה היתה גם חברת המחשבים מ.כ.ן שהציעה להעניק ל-יאן מחשב במחנה.

ביום הראשון בבוקר לקח עזרן את יאן ואת אמו לחברת המחשבים ושם

עולה אלף שקל, בעזר שבכללית הוא שלושת אלפים.

- תשריר בן 30 שניות עולה בחי-נוכית 1,200 שקלים, ובכללית 3,400.
- תשריר בן 45 שניות עולה בחי-נוכית 1,600 שקלים, ובכללית 4,700.
- תשריר בן 60 שניות עולה בחי-נוכית אלפיים שקלים ובכללית ששת אלפים.

שני סרטים על וענונו

שני גופים מכינים בימים אלה סר-טיטלוויזיה על פרשת מרדכי וענונו. האחד הוא הטלוויזיה האוסטרלית, המכונה כתבה נרחבת על האיש ועל הפרשה. הסרט ישודר באוסטרליה ב-תוכנית המקבילה למבט שני הישר-אלית ולתוכנית 60 דקות האמרי-קאית.

הגוף השני הוא חברת הפקה יש-ראלית, שכראשה עומרים שמואל קלדרון, צלם במיקצועו, וניסים רוסק, עורך סרטים במיקצועו. הצוות הישר-אלי נמצא בימים אלה בלונדון לצורך צילומים לסרט.

שני הצוותים פנו ל-**חנן עזרן**, כתב הטלוויזיה הישראלית. עזרן עשה בד-מנו כתבה על וענונו שבה הביא

נושא לסרטים וענונו
עזרן סירב

קטעים אותנטיים מיומנו האישי. קיט-עי היום, ששודרו בטלוויזיה, עוררו ויכוח גדול, מכיוון שהיו אישיים ביותר ונלקחו מאחד מבני מישפחתו של וענונו. וענונו אף שקל בזמנו להגיש תביעה נגד הטלוויזיה, על פלישה לת-חום הפרט.

עכשיו פנו גם האוסטרלים וגם הישראלים לעזרן בבקשה שיתראין ויספר על יומנו של וענונו. עזרן סירב לשותף פעולה עם הצוות האוסטרלי. לצוות הישראלי עדיין לא ניתנה תשר-בה, מכיוון שאנשיו אינם בארץ.

קיבל הילד את המחשב שיעשה את חייו לנוחים יותר.

תשרירים יקרים

ועדת-המיכרזים של עיריית תל-אביב ביקשה מגיור העירייה אישור לתשריר-שרות מטעמה, המשודרים בטלוויזיה הכללית ובטלוויזיה החינו-כית. בפרוטוקול הישיבה מופיעים מ-חיריהם של התשרירים. מחירי התשר-ירים בטלוויזיה החינוכית נמוכים ב-הרבה ממחירים בטלוויזיה הכללית: תשריר בן 20 שניות בחינוכית

שיראו את השעון

ענת דולב, מגישה מבט, הגיעה במוצאי-שבת האחרון למערכת-החדשות בירושלים כדי להגיש את המהדורה. דו-לב, שחזרה מחופשה בארצות-הברית, הסתובבה שעה ארוכה סביב בימאי מבט. אלה שהיו באותה השעה במחלקה לא הבינו מה לדולב ולבימאי. אחרי דקות אחדות נפתרה התעלומה.

מגישה דולב
מאמריקה

דולב, שמתעניינת ביותר באופן הופעתה על המירקע, ביקשה מן הבימאי לדאוג לצלם אותה באופן כזה שהעם יוכל לראות את השעון החדש שהביאה איתה מביקורה בארצות-הברית. רבים במחלקת-החדשות זועמים על כך שלדולב איכפת יותר איך היא נראית על המירקע, מאשר תוכן המהדורה שאותה היא מגישה.

מאחורי המיקרופון הכתב הושעה

ינן שנקר, כתב גלי-צה"ל בכנ-ס, הושעה בשבוע שעבר מתפקידו, עד לבירור האמור להיערך השבוע. אצל **נחמן שי**, מפקד התחנה, שנקר הכין כתבה לאחר היומנים בנושא פרויקט המטוס לביא. **יורם יקר**, מנהל מחלקת-החדשות של הת-חנה-הצבאית, שמע את הכתבה ששלח שנקר מירושלים, וביקש ממנו לתקן ולעדכן אותה. שנקר לא מילא את בק-שת הממונה עליו במלואה. הוא לא בא למערכת כדי להכין כתבה מתוקנת כ-מבוקש, אלא שלח תיקונים מירושל-ים.

יקר החליט להשעות אותו מתפקי-דו בינתיים, למרות ששנקר נחשב ל-

שר קצב
השכמה מוקדמת

כתב טוב וחרוז ובגלץ מעריכים מאוד את החומר שהוא מביא מן הכנסת.

קו ניו-יורק תל-אביב

בגלי-צה"ל משודרת מזה שבועות אחדים תוכנית יומית בת חמש דקות בנושא הידידה. בתוכנית, הנקראת לא לכבות את האור, מתראיינים כל הקשורים בצורה זו או אחרת לידידה, כולל יורדים בהווה, יורדים לשעבר, ונציגי המוסדות הקשורים בעניין בא-רץ.

סידרת התוכניות תסתיים ביום הת-מישי הבא. לקראת סיומה הגה **נחמן שי**, מפקד גלי-צה"ל, רעיון מהפכני, והוא אכן יבוצע בעזרתו של **שי בן-אסולין**, מפיץ ועורך סידרת התוכ-ניות.

באותו יום חמישי יתקיים מישור מיוחד, שיישמע ברומנית בישראל וב-ניו-יורק, עיר היורדים הגדולה בתבל.

השידור יועבר בקווי שידור טראנס-אטלנטיים ויישמע, לכן, ברומנית ב-שתי הארצות.

שיתוף פעולה

אלקטרוני

תחנת גלי-צה"ל תשתף פעולה עם הטלוויזיה הישראלית בנושא האירוס. ב-1 בספטמבר תשדר הטלוויזיה תוכ-נית מיוחדת בנושא האירוס במסגרת מבט שני. מייד אחרי השידור, בשעה 10 בערב, יהיה בגלי-צה"ל קו פתוח, שאליו יוכלו המאזינים להתקשר ולש-אול שאלות את צוות המומחים שיישב באולפן. הטלוויזיה, מצידה, תפנה את הצופים לגלץ, והתחנה הצבאית תפר-סם מעל גלי-האתר את תוכנית הטל-וויזיה.

את התוכנית בגלץ תפיץ **מכל צמח**.

ענת סרגוסטי

רק קצת אור

הטלוויזיה הישראלית הסכימה לאפשר לצוות הפקה של הסרט הישראלי הינשוף צלם באולפן הטלוויזיה בקרייה בתל-אביב. הסרט, העוסק ב-יחסי המוסד והשב"כ על רקע הפרשיות האח-רונות, מצולם בימים אלה.

הצילומים באולפן הטלוויזיה נקבעו למוצאי-השבת. ביום החמישי קיבלו המפיקים, חברת אבא, הודעה מן המחלקה הכלכלית של רשות השידור - אנשי הרשות הודיעו שתמורת האולפן הם מבקשים שהסרט יוקרן חינוג בטלוויזיה ה-ישראלית. המפיקים הנדהמים לא הסכימו לת-נא, ובאותו הרגע התחילו לרוץ טלפונים בהולים מתל-אביב לירושלים כדי לסכם את התנאים לצילומים.

אחר-כך ביקשו ברשות-השידור סכום של אלפיים דולר תמורת הצילומים. במהלך ויכוח ומשא-ומתן טלפוני ירד המחיר ל-500 דולר. שני הצדדים הסכימו למחיר, והצילומים נקבעו ל-

„השחקניות שונאות ילדים!“ אומרים הילדים בהצגה. במקום להתכונן לתפקיד, רואים „שושלת“. המתח הראשון כג. „עלובי החיים“ מאחורי הקלעים של ההצגה ה־25

אף אחד לא מתרגש

הרקות חולפות וחרירייהחלשה מתמלאים. שמונה מלכישות ושלוש מאפרות מחכות ל־80 משתפיי־ההציגה, מסתובבות במסדרון הצר, מוכנות לעזור, לתפור, לחבר, לאפר, להסיר, להלביש.

המלכישות, שבבוקר הן מורות, סוכנות־ביטוח וסטודנטיות, לבושות בשחור. כך גם פועלי־הבימה ומאפרת אחת. כל מי שצריך להתקרב לפאתי־הבימה לבוש כבגדים שחורים, כדי שלא ינצנץ למרחוק ויסח את דעת הצופים מהמתרחש על הבימה.

„שחקן קשה הוא אחד שחושב שהוא מבין באיפור יותר ממני“, אומרת אחת המאפרות, ואינה מוכנה כשום פנים ואופן לומר מי הם שחקניה הקשים של ההצגה. כל מה שהיא מוכנה לומר הוא: „את הילדים הכי קל לאפר. בהצגה הזו אין הרבה עבודת־איפור. אנחנו עסוקות, בעיקר, בהחלפת פאות.“

רקות מעטות חולפות ובמדרגות עולה תיקי דיין, כשהיא נעולה בנע־לייגומי.

כהן מלטף בהיסח־הדעת את ה־מיקרופון הקטן, ויש בתנועתיו חיבה. „ההצגה הזו מלאה בפילאי הטכניקה“, הוא אומר. „כאנגליה היא מוצגת על בימה מסתובבת. בארץ אין בימה מס־תובבת. לכן המציאו המצאה ישראלית — תפאורה נוסעת, מכוונת מרחוק בעזרת של־ט־רחוק.“

בעוד דקה יעלה אלברט כהן על הבימה. הוא עוזב את חדר־הטלוויזיה וממחר אל המדרגות. „אנחנו מדינה שמחברנת על התרבות ומקיימה בנקים“, הוא צועק ונעלם מאחורי הווילון השחור המפריד בין הבימה לבין חרירי השחקנים.

מורות בשחור

מה שנקרא „מאחורי הקלעים“ הוא 14 חדרים קטנים. בכל חדר מראה, כיסא, שולחן קטן, עשרות בגדים תלויים על קולבים. כל שלושה שחקנים מצטופפים בחדר קטנטן כזה, מתכוננים להצגה.

בשעה 7.45 בערב מגיע לאולם הקאמרי דודו פישר, כוכב ההצגה. הוא לבוש בחולצה לבנה חסרת שרוולים, מישקפ־שמש לעיניו ול־ראשו כיפה סרוגה, שעליה רקומים תווים. העוברים ושבים ברחוב דיונגוף לא מעיפים בו מבט, לא מזהים את הכוכב החדש של עול־הבידור הישראלי. אחריו מגיעים לאולם שלו מית אהרון ויובל דור, החצי של הכל עובר חביבי.

קוזט מעשנת טל אמיר, שחקנית יפה ומוכשרת. משחקת בתפקיד שחקניות רבות שאפו אליו. למרות אלמוניותה בהשוואה לשאר המשתתפים בהצגה, היא קוצרת מחמאות.

ההצגות שיבואו אחריה. מעכשיו ישו כל דבר לעלובי החיים. ובעצם אני מסכן את עצמי.

„לרוב השחקנים האחרים, אני טולדנו, דודו פישר, יובל דור, שלומית אהרון, יש קריירה אמנותית מפוארת מחוץ למחזה. אני שייך לקאמרי. אני שחקן. רק שחקן. לכן כל הזמן מקנן בי פחד: מה יהיה אחרי־כך? מה יקרה אחרי ההצגה הזו? אם זו ההצגה המושלמת, כפי שכולם אומרים, אחרי־כך תבוא הנפילה.“

מיקרופון קטן צמוד למיצחו של כהן, כשיעלה לבמה ירהר קולו מקצה לקצה בזכותו של המיקרופון הקטן, הבלתי־נראה. כינתיים הוא צופה בטלוויזיה.

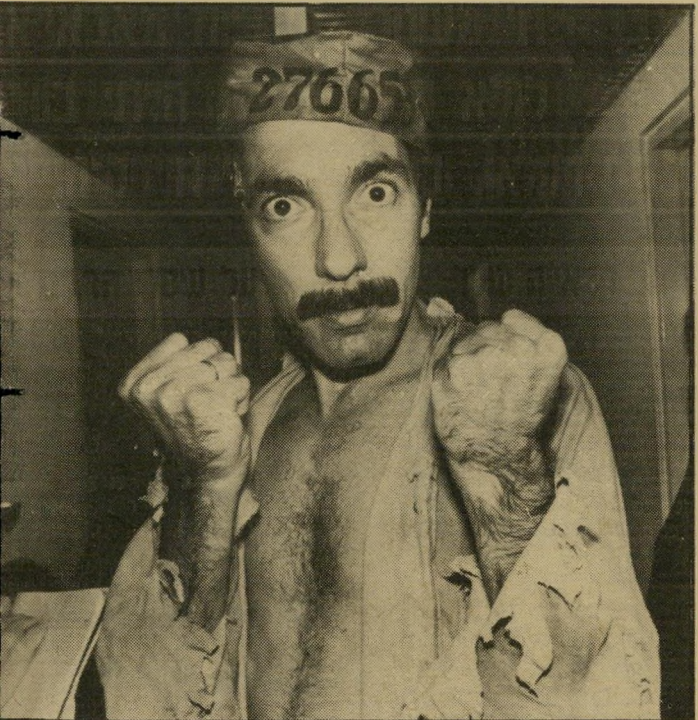
יש לי סימן ברור שרומז לי מתי אני צריך לעלות לבימה“, הוא אומר. „כששלומית אהרון מתה על הבימה, היא יורדת אל חדרי השחקנים. ואז אני מתכונן. המלבישה מעבירה אליי את סוללות המיקרופון של שלומית, ואני עולה.“

ההצגה ה־25 של עלובי החיים בעי־צומה. הבימה אפופה עשן. התפאורה מתחלפת במהירות. סחרחרות של פעילות והתרגשות.

ומאחורי הקלעים יושב אלברט כהן וצופה בטלוויזיה. שתי שיניו הי־קירמיות נצבעו בשחור, כאילו נרקבו ונשרו. פניו מאופרות באדום וכחול, חלקי־פאה צמודים לראשו. הוא אינו נרגש. גם אינו מתוח.

„בהצגה שלמה המלך ושלמי ה־סנדלר שיחקתי ב־700 הצגות, כך גם בכנר על הגג. בסוחר הגומי שיחקתי ב־480 הצגות. ביסורי איוב ב־300. אחרי ההצגה המאה עוברים את שלב ההתרגשות. אני, שמאחורי יש כלי־כך הרבה הצגות, עברתי את תקופת ההתרגשות.“ לקולו מתלווה נימה פילוסופית.

„43 שנים אני על הבימה, וזו הפעם הראשונה שאני משתתף בהצגה כלי־כך גדולה. ההצגה הזו תסכן את כל

„אין לי כוח לנשום!“ לפני תחילת ההצגה הסתובב יובל דור במסדרונות במצב־רוח מרומם, ועשה פוזות למצלמה. כשתמה ההצגה, הוא נראה תשוש.

„לא להתראיין!“ טל בת ה־11 (משמאל). היא בתו של אבי טולדנו. טל התחילה לספר על המתרחש מאחורי־הקלעים. אחד מאנשי הצוות רץ לספר לאבי, שהגיע ואמר לה: „אני לא מרשה לך להתראיין!“ מימין: ליאת רוזנברג.

עמוד התווך טו־י (מימין). המלבישה של תיקי דיין. היא חביבת כל השחקנים. במהלך ההצגה היא מסתובבת מאחורי הקלעים ודואגת לכל מבוקשם. תיקי דיין טוענת שטו־י היא־היא עמוד התווך של הקאמרי.

מה יהיה אחר־כך? אלברט כהן — שחקן ותיק, שהשתתף בהצגות רבות, חושש ממה שיקרה לאחר

שההצגה הזאת תרד מהבימה. "מעכשיו ישו כל דבר להצגה זו. בעצם אני מסכן את עצמי. אם זו הצגה מושלמת. כמו שאומרים — תבוא אחר־כך הנפילה.

דון, השחקן שמשחק את מריוס מטפס במדרגות אל הגג. אני ניסיתי לקפוץ והצלחתי. הבימאי התלהב. כך נולדה הקפיצה. "יש בה סכנה, בקפיצה, אבל בהצגה הזו כולם מסתכנים. באנגליה התרחשו תאונות רבות. כאן קרתה פה ושם תאונה. כאחת החזרות יובל דור פצע אותי במצה. או קרה שהעגלה התגלגלה על אחת הרקדניות. שום דבר רציני."

שלומית מסיימת ללבוש את כיגרי ההופעה ויובל יוצא כהול לחפש את השפם שהוא צריך להרכיב.

לעבוד או להשתולל? *

הסקסה. בתוך שניה מתמלאים חדרי־ההלבשה שהיו עד עכשיו ריקים ושקטים. כמעט שלא מרברים על ההצגה. בחדר אחד יושבים שחקנים מול הטלוויזיה וצופים בשושלת. "תרשמו את זה", אומר אחד השחקנים, "תרשמו שבמקום להתכונן נפשית ל־"תפקיד יושבים כאן ורואים טלוויזיה." גומר את דברו וממשיך לצפות במסך. אלברט כהן לוחץ ידיים לזוג חברים שבאו לכרך אותו. "נהדר זה היה, נהדר", אומר כהן לחברים. "עוד לא היה דבר כזה בארץ. אירמה עשו שטות שהם יצאו ביחד אתנו. זה לא שהם רעים, זה שאנחנו טובים."

ריקי גל פשטה את שימלת ההופעה ועתה היא לובשת שימלה הרוקה ה־"חושפת זוג כתפיים שופות, היא נראית הרבה פחות מסכנה מאשר על הבימה, בתפקיד האשה המוכה והחולה. "אילו רונן התקשר אליי וביקש מני לעשות את התפקיד שאני עושה," מספרת ריקי כיצד הגיעה למחזמר. "מייד רצתי לקרוא את הספר, כי לא זכרתי כל־כך במה מדובר. אחרי שגמרתי את הקריאה, התאהבתי בדמות שאני עושה. הדמות הזו מאפשרת לי לשיר ולשחק באופן מרוכז ומעניין, זו דמות דראמטית מאוד."

הרוח החיה מאחורי הקלעים היא תיקי ריי. מצחיקה לא פחות מאשר על הבימה. היא מסתובבת בין השחקנים, מחלקת שבחים לכולם. מעוררת, מעירה, צובטת בחיבה. היא מחבקת את שלומית אהרון — המשחקת את בתה בהצגה — ושואלת: "איך הבת שלי? יפה, לא?" אחר כך היא אומרת על המלכיש שלמה המכונה טוצ'י: "היא זו שמחזיקה את התיאטרון, היא עמוד־התווך של הקאמרי."

אחרי כל הסיכונים היא מגיעה (המשך בעמוד 38)

שרה ליכוביץ, שי ברם

במהלך ההצגה — זה יהיה לטובת ההצגה. משום שמחזאות הכפיים פוגמות ברצף של הסיפור. אבל מה לעשות, הקהל הישראלי לא מתחשב בזה: ככל פעם שהוא נהנה, הוא מוחא כפיים.

קפיצה מסוכנת *

צילצול שני מכריז הרמקול, "בעוד חמש דקות יעלו ראשוני השחקנים לבימה. אבי טולדנו, שהגיע באיחור, ממחר להתלבש. אני לא מ־"תוח", הוא אומר. "יש כי דריכות נעימה. אני הרי צריך ליהנות. אם לא נהנים, אין טעם לשחק. אני אוהב לשחק ואוהב לשיר, וכאן יש לי הזדמנות לעשות גם את זה וגם את זה." והקפיצה המפורסמת? פשוט לגמרי. תמיד הייתי ספורטאי. בהצגה בלונ־

נסעתי ללונדון, כדי לראות בדיוק כמה מדובר. "אחרי שראיתי שם את המחזמר היה לי ברור שאני רוצה להשתתף בו, ולא משנה באיזה תפקיד."

אם אני נהנית? קשה לתאר כמה! כל יום אני שמחה להגיע לכאן מחדש, זה נהדר ממש."

גם יובל מספר שבהתחלה חשש להשתתף במחזמר בגלל הלהקה: "ב־"אותה תקופה תיכננו לעשות תקליט עם לואי להב, אבל הוא נסע במפתיע לחרל וזה הכריע את הכף."

השתתפות במחזמר היא לגביי התנסות שונה ממה שהיה לי עד היום. זו חוויה אמנותית שונה לגמרי, לשחק תוך כדי שירה. זה הרבה יותר מסתם לעמוד על הבמה ולשיר.

במהלך העבודה אמר לנו הבימאי שכמה שנקבל פחות מחזאות־כפיים

הצגת הערב. איך לשפר, איך לשחק טוב יותר. כל היום יש כי מתח שמתפוגג רק אחרי הדקות הראשונות על הבימה. רק אז, אחרי שנכנסתי לתפקיד בנפשי ובגופי, אני רגוע." שלומית אהרון ויובל דור יושבים בחדרי־הלבשה שהוקצה להם ועושים הכנות אחרונות. על מראות האיפור תלויות תמונות הילדים שלהם, ולידן כרטיסי־ברכה עם תישבחות על חלקם בהצגה.

בין המברכים גם שלמה להט. יובל מספר, שלמחרת הפרמיירה שלה "צִיץ" זר פרחים גדול לכל משתתפי־ההצגה. תוך שהיא מתאפרת, מספרת שלומית כיצד הגיעה להצגה: "לפני שנה פנו אליי מתאטרון הקאמרי והציעו לי להשתתף במחזמר. לגבי התפקיד, הייתה אז דילמה, לא היה ברור באיזה תפקיד מדובר. בעיקבות ההצגה

"צילצול ראשון", קורא הרמקול. כך יודעים השחקנים כי בעוד 20 דקות תחל ההצגה. איש אינו מתרגש. ההמולה רבה. מתלבשים. מתאפרים. נערת־מקהלה אוכלת כריך ממולא בביצה מטוגנת. אווירת קרניבל עליו, נטול־מתח.

בחדר קטן, שאין בו כיסא פנוי, יושב דודו פישר. שותפיו לחדר: אבי טולדנו וליאור ייני. פישר שותה מיץ־תפוזים. "בהתחלה היה קשה. אני זמר. רגיל לעמוד לבד על בימה. פיתאום מצאתי את עצמי מוקף באנשים. עכשיו אני רגיל לזה, ונהנה. אבל גם עייף. זו הצגה מעייפת. ערב־ערב, כמשך שלוש שעות, אני על הבימה. הולך לישון כל לילה בשעה מאוחרת. "כדי להכין את עצמי להצגה אני ישן הרבה, שוחה, מתעמל, משתדל לנות. במשך כל היום אני חושב על

לא לדחיים תיקי דיין הניחה ראשה על החזה החשוף של הכוכב הדתי, דודו פישר. אחד השחקנים העיר: "אם תרשמו את התמונה בהעולם הזה, הדתיים יפסיקו לקנות אותנו!"

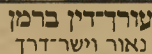

של השחקן אלברט כהן. אביה של שלומית בהצגה, וכך הוא כותב לה: שלומית, בתי הנפלאה, בכל פעם שאני מרביץ לך באכזריות, אני אומר לעצמי: אני צריך לתת לך נשיקה ולא מכה. את נהדרת. אלברט כהן."

"כאשר אני מרביץ לך..." על הפרצה בחדר ההלבשה של בני־הזוג הזמרים שלומית ויובל דור תלויים כרטיסי־ברכה רבים. אחד מהם הוא

התפטרותו. שילה רחה על הסף את
ההתפטרות, ואמר כי הוא מבין את עמ'
דתו.

ענת סרגוסטי, העולם הזה

סיבה מרכזית שניה להתנגדות האפוזיטורית ברמן היא סיבובו לתת לעורר ארו סמכויות לעסוק ברכישות מטבע, ארו נבחר מטעם הדיקטטוריון לעמוד בראש ועדת הדיקטטוריון, המסקחת על הרכישות. בישיבת הרייך שטורן ב' ביולי דרש ארו להשתתף ברכישות בפועל. למן השיב כי אם מתנגד עקרוני ברכישות וגם היה חבר יעסוק ברכישות עליהן. הוא איים שאם יוחלט בניגוד לעמדתו, הוא יפרוש מדיקטטוריון.

ביום החמישי בחר דירקטוריון דר-
בנק בעצרת-הנהלים של החברה, מבין
תשיעת חברי מועצת-מנהלים התגורר
לבחירה ארבעה: עורך-הדין **שמואל**
שטרנבוים, השופט-בדר' **מסוס יצחק**
שילה, נציג עיזבון פולניסקי; ער-
דירקטור **הרצל קרש**, מייצג משפחת
שנור האמריקאית; ועודד **ארוז**, בל-
תי-חלוי. ארבעה נוספים ממכו: האחים
זורר וחיים **גהל**, מייצגי משפחת
גהל, וחברת טראוויט השווייצית; **יוסף**
חכמי, המייצג את חברת הביטוח
הפניקס, **יצחק אלמן**, בלתי-חלוי.
אלהם הצטרף **יצחק ברמן** עצמו, אף
הוא בלתי-חלוי.

כאשר נבחר ברמן כחבר מועצת המנהלים וכיו"ר לפני חצי שנה, הוא הוצע עליידי טוכמינץ ושילה. מדוע הפכו למתנגדיו תוך חצי שנה?

בדיווחי העיתונות הופיעה עמדה חד-צדדית. המשקפת את קבוצת טוכר-מייקן-קורשארז, שהיא עתה באופוזיציה. זו האשימה את ברמן בכך שגנבל שיקולים לאיברורים הוא מסרב להציג את השליטה ברכישות-טכנ (20 מיליון דולר בשנה) מזוהה גלה לעורר אירו, וכן שהוא מסרב לפטר את וורה גלה, או לפחות לכטל את החוזה שנחתי, עימו, המכטיח לו פיצוי של 1.5 מיליון דולר אם תופסק עבודתו. האשמת היו גם נגד יוסף חמלי, שחתם על החוזה עם גלה בשם דובק. נאמר שעזאת, כביכול, תמורת הכיסוח שיחברתו הפניקס. מבטחת בו את עיסוקי דובק.

למרות האשמות האופוזיציה נגד
החכמים, היא פנתה אליו לפני ישיבת
הדריקטוריון האחרונה והציעה לו עוד
מקום כמוצאת המנהלים, וגם את תפ-
קיד הו"ר. אם יתכן במסירת השלי-
טה ברכישתו תספק לעורר ארו. לפי
ההצעה ימסר שילה מתפקידו, וייחד
אילתמר בורוביץ, מנהל בהפניקס.
אילו חכמי ייבחר כיו"ר הדריקטוריון.
ההצעה תסבוכת עניינית, ואם מכיוון שדי לו
תסבוכות פ"ט, רצה חכמי את ההצ-
עה. וכך התנגדה האופוזיציה בישיבה
בחרת ברמן, שאותה היא הכיאה לדו-
בחי.

עד כה לא טרחה איש לפנות אל
ברמן כדי לשמוע את עמדתו, מול טע-
נות האופוזיציה. ברמן ידוע לי ולאח-
יים, מזה שנים, כליברל נאור וישר-
רר, שרכב לא רכק בו בשנות-פעילו-
ת הרבות.

בימים אלה, למשל, הוא מסרב בכל
 עוקף לעמוד במקום הרץ ברישימת
 הגוף הליברלי החדש, הרץ לכנסת ב-
 אשוחא **אמנון רובינשטיין**, והוא
 מוליץ לתת את המקום השני ברישימה
אננט דלצ'יץ. הוא פרש מרצונו מן
 מממשלה, על רקע רעיוני, הרבה שנים
 לפני רובינשטיין נאלץ לעשות זאת.
 ברמן סיפר כי כאשר הציע לו ש-
 יהא, בינואר השנה, את תפקיד היו"ר
 של דובק, הוא גם המליץ על עודד
 רצון כמומחה לסחר בינלאומי. אחרי
 שנבחר לתפקיד היו"ר (משרה חל-
 קית) נפגש בתחילת מארס השנה ב-
 ישרארו של שילה עימו ועם טוכמיץ,
 יקדש וארו. בפגישה הזו העלו הצעות
 לחיזוק שליטת הברידה הקטוריוז ב-
 וברכה. הפגישה הותירה אצל ברמן הר-
 ששה לא נעימה, והאחרונה הוא טיפולן
 שילה ואמר כי הוא נבחר לדיקטטוריוז
 נחבר רציוני, ולכן ינקוט עמדות לפני
 יעתו, ולא לפי דעת הסיעה שהציעה
 וחתו. הוא הוסיף כי אינו מוכן לקבל
 ורואות מכל גורם שהוא. אגש כרי
 יטמלא הוראות, הרי יגיש מיד את

אריה סימנסון, שהיה מנכ"ל
בנק הפועלים בשווייץ, עבר לטרייד
גולדמנז בנה בשווייץ

סימונסון היה הגיבור המרכזי כפר
שטת יעקב לוינסון, והוא שהעיד והא
שים את המנוח בשחיתות אישית, וטען
כי יש לו, כמנהל בנק הפועלים כצ
יך. ידע איש על מעשיו חריגים.
באחרונה נאלץ לפרוש מן הבנק,
אחרי הסכבת הבנק בהלוואות ל
זרם גלל בסך 23 מיליון דולר. לפני
כמה שבועות החתיל לעבוד בבנק הש

טרייד דוולופמנט היה בשליטת **אדמונד ספרא**, ומכר באמריקן אקספרס ספרא לנכד מטעם אמ"י. יקין אקספרס הוא **עמוס ברנר**, שהיה מנהל בנק הפועלים באמריקה, עד שרב עם לוינסון ועזב. הוא כתב וזומנו את מיסמך ברנר, ששימש כ"בסיס לפתיחת המערכה של יריבי לוינסון וגרר.

בבנק הפועלים חוששים כי לקור-
חות רבים של הבנק יעברו עם סימונ-
סון.

הדולר ימשיך לרדת, ותגפילה ה-
צטברת הנוספת. מתחת לרמתו הנר-
בית, תהיה משמעותית ביותר! כך
קובע הרופסור **למטין פלדשטיין**,
נשיא המשרד האמריקאי הלאומי ל-
מקד, רופסור באוניברסיטת הא-
ווארד, בהצאה שפורסמה בריבון
לבנקאות, שחופץ במימס אלה. הוא
שוען כי הסיבה לכך היא שאמריקה
עברה מממד של זכאית: נטו בשווקי-
הון הבינלאומיים לממד של חייבת-
הון.

משמע: סך המילווה וההשקעות הן
באמריקה עולה על סל המילווה
וההשקעות האמריקאיות מחוץ לאר-
צות-הברית.

הגירעון המיסחרי השוטף, והריבית והדיווידנדות שיש לשלם על החוב האמריקאי לזרים, יביא למימון גובר ונוסף של הצרכים האמריקאים על-ידי מילווה מחו"ל.

כיום סך ההתחייבויות נטו של ארצות הברית לזרים הוא 200 מיליארד דולר. בעוד חמש שנים הוא יהיה 800 מיליארד דולר.

ככל שמשקיעים זרים ירכשו כמות גדולה יותר של ניירות־ערך דולאריים, כן ייחשפו יותר לסכנה של תנודות בערך הדולר ושערי־הריבית עליו. כבר כיום הריבית הראלית על ניירות־ערך אמריקאיים נמוכה מהשקעה בניירות רמנים וטוליאינפלציה.

ההפרשיות בריבית כבר גורם לבריחת משקיעים מניירות-ערך דולאריים לניירות-ערך אחרים.

תהליך זה יגרום בוודאות לירידת
ערך הדולר, עד שערכו יגיע לרמה
שבה יהיה כדאי למשקיעים לחזור א-
ליו.

דים בניאוד לקטלוג

כדי ברמן צורק בעמדותיו, וכי אילו היה העיתונות משקפת נאמנה את דיעות שני הצדדים, היה הציבור רוחה את טענות האופוזיציה. רכישות הטבק ממגיעות ל-20 מיליון דולר בשנה, ומי בקרב על השליטה ברכישות הל-באן.

הערה נוספת: המניות בדובק נחלקו בחלקים כמעט-שווים בין האופר יוציה ובין קבוצת גהל. לשויה-מאזניים היא חברת-הקרנות של בל"פ, פא. שלה כשליש המניות. זו אינה תומכת באופוזיציה, שכן לרעתה וורר גהל הוא מנהל טוב, והליכתו תפגע קשות בדור בק.

במחשבה קצת ליברלית תמיהו מ
אפופיזיה נגד גהל. אם יוכח כי גנב,
יש לצלוב אותו. כינתיים הוא נעצר
כעוון חסרות, וטרם הוגש נגדו שום
כתביאשום. התמיכה של עיתונאים,
הנחשבים כנאורים, בפיטורי אדם שלא
בלבד שלא הורשע, אלא שאף לא
הואשם, תמוהה לחלוטין. היום גהל,
מחר כל אדם אחר.

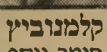
סר ויליאם בלאקסטון (1723-1780)
אמר שמוטב שעשרה אשמים לא יי-
ענשו, מאשר שאדם אחד חף־מפשע
יישב בכלא. פעם אדם נאור היה נאור
בכלל.

מנחם גולן ויורם גלובוס רכשו
רשת של 29 בתי־קולנוע (סי־אי־סי)
בדרום־אפריקה.

יִמּוֹן תַּעֲשִׂיית הַבִּידוּר, וְרֵאִיטִי,
דִּיווּחַ עַל כֶּךָ בִּי 15 יוֹלִי, וְצִיֵּן כִּי הֵם
קִנּוּ אֶת הָרֶשֶׁת בְּאוֹפֵן אִישִׁי, וְלֹא בְּאִמְצָ
עוֹת קֶאֱנוֹן.

הרשת היתה בבעלות פאראמונט ויוניברסל, ומכרה באמצעות איש קש בשם **אבי לורנר**. לא נמסרו פרטים על המחיר, אבל צויין כי החברות האמריקאיות מכרו את הרשת בגלל הלחץ באמריקה לסגור עסקים ברוס' אפריקה הגיוענית.

הדיון בבקשת ההסגרה האמריקאית
בנגד שבת קלמנוביץ, המשוחרר
בערכות בלונדון, יימשך ב־25 בחודש

ה. במועד זה יודיע בית־המישפט מתי יתן את החלטתו. פרקליטו של קלמר ווביץ, עור־הדין **עמי סדר**, אמר כי האמריקאים העבירו חומר נוסף, שאין בו דברים חדשים.

חברת רמתם, המפעילה רשת חנויות למוצרים פטוריים מכס במלונות ובבתי
לשנת 1987. המחירים הם כדולארים
כך, למשל, קופסא סיגרים רומיאז אנז גולייט מסוז צ'רצ'יל, ששמחיה
בבקטטלוג 88 דולר, נמכרת ב־171. סיגרים מונטה קריסטו, שדולר, נמכרת ב־117.

(המשד מעמוד 37)

למיונן. בעלה יושב שם ומחכה לה.
 "אני גרופי של ההצגה," הוא אמר,
 "מגיע לכאן כמעט כל ערב." תיקן
 מספרם שבמהלך החזרות הוא הגיע
 ללבקר אותה, ראה אותה על הבימה
 ואמר לה: "יופי, את אומרת שאת
 ההולכת לעבודה — ומה את עושה?
 משרה, משחקת, משתוללת? זו עבודה."
 היא מתיישבת לצד בעלה ומחבבת
 אותו בנאהבה. הם נראים כמו שני נערים
 מאוהבים.
 תיקן מספרת, שבאחד השירים היה
 קטע ששניים מהרקדנים משיקים את
 הכוסות שבידיהם. הבימאי התרגז ואמר
 להם: אל לעשות כן, אבל בכל פעם
 ששהיעו לקטע הזה הם לא יכלו
 להתאפק. עד שיום אחד רץ הבימאי
 ממקצה האולם, מילא להם את הכוסות
 במים, ואמר: "עכשיו נראה אתכם עו-
 שבים את זה!" מאז הם מופיעים כשי-
 בוכוסות ים מים.

השחקנים מספרים שלהצגה מגיעים גרופים קבועים. הם מייעים שוב ושוב לצפות בהצגה. במשך: דודו אלהרן, ענת שרים, ערד פלדמן, שלמה וויזנסקי, יורם פאלק, מורה למשחק בבית צבי.

תיקי: "גרי כילו אמר אחרי ההצגה, שאם הוא היה יכול, הוא היה קונה כיסא קבוע, כמו בבית־כנסת."

אלה? נהדרת, נהדרת! זה סם החיים-ש'
לנו, בשביל זה אנחנו חיים!"

במסירותו מסתובבות גם שתי
ילדות. ליאת רונברג ושל טולרנ, בנות
של אבי טולרנ, "אני בן 11 וחוד-
שיים", אומרת טולרנ הקטנה, "וה-
נעתי להצגה בלי קשר לאבא. גורא
ציתית לשחק כאן, אל הקשרית לאל-
ל שרים בלי שמאז ידע, והוא כן
אותי. שרתי לו שיר ששרתי ביוסיה-
שוואה בבית-ספר. בסוף קיבלתי תפקיד
בלי שירה, אבל בכל זאת אני מרוצה.
"כאן באולם אני לא מתייחסת לזה
שאני הבת של אבי טולרנ, אני מתיי-
חסת אליו כמו אל אחד מהשחקנים, כי
אני לא רוצה שאם אריב עם משהו הוא
יתעורב לטובתי. מה אריב? לעשות
בשהיה גדולה? כן: ומרת"
ליאת, המושחתת בהצגה את קוטר,
ילדה ששרה בקול-עמומים. היגיע
ללכת הביתה. "שמעתי מילד ב'
בית-הספר שעושים בחינות, אז כאתי.
גורא שמחתי כשהתקבלתי."

”לפני שאני עולה לבימה אני לא
בכמה אנשים שם באולם, וזהו. זה כף
לשחק בתצוגה. חוש מרבר אחר. יש כאן
ששחקנות שמתייחסות לילדים מגעיל.
הן שונאות אותנו ואנחנו מרגישות את
זה. רק כשעובר מבוגר את חצובות אר
הן נקשרות. זאת היתה חצובות.”

כל האמת שהן שונאות ילדים.

אלדר שרים, המעבד המוסיקלי, ל-
כוש כשחור, כמו המלכישות ופועל-
הבימה, הוא ממתיין לשחקנים הוורדים
מחבימה. בהצגה הוא ניצב בשיפולי
הבימה, ממש אל מול הבימה, בקצה
האולם, מונח מסך טלוויזיה גדול.
במשך כל ההצגה מביטים השחקנים
אל המסך. מהמסך נשקפים פניו של
שרים. כל זיוף קול, גורר אחריהם הבעת
פנים של שרים. בתנועות ידיים
ובהעוות פנים הוא רומז לשחקנים
איך עליהם לשפר את שירתם.

בתום הפסקה גוערת ממלכישו באבי טולדנו, מבקשת ממנו בכעס ש"י יודור לעלות לבמה. ומעודדו הש"קנים יושבים פועליהבמה. כמה מהמלבישות, תיקי ריין ובעלה, יאיר אחי"ל, ליאור ייני מצטרף אליהם. "תמיד הייתי גם שחקן וגם זמר בשני המקצועות האהובים עלי כאותה מידה. המשחק גורם לי תנאי בעצם העובדה שאני צריך להכנס לתוך דמות מסוימת ולהדהדרות איתה."

לא כזה. כדי להכנס לדמות הזו אני מנסה להבין את מניעיה, מדמיין לעצמי שאני נמצא במצב של "בר", שאני הוא.

עסקנית קרמרמן
"כמו כל גבר"

לא התקבלה בתנועת החרות כלאחר יד. "זו היתה החלטת זעירה, עוד כי 1977. בראשה עמדה או יעל רום. המחלקה הוקמה כדי לאפשר לנשים לפעול בידה, כדי להשיג הישגים פוליטיים כנשים במפלגה ולקדם את מעמד האשה במדינה. מחלקת חברות לא קמה כמתחרה לאירגון נשי-חרות. אינני מבינה את הלחץ בו נתונה מרים גלורית-עסה בשל הפעילות שלנו. "אירגון נשי-חרות הוא אירגון מסוג אחר. קם לפני הרבה שנים. אני עוד זוכרת כיצד בתקופת המחתרת, נשות האירגון אירגנו לנו, הילדים, קייטנות. או האירגון היה בעל מישקל ותפקיד רציני ואצילי. היום זה אירגון הפועל באופן וולונטארי בתחום הסוציאלי

דעותיי. אני איש של עשייה וביצוע, לא איש של פטפט. "לימור ליבנת חושבת שבגין שלף אותי לתנועה. יש לי הפתעה בשבילה. אני כאתי עם תעודת זהות, המייצגת עשייה של 30 שנה ויותר בתנועת החרות."

לימור ליבנת הכריזה לפני כמה שבועות כי היא מתכוונת להתמודד לכנסת. ליבנת, הפעילה בתנועה מאז 1970, רואה בעצמה מועמדת מתאימה. "בסוף 1985 ובתחילת 1986 התגבשה אצלי ההכרה שכל מה שאני עושה, אני יכולה לעשות טוב יותר, מבחינה תנור עתית, אם אהיה בכנסת. הגעתי למסי קנה שאני בשלה ומוכנה למאבק, ואני זוכה בתמיכה מלאה מבעלי."

האשה עדיפה על הגבר, אמר זאב ז'בוטינסקי — אמר ולא ידע עד כמה שהוא צודק

מילחמת הנשים בחרות

אמר זאב ז'בוטינסקי. אמר וידע. המאבק בסניפים, בסיעת תכלת-לבן בנע"מ ובאירגון נשי-חרות, הוא מאבק קשה. במלחמה זו מצליחות הנשים לדלות מתוך נפשן הרבה עצבים של פלדה. הן גם מושכות בהרבה חושים, העשויים לא רק ממש, אלא גם מקשרים אישיים, מישורי יחסי ציבור וממהלכים אצל עיתונאים.

חבל על צווארה

ב-1981 פרשה ח"כ גאולה כהן מחרות והקימה את התחיה. בחרות חיפשו מחליפה, מישהי שתמלא את מקומה. בחיפוש נמצאה מרים גלורית-עסה, שעד אז היתה מורה ומנהלת כפר-הנוער על שם יונה ז'בוטינסקי. עד לאותה שנה היא קראה לעצמה מרים גלור.

בתנועת החרות זוכרים עדיין, איך בבחירות לפנל ולשבועיות הסתובבו חברות ליד הקלפיות ואמרו שצריכים לבחור במרים. הרוב ביקשו לדעת: למה? איך היא נראית? מה היא עושה? ההסבר: ככה, פשוט מוכרחים לבחור באשה. כשנבחרה, הוסיפה לשם מיש-פחתה גם את שמה התימני מהבית, תעסה.

גלורית-עסה נבחרה כאשה היחידה ברשימת חרות. מנחם בגין מיהר ומינה אותה אף לסגנית שר-החינוך. בתנועת התחיה סיפרו אז, שבגין סוגר חשבון עם גאולה כהן. כדי להעניש אותה על כך שעזבה את חרות, דאג שתיבחר תימניה, וגם קידם אותה לתפקיד שכהן כל-כך רצתה בו — סגנית-שר החינוך.

כך ירשה גלורית-עסה את המקום הנשי הבודד של חרות בכנסת, עליו ישבו בעבר אסתר רזיאל-נאור ואחריה גאולה כהן. מחלקת חברות החליטה לשבור את מסורת-ה"כית-הבוררת, לרחוף לכנסת נשים נוספות, צעירות. גלורית-עסה מרגישה את החבל על צווארה, ויוצאת למאבק גלוי. מה שמכעיס אותה, לדבריה, זה

בזכות. מתוך אלפים צירים במרכז התנועה, 200 הן נשים. מחלקת-חברות דורשת, לפיכך, שלנשים יהיה יצוג של 10 אחוז לפחות. אבל, המאבק, צורך ככל שיהיה, מלווה כדרך מאבקים פוליטיים בהטת האשמות, בהשמצות, במיכתבים אנונימיים, בשיחות-טלפון ושיחות אי-שיות, כשכל צד מנסה לגרור אליו יותר חברות, שיביאו בהכרח ליותר כוח, שיביאו ליצוג גדול יותר. גלורית-עסה מספרת על מיכתבים אנונימיים שנשלחים לחברות ובהם השמצות עליה. לימור ליבנת מספרת על שיחות-טלפון לחברות ואיומים שלא לתת לה יד ואפשרות להגיע למחוז הפצה, לכנסת.

"חברה יקרה. אל תתני יד ל" פילוג בתוך מחנה הנשים... הן רכזים האוויליים המודלפים בזרזן עליי חברה או שתיים הם כל-ינשק מוכר וחלוד שלא יצלח נגד היושר, המסירות והנאמנות לתנועה." כתבה לחברותיה חברת-הכנסת מרים גלורית-עסה, יו"רית אירגון נשי-חרות. יום קודם שלחה רחל קרמרמן, יו"רית מחלקת-חברות, מיכתב לאותן הנשים עצמן. היא כתבת: "בההרנו שאין אנו יכולות להסכים שכל 200 חברות המרכז, הפעילות, תהיינה מיוצגות בהנהלה ובמוסדות התנועה כמעט אך ורק עליי אירגון נשי חרות." לא עוד מילחמות-הגברים של מח-

ח"כ גלורית-עסה (עם משה ארנס)
אני יכולה להביא מנדאט!

נהשמיר, מחנה-ארנס, מחנה-שרון או מחנה-לוי. עכשיו הנשים יוצאות למאבק. המאבק לכנסת ה-12 בתנועת החרות החל. הגברים בתנועה מארגנים מזה כמה חודשים לובי למועמדותם לכנסת. הם מופיעים בסניפי התנועה, ח"כים שולחים מיכתבים לצירים, הכל מקפידים להופיע לכל ברימיצות, חתונה או ברית-מילה במישפחותיהם של פעילי התנועה.

הנשים הבינו עכשיו, קצת מאוחר אומנם, שכדי להגיע לכנסת יש צורך להיאבק על המקום ברשימה. גלורית-עסה בטוחה, שגם לכנסת הבאה ישלחו אותה חברי המרכז. במחלקת חברות רואים את המאבק לכנסת קצת אחרת. הן דורשות יצוג הולם במוסדות התנועה, בהנהלה. נמאס להן להיות קישוט ברשימת חרות לכנסת. נמאס להן להיות על-התאנה לערובה הגב רית. הן דורשות מקום המגיע להן

את היריה הראשונה ירתה מחלקת חברות. במיכתב לחברות המרכז, הסי ביה רחל קרמרמן מדוע יזמה וזימנה המחלקה שהיא עומדת בראשה כינוס חירום של כל חברות-התנועה. "כדי שנוכל להיות לובי חזק ומגובש. הפר על בידה ובמאחד, ואז נוכל למנוע כל פעולה המקפחת נשים בייצוג במוסדות הנבחרים והמונים." במיכתב נקראו הנשים להתפקד, להופיע ולהתחיל בפעילות. אירגון נשי-חרות לא פיגר. גלורית-עסה מיהרה ושיגרה לחברות מיכתב שבו סיפרה על פעילותה בנושא יצוג הנשים בתנועה, אצל ראשי-הממשלה "והשרים שלנו". כמו קרמרמן, גם גלורית-עסה מסיימת את מיכתבה ב"אשמח לשמור על קשר, היענותך חשובה מאוד." המאבק החל. הוא בוטה, הוא כוחני. גפש האשה ארונה מחוטי פלדה וחוטי משי, שהינם חומר לא ייקרע,

עסקנית ליבנת (עם יורם אירודור)
היא בסך-הכל עוזרת של יורם

תעסה-גלור: "אינני מבינה בשביל מה צריך מחלקת חברות בתנועה. שנתיים לא שמענו מהן. אם מישהי רוצה להיות פעילה, שתבוא לאירגון נשי-חרות."

שתיים על פיגום

חל קרמרמן מסבירה, שההחלטה על הקמת מחלקת-חברות

חברתי. האירגון זו עמותה שאינה כפופה לתנועה ולמוסדותיה. אפילו יעופו כל ראשי חרות, איי אפשר יהיה להעיף את ראשי אירגון נשי-חרות." לדעת קרמרמן, אם אשה הולכת לפוליטיקה כדי לעסוק בתחום של קייטנות ומעונות-יום, שיבושם לה. ליבנת אומרת, שאילו רצתה לעבור בקייטנות לקשישים, היתה לומדת כי (המשך בעמוד 40)

מילחמת הנשים

(המשך מעמוד 39)

אוניברסיטה עבודה סוציאלית. מה שמעניין אותי זו פעילות פוליטית לשמה.

גלור תעסה: "אינני מבינה בשביל מה צריך מחלקת חברות. האם רק כדי לעשות פלטפורמה למי שרוצה לרוץ לכנסת? זו פלטפורמה, או אולי פיגוס, ללימוד ולרחל. בשביל זה לא צריך לפלג את הכוחות. שהן תצטרפנה לאירגון. אין צורך לשעבד את ענייני התנועה לעניינים האישיים של השתיים."

קרמרמן מתנגדת להגדרות של גלור תעסה: "לא התכווננו להקים אירגון מתחרה. בגלל הסנטימנטים שלי לאירגון נשיחרות ולמרים גלור תעסה, שהיתה מדריכתי בבית"ר, נ"י סיתי שלא להביא לפיצול-כוחות. ניסיתי ללכת על דרך הפשרה והוותרנות, וללכת ביחד."

אם מרים תמשיך להתנגד למדח לקת-חברות, זה לא יעזור לה. המחלקה תקום, מדרך הטבע. חברות רבות רוצות להיכנס לפעילות פוליטית, ולא מוכנות לצורך כך להתעסק במעונות יום. לדעתה, מחלקת חברות שהחלה את פעילותה שימשה קטליטור ל-אירגון נשיחרות. הן הקימו מישמרת צעירה והתחילו לפעול, ועל כך מגיעה לי התורה."

גלור תעסה אינה חוסכת במילים לגבי לימוד ליכנת. "ליכנת אינה בת תחרות בשבילי. מה היא יכולה להביא לתנועה? היא לא קליבר בשבילי. מה הרקורד שלה? היא האחראית לכל הבחירות והדרייסות והמריבות שנעשו בשנים האחרונות בתנועת החרות. מה תרומתה החיובית לתנועה? היתה רוברת? רוברת של עצמה, בעיקר, או של מי מחבריה שהיא רצתה לקדם."

ליכנת, בתגובה, טוענת שהיתה פעילה במהלך 17 השנים האחרונות בתחומים רבים ומגוונים בתנועה. גלור תעסה התחילה את פעילותה התנועתית רק לאחר שנבחרה לכנסת, לפני שש שנים. אני מצטער על כך שהחלפה היחידה שיש לתנועה לא מצאה לנכון לעסוק בנושא מעמד האשה ובעידוד נשים להצטרף לפעילות פוליטית בתנועת החרות. מאז שנבחרה לכנסת, היא עוסקת בפעילות סוציאלית. עם כל הכבוד, אני לא אחתרה בזה."

גלור תעסה, שהכינה את הדוח המקיף על פעילות הכתות בארץ, זוקפת לזכותה גם פעילות עניפה בוועדת העלייה והקליטה של הכנסת, שהיא עומדת בראשה.

לדבריה, רחל קרמרמן היא אצילת-נפש, ולא סתם נסיכה. אך רחל חותמת על מיכתבים כמי שמקובלת בתנועה, כשלמעשה מאחורי המיכתב בים מסתתרת לימוד ליכנת. אם לימוד היתה חותמת על המיכתבים, התוצאות היו קשות מאוד. אף אשה כמעט לא היתה נשמעת לה."

גלור תעסה טוענת כי השתיים, לימוד ורחל, עושות ביניהן תורנות. "פעם זו רצה לכנסת ופעם האחרת. הן מנסות לברוא גוף שלא קיים, כדי שיהיה להן גב במירוץ לכנסת ה-12. הן מנסות לשבור את אחדות הנשים בתנועה. מחלקת נשים זה בעצם שום דבר. גוף שלא קיים."

קרמרמן: "אם אנחנו אכן שום דבר, למה כל כך מפחדים מאיתנו? אנחנו צירוף של מחלקת-חברות, המונה 80 נשים וסיעת תכלת לבן, המונה עוד 50 חברות. האם 130 חברות הן שום דבר בעיניה של גלור תעסה?"

במסדרונות מצודת זאב יש כבר מוזמן רוב נשי: המון רב של טלפונים, טיזות, מזכירות, פקידות. כעת מוכיחות הנשים בתנועה, כי גם הן בוגרות ובשלות לפוליטיקה, כמו הגברים. הן גם יכולות להסתמך על הכרותן של גבר מסויים, שדעתו עדיין נחשבת כחרות: "מחשיב אני את האשה על הגבר ככל שטח יסודי של חיי הציבור והבית. חוץ מיגיע כפיים גם ופראי, ששם מכריע כוח השרירים, אין תפקיד ומיקצוע שלא הייתי מוטר לאשה בעדיף על הגבר" (ואב ז'בוטינסקי).

"דרם"

50 גרם טבק הולנדי מעולה
לגלגול סיגריות (עם ניירות)

אזהרה: משרד הבריאות קובע כי - העישון מזיק לבריאות

במלאת שנה לפטירתו של

בן-ציון רבינוביץ ז"ל

מייסד "גד" חברה להפצה בע"מ

מעלות המערכת והמינהלה את זכרו

העולם הזה

סקס ועסקים
ללא שותפים סמויים

- אנו מספקים:
- * מכשירים למניעת
- ציתותים בטלפון
- * שרות לגילוי מיקרופונים
- מושתלים
- * מגיל מתכות
- * מזכירות אוטומטיות

רדיו דוקטור בע"מ
שלום עליכם 18, ת"א, טל' 286444

תן טרמפ לחייל

אקורדיוניסטית

מארגנת שירה בציבור עם שיקופיות ומישחקי-חברה

במסיבות

תוכנית מיוחדת לימיה-הולדת

טלפון: 221017, תל-אביב

כתבו עליי בעתון...

מסעדה / איל לוי

10

ברווז הזהב, תחנת-דלק "טופס", ליד הכפר הירוק, טל' 491873

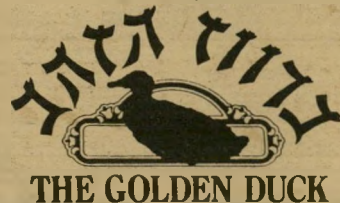
בכלל לא היה בתכנית שלנו לתעד את הארוחה הזאת. זוג חברים ותר-קים הומינו אותנו לחוג עםם מלאת חמש שנים לנשיקה הראשונה ביני-הם, ולא עלה בתודעתנו לכרוך עבודה בשמחה. רק עוצם החוויה הקולר-נארית, כן, הוא שעורר את מצפנו של החתום מעלה לשתף את הקוראים בסורה. למרות שמרגע מסוים ואילך ידע גם ידע שלא יוכל למסור משנה סדרה, דבר רביר על אופניו. על אודות השולחן שהתפוצץ והלך מכל טוב. הואיל וסוף מעשה במחשבה תחילה טרח למצער להעתיק (בסתר) כמה וכמה מן המחירים.

בית האוכל הסיני הזה, בגלגולו החדש, מעוצב באורח מודרני ואניך טעם בתפאורתו ובתאורתו. שום שינואזמים. החלטה נועזת ומקורית. ביי-חור על רק המטבח, שהוא סיני לעילא ולעילא בטיבו. מאו "הבית" בט-בריה לא נהנינו מסעודה מלוכסנת מן המעלה הראשונה כזו שנפרשה לי-חכנו במקום הזה, ללא פשרות. עם חותם עז של המקורות בעשבים. כרט-בים, בפטריות, בסודות-בישול, בתזמון. לבסוף עלה בידנו ללמוד שהטבח שלנו אכן עבד בזמנו באותה מסעדה מלבנת בטיבריה. עכשיו הכל ברור. כמה דוגמאות. בעל הבית יודע לבחור (ולקבל) את הצד הנכון של הצ-לעות, אשר על כן רובן ועיקרן בשר, והן כה עסיסיות. בערכה הענקית של מעוררית-אבון הן מופיעות ברוטב חמוץ-מתוק אדמדם, עם דבש, כא-שר לרוטב גלווה כקונטרפונקט ממר חריף נעלם, הפוער את הסימפר-נות ממעמקים. הבשר חוויה, ומקצותיהן של הצלעות מתקין הטבח מעדן אחר. מעין כדורים קטנים וברוטב אחר, חום, שמרני יותר, אך מרתק לא פחות. אז עוברים מן האדום אל החום והלפר, ויין "ירדן" משקה את כל האורגיה. או חסילונים ענקיים. מה נספר לכם טובים מהם אין. כה בשר-ניים, כה טריים, כה ימיים, ומעטה הסומסום הרקיק כמו נועד להם משי-שת ימי בראשית. אין עקבות של עשייה. ומהם לדיוננים, הצועקים את-הם את עלומיהם בחדווה, ושוב לחסילונים, ושוב ליין, והחגיגה גדולה. כמובן שיש אגרוולס, והם טובים, ויש כיסוני-בשר בכצק עדין מאוד, שכמו עובר בתהליך סורי, והמילוי צופן בשר מאוורר ומשובח באיכותו. סודות הכנת הברווז מי ידע? כיצד תולין, וכיצד מייבשין, וכיצד מני-חים לשומן לטפטף, וכיצד אוספים את השומן, ומה עושים אחר-כך... וה-

תוצאה - ברווזי-הכ, ברווי-מערנות, המשתכשר לו בפה ומאיר עיניים. או הבשר בשקרים. רומה היה שאף השקרים עצמם השביחו וטעמם עמק-שבעתיים. ובכל עשבים, ופטריות שחורות, ונצרי חורן, והויסין, וכבר ה-בקבוק השני על השולחן. אל דאגה, היה יהיה גם שלישי. או נקח מאכל פשוט כמו חצילים כשום. נפלא. נפלא. כיצד שימר החציל את גונו הזהוב-המפתה, המדיה, את נעוריו, את חין ייחודו? לטבח פתרונים. והרוטב המכושף, העדין והחושני כאחת... לא פחות מרתקת היתה מנה של ירקות מעורבים, כולם עשויים למחצה, אוצרי-און, ושרוכי הפריינג נכרכו בהם כגבעולים דקיקים. מי זוכר הכל? ומי יודע אם לא החלפנו את היוצרות פה ושם, שיכורים ועולצים ממערנות ומיין. ומה זה משנה?

כמה מן המחירים לידעתכם: כל מרק (יש ירקות, וזנטון, כדורי-בשר, חריף-חמוץ, עוף עם תירס, וכולם מומלצים. אין נפילות כאן) - 3.5, ערכה של מעוררית-אבון (ומולצת) - 10, ברווז למינתו - 15-16, בשר עם שקרים - 14, חסילונים - 23, דיוננים - 19. הגה כי כן המחירים נוחים ונסבלים. ויתר על כן, הואיל והמנות גדולות נוהגים כאן לצרור את-הגותר בגביעי-פלאסטיק לטובת הלקוח. נקווה רק שבמרוצת הימים לא יטסו בעלי הבית ממירותיהם הטובות, שכן חוברת התפריט המעוצבת ברובי-אסתטיקה אינה סובלת מחיקות ותיקונים, ולהנפיק חדשה מדי פעם ודאי כרוך בטרחת ובהוצאות...

הערה חשובה: יש להזמין מקומות מראש!

הקטע הזה בדיוק, ללא השמטות וללא תיקונים, פורסם במוסף הארץ מתאריך 5.6.87. מוגש לחסידי הברווזים באדיבות ברווז הזהב, מסעדה סינית ליד הכפר הירוק, לפני שדות הברווזים ואחרי עצי הבנגה (בתחנת הדלק טופס), דרך הרצליה, רמת השרון. טל: 03-491-873. כדאי להזמין שולחן מראש.

האם קשור עסקן הפועל תל-אביב בשוד הנספות שהשיג את אליפות הפשע בלונדון?

אלי אפרתי, ילד טוב תל-אביב, הסתבך בשנים האחרונות כמה פעמים. הוא גדל במישפחה אמידה, בעלת בית חרושת לקרח. נוהג במכונית מרצדס. מתגורר במיגדל-דויד.

ב-1980 לווה 70 אלף דולר מיאיר קולטון. בתמורה נתן המחאה לפיקדון, ובדיעבד הסתבר כי כוונתו.

קולטון ררש את כספו בחזרה. אפרתי לא החזיר. הוא הוזמן לפגישה שבה נכחו שמעיה אנג'ל כנור, פפה רוקנשטיין, קולטון ואחרים. הוכרז לו שאם לא יחזיר את הכסף, מצבו יהיה רע.

אלי טילפן בלילה שבין יום ח' משי ליום שיש, בשלוש וחצי לפנות בוקר. הוא הודיע לי שהוא עצור ומסר לי מה לעשות. הוא אמר לי לגשת בבוקר למישרר עורכי-הדין. בעגה הראשון לא הבנתי מה קרה. "לא הבנתי מה הוא רוצה. עוד לא התעוררתי ממש. הבת הגדולה, שרון, התעוררה מהטלפון. שאלה מה קרה. סיפרתי לה. היתה מבוהלת וחזרה לישון."

לא הצלחתי להירדם כל הלילה. אחרי שסגרתי את הטלפון אמרתי לעצמי: מה קרה? מה זה? ישבתי וחיכיתי לבוקר. ואז התרחצתי והלכתי מייד למישרר עורכי-הדין. הגעתי ב-8 בבוקר. אף אחד עוד לא היה. חיכיתי בחוץ.

כך מספרת אירית אפרתי (41).

וידאו ופיסטוקים
הוא לא החזיר את הכסף. שבוע לאחר מכן החלו להתפוצץ רימוני

אירית אפרתי
אין לי מה לנסוע אליו?

הוא לא יישבר לעולם!

מספר אברהם פלדה, חברו עוד מימי בית-הספר העממי. "אני אחיה כהלם נוסף אם הוא יורשע. לא מאמין לכל מה שכתוב בעיתונים."

אפרתי, איש גבוה, עיניים כחולות, אוהב לבלות. לצחוק, לספר בדיחות. אינו שותה וגם לא מעשן. רגיש. כריזמטי חבריו, למיליו התחייבויות חב' רתיות וכספיות, הרפתקן, בעל כושר אירגוני, מנהיג.

"יש בו משהו מן הילד, מאמין לאנשים," מספר להב. פלדה אומר שקשה לו להאמין שכל החברים הטובים שלו היו ממשיכים להיות חבריו. אילו ידעו שהוא פושע כמו שהעיתונות מנסה לצייר אותו. הישראלי החשוד הנוסף הוא ישראל פינקס, לשעבר שחקן כדורגל בבית-ר

"אלי לא טיפוס רומנטי. לא היה מביא הביתה פרחים. תמיד אמר שהפרחים מפריעים לו לראות טל-וויזיה. היה מביא הביתה פיסטוקים וסרטי-וידאו כימי שיש. היינו מבלים כל המישפחה ביחד הרבה. בשבתות נוהג אלי לקחת את רנה, בת ה-10, לבלות איתה בקאנטרי. אנחנו מישי פחה פתוחה. מדברים הרבה. ספורט. בית פתוח. מתייעצים עם הילדים."

ממכבי להפועל

אלי אפרתי, לשעבר מנהל קבוצת-הכדורסל הפועל תל-אביב, וחבר בהנהלת קבוצת-הכדורסל הפועל תל-אביב, הוא טיפוס של עסקן ספורט. אוהד שרוף של הפועל. מה טיפוסים המתלהבים במיגרש. צועקים, מעודדים. לא כאלה שרואים כדורסל בטלוויזיה.

מספר עליו חברו הטוב פינחס להב, לשעבר דובר-צה"ל וקצין-תחזוקה ראשי, כיום מנכ"ל לישכת החברות העירוניות בעיריית תל-אביב. להב, כמו אברהם פלדה, עסקן הפועל תל-אביב, כמו שאול אייזנברג, עיתונאי ספורט, מכירים את אפרתי מן העבודה הספורטיבית.

אפרתי התחיל בקריירה הספורט טיבית שלו כשחקן-כדורסל במכבי יפו. לימים ניהל את קבוצת-הכדורסל של הפועל רמת-גן. ב-1977 הועק לנסות ולהציל את הפועל תל-אביב כדורגל, שהיתה מועמדת לירידה מן הליגה הלאומית. אפרתי קרא ליוסלה מרימוביץ לאמן את הקבוצה, והשניים הצליחו להשאיר את הפועל בליגה הלאומית.

אחרי כך התמנה כחבר ההנהלה בקבוצת הכדורסל של הפועל תל-אביב. עד לפני כארבע שנים. אז עזב בעיקבות סיכסוכים מינהליים עם מועצת פועלי תל-אביב.

עקשן וחבריו

בשולחן יום השישי במיסעדה של ברוביץ שווייצר נוהגים להתאסף חבריו הקבועים של אפרתי. גברים כלכר. בפרלמנט היום השישי היו השבוע בהלם. "זה היה לנו ממש שוק",

בסדר-היום הקבוע בבית. לקחת חופשה מן העבודה לכמה ימים. סידורים. פגישות עם עורכי-הדין. "אלי יצא מהבית ביום שני. לא שאלתי למה הוא נוסע, והוא גם לא אמר. הוא רגיל לנסוע. אלי הוא לא

אירית ואלי (1985)
הוא איש חזק. החברים מחכים לו...

מסוג האנשים העושים אירופה הק' לאסית ב-21 יום. הוא נוסע הרבה. אני לא טיפוס שמתערבת, לא חודרת לפרטיות. גם לא מעניין אותי כל פרט וכל דבר. אנחנו כמעט ולא מדברים על העסקים של אלי.

"היכרתי אותו שיביעה חודשים לפני שנישאנו. ומאז אנחנו 21 שנים ביחד. אין לי מה לנסוע אליו. אני מאי מינה שהוא ישוחרר בסוף השבוע, ויחזור הביתה. אם ירצה לראות אותי, אסע אליו. מה אעשה אם הוא יורשע? הוא לא יורשע. לא מאמינה שהוא יצטרך לשבת בבית-הסוהר. בשום אופן לא. כולם בבית אומרים שעוד יום יומיים אבא יחזור, וייגמר כל הבלגן הזה. שרון, שהיא בת 20 וחילת כצבא, ויריב, שהוא בן 17, תלמידית-כוכב, ממשיכים ללכת בראש מורם, כמו לפני שבועיים. הם יודעים מי האבא שלהם."

על החשודים בהתנכלויות לו. אפרתי הגיע לחבורת העבריינים, כנראה, עקב עיסוקיו בייבוא-יבשר. אלה עסקים שגם טיפוסים-שוליים וע-בריינים קשוחים עוסקים בהם. בעס-קיס אלה נתקל בעולם התחתון.

אירית מעשנת בשמורת, "כבר הרבה שנים, לא מהיום", עוברת כי מוכירה רפואות בבית-החולים אי-כילוב.

"בבית", היא אומרת, "הכל ממשיך להתנהל פחות או יותר כרגיל. כל היום יש טלפונים מחברים. רשימה של עשרות ידידים ואנשים המתעניינים אם אני זקוקה לעזרה.

"החברים של הילדים ממשיכים להגיע. חוץ מכמה חברים-כמרכאות, כאלה ששמחים לראות אחד מסתכר. השאר כולם דואגים לנו. אבל בי אף אחד לא יכול לפגוע. לא מוראלית ולא משום בחינה אחרת. אני ממשיכה

לי". אפרתי חשוד בהחזקת סחורות גנובות. השותף הישראלי השני, יש-ראל פינקס, חשוד בהשתתפות בשוד.

אירית לבושה בפשטות. הצאית כצבע הוית, חולצה לבנה, פניה נקיות מאיפור. עיניים ויקרות חאקי. קשוחה. לא מזילה דימעה. "אני טיפוס חזק. לא נשפך. לא מאבדת את הצפון. אני עוד נותנת כוח לאחרים. אני מאמינה באל, ולכן אני חזקה. אני לא אשבר לעולם, ואני לא חושבת שצריכה להיות לי סיבה להישבר. לא בוכה. בוכים רק על המתים."

אין היא יודעת, לרבריה, מה עשה אלי באנגליה. "אני רק יכולה להגיד שסיבכו אותו, שהוא קורבן. עד היום אני לא מבינה מה קרה שם. לא קיבלתי שום אינפורמציה, חוץ ממה שכתוב בעיתונות. גם לא דיברתי איתו מאז יום החמישי."

חשוד פינקס
חבר מילדות

תל-אביב. אירית מספרת שאלי ופינקס הם חברים טובים עוד מילדות. "בכל פעם שאלי היה נוסע ללונדון, הוא היה יושן שם אצל פינקס. ואם לא יושן שם, לפחות היה מבקר בביתו. הם ממש חברים טובים."

להב אומר שאם, חס וחלילה, או בגלל זה שהוא מעורב או בגלל טעות מישפטית, אפרתי יישב בכלא. הוא לעולם לא יישבר. הוא אדם חזק מאוד. עקשן ויודע שבארץ מחכים לו חברים טובים.

רזינת אנטלר

הם שמו את הכצצות. אלוהים החליט מי ייהרג. גם אחרי שהכנים את חבריו לכלא, לא ברח. הוא נתן לאלוהים הזדמנות, ואלוהים עזר

יצא מהכלא, אבל לא הצליח. כפאט ליסט הוא לא עזב את הארץ ולא ברח מיפו. הוא המשיך לעבוד בחנות-הגר עינים המישפחתית, אבל המיטרה חשדה כי המשיך גם לסחור בסמים ביפו.

כאשר העיד כחיל במישפט המפורץ, תהו כולם על מניעיו לפשע. התובעת, דבורה ברלינר (כיום שופטת שלום), אמרה אז כי הוא רצח מכיוון שרצה לנקום את דם אחיו. עורכי-הדין דן שיינמן, סניגורו של שניר, אמר אז כי כחיל רצח מכיוון שהוא סוחר-סמים ומסוכן במלחמות, בין כנופיות. וסניגורו של מוחמד טורק, עורכי-הדין מי איר שפציר, אמר שהוא רצח מכיוון שהוא לאומני קיצוני, שרצה להרוג יו-הורים.

עורכי-הדין דן שיינמן: "אתה מצטער על מעשיך?" וחסן ענה: "לא, מה יש להצטער? זה כבר קרה". הסניגור הטיח בפניו: "אתה רוצה בדם קר. אתה רוצה כמו שאדם אחר יוצא לטייל בשפת-הים." חסן הכיט בו בעיניים נעלבות.

שותפו של כחיל לכנופיה, מוחמד שניר, גם הוא בעל עבר מעניין. בתחילת שנות ה-60, כאשר היה עדיין נער, נאשם שניר ברצח אשה צעירה, קרר בת-מישפחה, שגופתה נמצאה בבאר. הוא ועוד אדם נעצרו והועמדו לדין באשמת רצח. העדות המכריעה נגד שניר היתה עדותו של שותפו-לפשע, שישב איתו במעצר. אולם לפני תחילת המישפט התאבד העבריין השני, ושניר יצא חופשי מחוסר-הוכחות.

לגית. הם בחרו בקורבנות ללא כל שיקול גיוני. היו אומנם כאלה שהשניים חשדו בהם כי היו מעורבים באיוושהי צורה ברצח אחיהם, ולכן מילכדו את מכונותיהם. אבל הם הפעילו את כי נופיתם נגד כל מי שלא מצא חן בעיניו, ואף בחיי בנימין זיגל ניסו להתנקש.

הם לא התייצבו אף פעם אחת בארץ רח שלוח מול קורבנותיהם. היתה להם שיטה, שבגללה כונו "המפוצצים מיי". הם היו נוהגים למלכד את מכונות קורבנותיהם ואת בתיהם. מאחר שמילכדו מכונות ובתים אינו דבר בטוח, ולא ברור מי יפעיל את המכונות או ייכנס ראשון לבית, היו חברי הכנופיה "פאטליסטים". כאשר נהרגו במיקרה אם וילדה קטנה במכונת שמילכדו

אחיו הבכור של חסן, חג' כחיל, היה בשנות ה-70 סוחר-סמים גדול ביר. אבל הוא שמר את עיסוקו לעצמו, ולא רצה לערוב בו את אחיו הקטנים. עד מותו של חג' היה חסן בעל חנות מכונות ביפו, שעשה עסקים משגשגיים.

המהפך בחייו של חסן חל עם מותו של אחיו הבכור. חסן ראה את הרוצחים רעוליהפנים מכוונים את נשקם ורוצחים את אחיו חג', ופוצצים את אחיו השני. מאז הפך בעל-המכולת הי שקט לרוצח.

חיצינות לא חל בו כל שינוי. הוא היה קם בבוקר השכם, כדי למכור חלב ולחם לעקריות-הבית בשכונה, וחיוכו החביב לא מש מעל פניו. אבל בתוכו

תכן שהמאורע האחרון, שקרה השבוע לחסן כחיל, מאמת את אמונתו בגורל. גם אחרי משיהו ירה בכיסנו שני כדורים, לא מת הצעיר השחרור. משיהו הביא אותו לבית-חולים ושם, אחרי ניתוח מסוכן, ניצלו חייו.

"איני בורח מיפו", אמר לפני ששנים, "כי אם אלוהים ירצה, הוא יפגע בי בכל מקום שבו אהיה". הוא אמר זאת אחרי שמסר את עדותו נגד שותפיו מ-כנופיית המפוצצים" מיפו, ויירד מעל דוכן-העדים.

בתחילת שנות ה-80 היה חסן כחיל, כן למישפחה ערבית יפואית נודעת, שותף לרציחתם של שלושה גברים ור אשה אחת. הוא גרם לפציעתה של

הפאטליסטים

חסן כחיל (מימין) חיך כשהודה בארבע רציחות. מוחמד שניר (למעלה מימין, ליד מוחמד טורק) לא הבין את ההומור, כשהלך ל-12 שנות מאסר

כאשר נעצר השבוע עות'מאן שניר, אחיו הצעיר של מוחמד, בחשד כי הוא שפצע קשה את חסן כחיל, חזר סניגור רו. דן שיינמן, על הטענות הישנות ש-הועלו במישפט המפוצצים מיפו ב-1981. הוא אמר שאין זה סביר כי מייד עם צאתו מבית-הסוהר ישלח שניר מישוה להתנקש בכחיל, מכיוון שהוא יהיה החשוד הראשון. הוא הזכיר את עברו של כחיל, את הרציחות שביצע במסגרת המפוצצים ואת סחר-הסמים שניהל, את מלחמת-הנקמה שערך בג' לל רצח אחיו הבכור ואת לאומניותו. בכל הדברים הללו ראה הסניגור מני עים מספיקים לעשרות אנשים להתנקש בחייו של חסן. לכן ביקש לשחרר את עות'מאן, בית-המשפט לא נענה לו, ואחיו הצעיר של מוחמד שניר נשלח למעצר, עד שיתברר את מי שלח אלוהים לפצוע את חסן כחיל.

מוחמד שניר טרם אותר עליידי הר מישטרה, ועל כן לא נחקר ולא נעצר. **אילנה אלון**

מאז חי שניר ביפו, עבר ופירנס את מישפחתו העניפה, ואחר-כך הסתכך בעולם הפשע. הוא נשוי לאשה ילידת ג'לג'וליה, ועוד לפני מישפט כנופית המפוצצים החליט לעזוב את יפו ולעבור לגור מ-שם, כדי להתרחק מ-החברה של יפו והלחצים שלה. בעיקר בות עדותו של חסן כחיל זוכה אומנם שניר מרוב האשמות, אבל נדון ל-12 שנות-מאסר. נשיא-המדינה הפחית שנתים מעונשו. לפני חודשיים יצא שניר מבית-הסוהר, אחרי ניכוי שליש מעונשו.

בחזרה לגרעינים

עיד לפני שהשתחרר, היה שניר יוצא לחופשות ארוכות מהכלא ו-חזר בזמן, ללא כל בעיות. אבל בלב מישפחת כחיל קינן תמיד החשש, כי כאשר יוכל, ינקום שניר בחסן על ששלח אותו לכלא. יש אומרים כי כחיל ניסה לעשות סולחה עם שניר בטרם

כדי להרוג את האב, אמר מוחמד שניר לחבריו: "אלוהים לוקח את מי שהוא רוצה". הפאטליזם היה הקו המנחה. אם מט-ען שהטמינו במכונות של עברייני יפו, אי, מיקו לוי (שנהרג לאחר-מכן) לא התפוצץ, הרי שאלוהים לא רצה בכך, ולכן מילכדו מכונות אחרת. אם לא מצאו את מכונתו של בנימין זיגל במקומה הקבוע, סימן שאלוהים ייעד את חומר-הנפץ למכונת אחרת.

במיקרה אחד מילכדו חבריה-הכנופיה מכונת ליר בית חמותו של חסן. הוא היה מודאג בתחילה, מכיוון שבניו הקטנים משוטטים במקום בכל שעות היום, והם עלולים להיפגע בפיצוץ, אבל מוחמד שניר הרגיע אותו בתשור בה הקבועה: "זה בירי אללה, הוא יבחר את הקורבן". ואומנם, המכונות התפוצצו, אדם אחד נהרג, וילדיו של חסן לא נפגעו.

לאחר שסיים חסן את עדותו המחרידה, שאל אותו סניגורו של שניר,

רצחתי את אחי, וההחלטה לנקום. "החלטתי שלא להעיד במישפט נגד רוצחי אחי, אלא להקדיר את הנקמה בעצמי". סיפר.

אלוהים מפוצץ

אחרי מות אחיו ירש חסן את ממלכת-הסמים שלו, וכך נכנס לעולם-הפשע של יפו. הוא התחבר עם מוחמד שניר, שגם הוא כן למישפחה מכובדת ביפו, ואשר גם אחיו נרצח באופן אכזרי מאוד. רוצח מצוייד בגרזן חדר לבית-המישפחה, הרג את האח ופצע קשה את האשה והילדים. גם רוצחו של חג' כחיל וגם רוצחו של שניר לא נמצאו מעולם. האחים, כמוס למים נאמנים, לקחו על עצמם את הנקמה.

יחד עם מוחמד טורק ובסאם מחא-ג'נה אירגנו הצעירים מיפו כנופיה קט

ילדה, ולכריתת רגלה של אשה נוספת. על מעשיו אלה היה צפוי לעונש של מאסר-עולם, אבל הגורל האיר לו פי נים. סניגוריתו, איילת שקר, הצליחה להשיג עבורו הסכם של ערמרינה. כל עבירותיו נסלחו לו, והוא עלה לדרוכן העדים והפליל את חבריו, מוחמד שניר ומוחמד טורק.

חסן כחיל הוא גבר נאה. יש לו אף סולר ושפתיים חושניות, כרס קטנה וחזק כובש-לכבות. גם כאשר עמד ליד רוכן-העדים וסיפר את כל מעשיו הזועה שהיה שותף להם, אי-אפשר היה לשנא אותו. הוא נראה כמו ילד טוב, צעיר המכבד את אביו ואמו, ולא כמו רוצח אכזרי.

אני מישפחת כחיל היה שוטר, ש עזר לכתות היישוב בימיה-המנדט, ו הוא גידל חמישה בנים, שלמדו בנתי"ס ספר ישראליים ביפו. חסן סיים בית-ספר עממי.

מבצע יפוג'י 'כפת לי'

פזלים מרהיבים של "דובוני 'כפת לי" חינם לכל קונה

על כל קניה של 2 סרטי צילום פוג'י SUPER HR תזכו
חינם בפזל מקסים של "דובוני 'כפת לי" מתוך
6 דוגמאות יפות וצבעוניות.

פוג'י SUPER HR הדור החדש של סרטי הצילום, בעל
חולוציה חדה ועשירה, בחירתם של הצלמים
המקצועיים, בארץ ובעולם.

פוג'י SUPER HR סרט הצילום שלך מהתמונה
הראשונה.

אל תשכח לדרוש את הפזל בזמן קניית 2 סרטי צילום
פוג'י, כי לפוג'י איכפת!

FUJICOLOR SUPER HR 100 · 200 · 400 · 1600

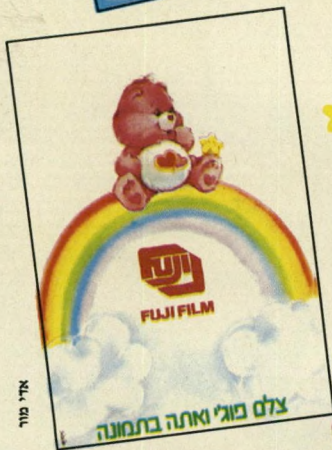
FUJI FILM

© TCFC

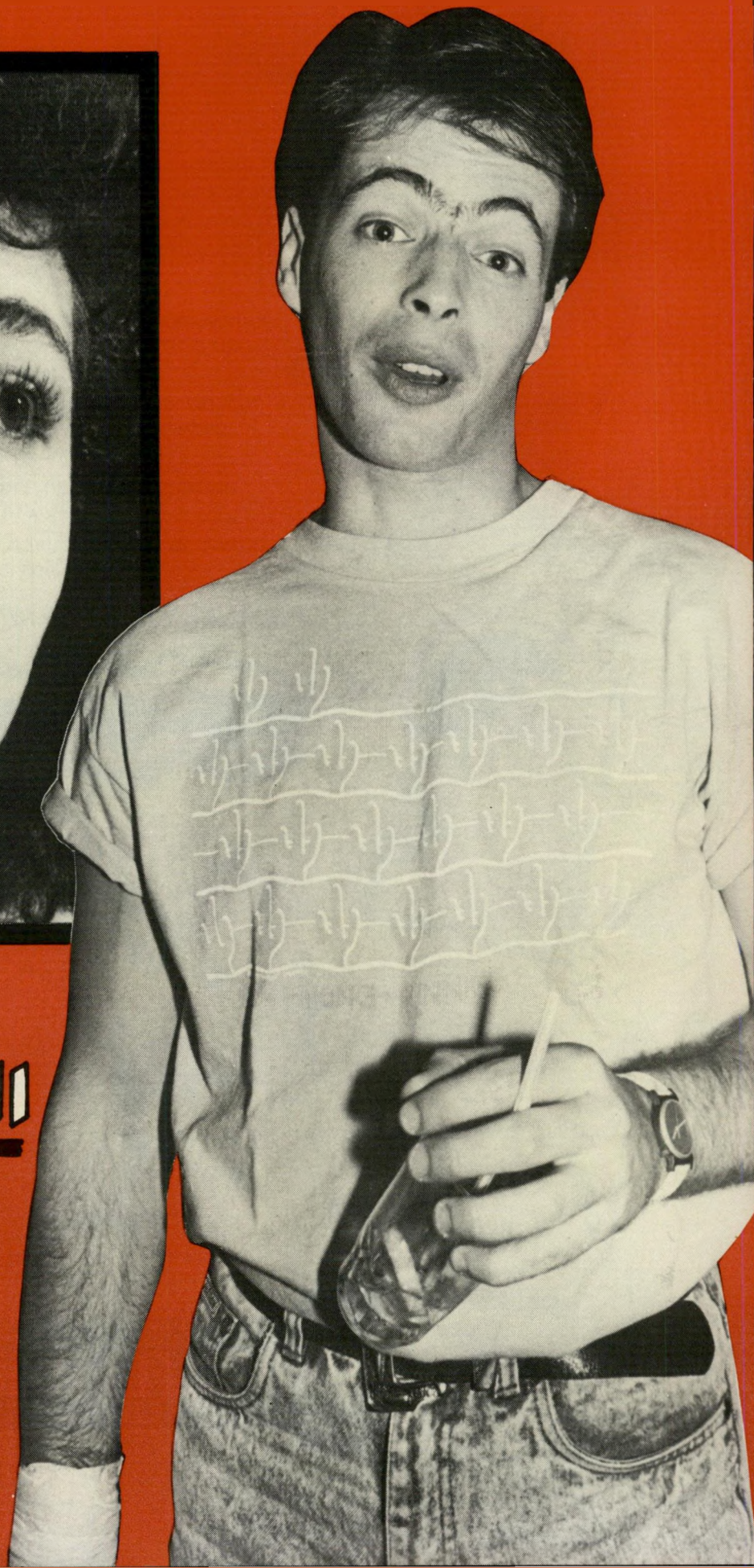

צלם פוג'י ואתה בתמונה

העולם הזה

**הזמרת, שנפרדה מאלי-הנוע
חודשיים אחרי נישואיהם, מספרת**

נשואי

עם

אדם!"